

Claus Rønlevs bibliotek

Denne søgbare PDF-fil er downloadet fra min personlige hjemmeside www.ronlev.dk.

Dan Christensen har oversat det historiske kildeskrift og doneret sin oversættelse til mig. PDF-filen kan downloades til personligt brug.

Besøg www.ronlev.dk. Måske er der andre af mine mange tusinde artikler og scannede bøger, der har interesse.

Mange venlige hilsener

Claus Rønlev

John Thurloe's Statsdokumenter 1658-60

Forord

State Papers, 1658: November (1 of 5)', *A collection of the State Papers of John Thurloe, volume 7: March 1658 - May 1660*

John Thurloe's "State papers" er en stor samling optegnelser fra det 17. århundrede i syv bind, indeholdende alle mulige officielle dokumenter med relation til Englands historie.

Bind 7, som er det sidste bind i samlingen, ender med genskabelsen af det engelske monarki efter den kongeløse Cromwell periode. Mere præcist fra marts 1658 til maj 1660; lige netop den tid hvor Carl Gustav krigene har passeret Roskildefreden.

De her præsenterede dokumenter er alle trukket ud af en ellers meget omfattende samling efter relevans til Carl Gustav krigene mellem Danmark og Sverige. De er sorteret i nogenlunde kronologisk orden.

Det bemærkes, at dele af nogle af meddelelserne er skrevet i "cifferkode", altså krypteret; for at hemmeligholde indholdet for uønskede læsere. Om koden er løst er muligt, men det er ikke kommet til oversætterens kendskab.

Personliste:

Thurloe, John : Statssekretær

Downing, George : Udsending, diplomat

George Downing lagde senere navn til den kendte "Downing Street" i London.

John Thurloe's Statsdokumenter 1658-60

Beslutning vedrørende hjælp til Danmark

21 November, 1658.

Det er, efter forhandlinger, besluttet at påbyde statsrådet, at efter rådslagning med kongen af Danmarks ministre, skulle disse overveje hvorledes den undsætning som allerede er sendt og den som bliver sendt, kan blive anvendt til belejringer eller på anden vis, for at befri kongen og det danske kongerige fra denne undertrykkelse samt hvilke instrumenter og andet som vil blive nødvendigt til gennemførelsen deraf, således at mangel herpå ikke forsinker planerne; også ved at modtage råd fra nogle af de højere officerer på nuværende tidspunkt. [De delegerede fra Zeeland har ikke samtykket hertil, da de ikke har fået nogen instruks herom.]

Mr. Downing, udsending i Holland, til sekretær Thurloe.

Haag 22 November, 1658.

...

[Afsnittet indeholder talkodet tekst]

Lord Nieuport gav dem en beretning om Hans Højheds flådes forestående sejlads til Øresund, 477 314 477 468 459 153 105 33, hvilket genererer en hel del støj her. Jeg fortæller dem, 132 73 466 84 468 101, at hvis den drager af sted, 270 314, hvilket endnu er usikkert, tager de ikke derover for at gøre kongen af Sverige til herre 376 468 536 371 140 148 286 408 552 244 477 over Danmark, men for at frelse ham fra ruin, 339, og for at afbalancere 355 108 251 affærerne der, med henblik på fred; og at hans Højhed har årsag til at se sig for, eftersom Generalstaterne er ved at bevæbne 149 339 37 hele den del af verden, 34 339 477 213 102 287 207 19 441 107 56 339 og ved at vælte huset Østrig omkuld ved havet. 336 44; konsekvenserne heraf kan blive således, at de, som har fremkaldt det, vil angre efter at det er blevet for sent; og også ved at betænke, at Generalstaterne har beordret Obdam 140 477 til at opsøge den svenske konges flåde, 468 536 49 358 289, når lejlighed opstod, og angribe dem, 133, hvilket er absolut stødende for kongen af Sverige, 339 155 16 267 108 57 468 536, og noget helt andet end at sende deres undsætning, 58 468 70 134 142 156 29 254 155 131 som de var forpligtet til at yde kongen af Danmark; 308 311 37 477 313 477 468 537; men jeg er 202 klart af den opfattelse, at man først er nødt til, så meget som muligt, at være sikker på hvilke vilkår man forventer af kongen af Sverige; 412 143 510 294 426 30 150 305 536; for når kongen af Sverige er ovenpå igen, og arbejdet er gjort, 468 161 416 78 272, vil hans sind 70 108 33 muligvis også skifte, 58 199 459, især omkring handel; 437 49 302 130 156

44; og jeg tror det kun er nødvendigt at forpligte ham bestemt, 326, mht. huset Østrig. De Ruyters flåde er næsten klar til igen at stå til søs; undtagen at afsendelsen af de 4000 mand og udlåningen af penge, som jeg berettede om i mit sidste brev, for nuværende er helt gået i stå grundet mangel på viden om, hvad der har passeret i Øresund, hvilket så snart det kommer frem, vil finde at alting er parat til derfor at blive sat i værk. I mellemtiden er alle i en stor katterpine, da det er meget mærkeligt, at intet er modtaget af enten Generalstaterne eller Sveriges og Danmarks udsendinge, som der kan bygges på, skønt jeg ikke tvivler på at De, med de senest ankomne breve, der kom fra Amsterdam, fik rigeligt med nyhederne om nederlaget for den svenske flåde, hvilket vi også fik, omkring 3 til 4 timer efter posten var afgået; men der findes ingen bekræftelse derom siden: Undtagen den for hvilken størst troværdighed nu tillægges, i et brev, som Hr. Rosenvinge, kongen af Danmarks stedfortræder her, siger han har modtaget fra en ven i Hamborg, som sendte ham besked, at han modtog et brev fra en sekretær i København, hvori han beretter, at de da havde nyt om, at de svenske og hollandske flåder havde kæmpet og at hollændernes viceadmiral var gået ned og 3 svenske skibe var taget, 3 brændt og 3 sunket; og at de ikke tvivlede om, at Obdam ville forfølge den svenske flåde for at knuse den fuldstændigt. Men dette brev nævner hverken noget om undsætning herfra, eller om svenske skibes ankomst til København, som de forrige nyheder rapporterede. Dette er nyhederne, som der her er mest tiltro til; men det siges allesteds, og af troværdige folk, at en galliot (som folk i havnen vidste, var en af Obdams gallioter) blev observeret strandet i Nordholland med alle ombord druknet; og dette bliver lagt til grund for, at der indtil nu ikke er mere sikker viden om det passerede; men De vil utvivlsomt, hvis flåderne kæmpede den ottende i denne måned (hvilket de fleste her tror, skønt de ikke kan sige noget specifikt herom), få en beretning med denne post fra Amsterdam.

Statsrådet her har forlangt en million livres som den forholdsvis andel fra Hollands stænder for afholdelsen af de ekstraordinære udgifter til flåder og undsætning allerede og fremtidig leveret til Øresund; og et forslag hertil er blevet fremsat i Hollands stænder om de nævnte penge.

...

Der er nu ankommet nyheder med en galliot fra admiral Obdam, som medbringer et brev fra ham, dateret den 2. i denne måned, i hvilket han skriver til Generalstaterne, at han var kommet så langt som til Lappegrunden bag Kronborg og agter sig videre så snart som vinden tillader det; og dette er hele nyheden som brevet leverer, men jeg antager at De får mere med denne post fra Amsterdam. Det vedlagte vil give en beretning om ankomsten af Hr. Luban, kurfyrsten af Brandenburgs ambassadør. Jeg har heri vedlagt en kopi til Dem af Generalstaternes brev til Obdam, såvel som en anden kopi af punkterne til forhandling i Hollands stænderforsamling, og af Generalstaternes beslutning om at hjælpe kurfyrsten af Brandenburg, af frygt for min seneste post skulle forsvinde, hvilket jeg ville blive meget ked af; og jeg forbliver,

Højstærede

Deres mest trofaste og ydmyge tjener,

G. Downing.

Et efterretningsbrev.

Haag, 22. november, 1658.

Denne morgen ankom her en galliot fra vor flåde, med breve dateret 2. november, fra vores admiral, som dengang lå nær Kronborg og ventede på vind til at fortsætte. Det menes, at der den ottende november var udsigt til en fordel for dette land mod Sverige. Hr. Dorp eller Maesdam, ambassadør herfra til kongen af Sverige, er vendt her tilbage, men har endnu ikke aflagt sin rapport. Her ankom en ekstraordinær ambassadør fra kurfyrsten af Brandenburg, som fik audiens hos den gamle prinsesse af Orange på vegne af fyrsten af Anhalt, nævnte kurfyrstes general, for at anmode på nævnte generals vegne om hendes datter lady Henriette d'Oranges hånd; og en anden ambassadør fra den nævnte fyrste af Anhalt vil få audiens i morgen hos den nævnte prinsesse. De 40 kompagnier fodfolk, som vil udgøre de 4000 mand til undsætning for kongen af Danmark, skal indfinde sig i Amsterdam den 25. november, hvor oberst Killigrew har ordre til at modtage dem; men de skal kommanderes af enten fyrst Willem af Frisland eller Hr. de Beverwaert.

Hr. Downing, udsending i Holland, til sekretær Thurloe.

Deres Højvelbårenhed,

...

[Afsnittet indeholder talkodet tekst]

I starten af denne uge blev vi fyldt med nyheder om et stort slag, som var blevet udkæmpet mellem Obdam og kongen af Sverige, om hvilket De i det vedlagte vil finde en specifik redegørelse; og jeg behøver ikke fortælle Dem, hvilken tilstand af jubel det fremkaldte i alle her; men den holder ikke, for ved breve der er ankommet i dag forstår man, at der ikke var noget nyt om den hollandske flådes ankomst til Øresund til den tid, da det nævnte slag var omtalt som udkæmpet; ej heller ved vi hvor de befinder sig, medens det derimod i går var en måned siden den startede fra Vlies. Kongen af Sverige har forstærket sin flåde så meget som muligt, som nu består, brandskibe inkluderet, af omkring 50 skibe og på hvilke han har sat temmelig meget fodfolk om bord med tilhørende officerer, helt op til oberstløjtnanter og majorer, og hver mand deltager med utålmodighed i sagen; og i mellemtiden bliver alt muligt gjort her, for at fremme angrebene på svenskerne. Det siges, at 16 fløjter er sendt fra 108 49 370 71 Amsterdam, for at transportere kurfyrsten af Brandenburgs 477 150 437 106 140 431 136 151 468 styrker til Sjælland; 143 339 477 588; men jeg kan ikke forsikre dem om visheden heraf, skønt jeg har det fra troværdig kilde; men det vil De se ud fra det vedlagte, at 343 instruktioner er sendt til Obdam om at udføre det; 530 477 270 71 150; som De også kan bemærke ud fra et vedlagt brev fra ambassadør Isbrants, at kurfyrsten af Brandenburg har til hensigt at 543 276 341 477 transportere styrker til nogle af Danmarks øer; 305 29 287 339 477 460 346 87 287 408 552; således at De kan erkende, at lord Nieuport har misbrugt Dem i sin redegørelse, 379 384 441 199, som De tilsendte mig med seneste post, i hvilket han påstår, at Generalstaterne ikke danner forbund mod kongen af Sverige; 13 310 468 536; for De kan forstå, at de allerede har indladt sig med kurfyrsten af

Brandenburg, og hans styrker 287 og kejserens 135 140 er alle det samme. De vil desuden deri se deres beslutning om at starte 142 475 moskovitterne op; 89 524 254 155 71 466 134; og skønt de ved deres traktat med kongen af Danmark var forpligtet til at lade ham få 6000 mand, 144 73 167 474 380; var de dog ikke forpligtet til noget af det ovennævnte resterende; det er derfor klart 355 339 44 107 21 forvikling 362 107 57 hele den del af verden, og alt dette, imod kongen af Sverige, og som konklusion vil mere end alt dette højst sandsynligt afhænge af Protector'en og kongen af Frankrig. Jeg beder Dem venligst holde disse papirer meget hemmelige. 441 142 278 135 289 468 142 122 210 286 140. Papirerne blev i går udfyldt for de andre 4000 mand, der skal sendes til Danmark, som alle skal være senest klar inden den 25. denne måned, og vil blive sendt som allermest nødvendigt, i overensstemmelse med tingenes tilstand, efter resultatet af kampen mellem Obdam og kongen af Sverige; men med al sandsynlighed vil en del af dem, som De også kan indse af noget af det vedlagte, blive sendt til Glückstad; og Generalstaterne insisterer på at komme i besiddelse af dette sted, 477 323 467 121 355 251 434 339 477 468 som sikkerhed til dem for deres udgifter til 141 278 153 441 477 305 468 72 131 26 319 134 at hjælpe kongen af Danmark, 346 475 108 56 537, og Kronborg 106 53 231 slot, 59 250 358, og derved bliver bestemmende i Elben og i 42 84 155 44 207 Øresund; 468 459 155 106 33; hvilke alle er ting, som berører Lord Protector temmelig meget. Generalstaterne sender også omkring fire snese officerer til Norge, for at træne og få kommando over folk i det land, for derved at sætte dem i stand til få fremgang imod kongen af Sverige der, og derved muligvis også få 459 431 138 144 334 362 311 noget fodfæste i Norge. 475 110 59 339 395 135 160 45 68 59 66. Der cirkulerer også forslag om at låne store summer penge til kongen af Danmark og kurfyrsten af Brandenburg; for Deres mere specifikke information henviser jeg til det vedlagte, hvori De kan se de punkter, for hvilke denne samling af Hollands stænder er indkaldt, hvori er indeholdt mange store væsentlige ting af megen vigtighed, og jeg anstrengte mig med så meget mere flid for at fremskaffe dem til Dem. Det vil blive nærmest tirsdag eller onsdag før de nævnte stænder vil være her, og De kan indse, at alle mulige udveje bliver opregnet for at skaffe de penge, hvormed man med virkning kan fortsætte med at påtage sig hjælp til Danmark. Man begynder allerede at klage meget i Amsterdam over nedgangen i handel. De er indstillet der på at satse alt på denne sag; og hvis det virkelig skulle lykkes dårligt, ville deres handel gå meget ned, da de sender alle deres ostindiske og vestindiske varer til Østersøen, og derfra transporterer mod syd og vest alt hvad dette hav kan yde, hvilket sædvanligvis ville holde gang i en utrolig mængde skibsfart. Jeg behøver derfor ikke fortælle Dem, at nyhederne, som Nieuport har sendt med denne post, 141 43 106 150 469 432 408 534 om Protector'ens hensigt med at sende en flåde til Øresund, 339 477 468 459 156 110 38 313 forårsager stor uro her; 137 45 219 199 213 379; dog kan der ganske utvivlsomt indvendes imod dem, at de skaber almindelige 213 376 339 58 358 16 318 387 155 393 forbund, 144 199, som ganske sikkert, eftersom det på ingen måde var bundet 287 241 155 dertil 34 477 ved nogen traktat med England, så det kan derfor som resultat kun ramme dybt 157 139 148 mod England og Frankrig, 310 547 207 549, de begge i forhold til at Generalstaternes 443 selv rodfæster sig i disse egne, 144 42 85 153 287 339 473 422 144, ligeledes også ved at vende de overflødige styrker imod dem, 30 287 14 310 468 103, og ved også mere end sandsynligt at give kejseren fodfæste på 426 443 157 137 304 118 151 339 havets kyst; 144 41 16 254 217 146 ; således at, som jeg forstår det, disse ting ganske forandrer denne sag, 58 469 245 524 44, og nu er det en helt anden slags sag end at 535 Generalstaterne blot undsætter kongen af Danmark, i overensstemmelse 58 468 537 185 339 58 477 deres traktat. 479. Hvis endvidere Lord Protector sender

sin flåde, 51 358 289, kan det være for slet ikke at blande sig 35 358 af den første årsag, 140 150 184 258, men af den anden, og til det formål fremme freden. 466 17 427. Det er klart, at Generalstaterne, når de først har vundet fodfæste, ikke afgiver det, som kong Jakob 270 395 149 128 153 71 145 73 150 217 352 gjorde i Flushing; 287 268 52 370 144 325; og mod dette aner jeg ikke hvad der kan siges, undtagen at det er meget sent på året; men alligevel 44 213 244 170 289 er der 20 fløjter, der nu er ved at blive klar til at transportere 4000 mand, som skal til Øresund; og de Ruyter ankom for 3 dage siden til Texel med 16 krigsskibe fra Portugal, og har ordrer til at forblive der, og være klar på kommando; og på givne foranledning, antages det, skal han også tage til Øresund.

Hvis disse Lord Protector'ernes skibe som skal til Øresund, 217 142 319 85 314 477 468 459 156 110 38, og bliver nødvendige i aktion, hvis de skal kæmpe 468 173 144 319 66 under Generalstaternes flag og bestilling, har dette 154 136 142 207 254 90 381 139 142 land ikke noget at sige derimod; 247 450 395 470 16 310 71 150; for kongen af Sverige er ikke deres erklærede fjende. 28 355 136 279 42 390 381. Men jeg vil mene det fuldstændig nødvendigt, at Lord Protector'eren (hvis han ikke allerede har gjort det) uopholdeligt underretter kongen af Frankrig om sine 339 466 hensigter, og får ham med sig, 59 500 326, og at hvilke som helst instruktioner De sender angående dette, også bliver sendt til den franske ambassadør 287 468 532 324 137 377 323. Dette forstår jeg er af den største betydning ud fra mange betragtninger, og at ingen forsinkelse må indtræde heri; og det er bedst om begge har samme holdninger, og på samme tid; for det som kan vindes den ene dag, kan tingenes omskiftelighed gøre uopnåeligt den næste dag; og ved mange ting, hvor man berører Generalstaterne, 535, er det godt at have kongen af Frankrig med, hvor det kan lykkes, således som jeg tillidsfuldt i denne sag tror det kan; og til dette formål videregav jeg i går aftes til den franske ambassadør 279 477 532 papirer som vedlagt heri, der omhandler denne sag, 135 109 469 242 143 339 287, sammen med Lord Protector'ens hensigter. 345 140. Kongen af Sverige har i denne tid, som det er sagt, transporteret alle sine styrker fra Holsten over til Fyn, undtagen fem regimenter rytteri og lidt infanteri, som er efterladt for at holde Frederiksodde; således at han på denne tid har tolv tusinde ryttere på Fyn, og Frederiksodde må ikke angribes, medmindre den først blokeres fra søsiden, hvilket næppe kan udføres af dette land. Fyrst Willem's 251 503 venner råder ham 441 282 143 270 17 38 156 346 45 326 til ikke selv at tilbyde, 477 at tage til Danmark med sine styrker. 552.

...

Jeg beder Dem yde mig den tjeneste, at lade mig få en kopi af det dokument eller den bog, som doktor Goodwin for nylig tilbød Hans Højhed om kirkens styrelse; og er,

Deres Højvelbårenhed,

Deres mest ydmyge og trofaste tjener.

Haag, 15/25. 58.

Fra Nieuport, den hollandske ambassadør i London.

London, 25. november, 1658.

Efter mit seneste brev ankom der breve fra hr. Meadowe i Helsingør, og fra kongen af Sverige til hans herboende udsendinge, angående slaget i Øresund. Efter disse breve, blev der ved rådsbordet holdt drøftelser vedrørende svenskernes krav; og i går fik jeg at vide fra en pålidelig kilde, at det dagen før blev bestemt, at flåden i Downs, bestående af 21 eller 22 skibe, under kommando af viceadmiral Goodson, skulle drage direkte til Øresund; og at Sir George Askew skulle af sted i et svensk skib indenfor et par dage, med diverse officerer og 300 sømænd. Den sidste gesandt fra Sverige havde taget afsked for at rejse med flåden. Budbringeren Hinsky tager herfra i dag i en bark for at overbringe nyheden om denne beslutning til kongen. Herom anså jeg det min pligt, hastigt at informere Deres Højmægtigheder.

Oberst John Clerke til H. Cromwell, statholder for Irland.

Som Deres excellence behager,

Disse 3 foregående dage var fulde af det seneste nyt angående slaget, som blev udkæmpet mellem hollænderne og svenskerne seneste 29. oktober, under hvilket svenskerne siges at have klaret sig bedst. Beretningen, som er citeret fra kongen af Sveriges breve, er vedlagt; og hvad der kommer fra Hans Højheds udsending fortæller omtrent det samme. Svenskerne har virkelig skilt sig langt bedre fra dette søslag end forventet, og tabet af den hollandske viceadmiral de Witte og hans skib (som var det samme, i hvilket Van Tromp blev dræbt) gør hverken deres mod eller succes til det, som deres egne folk ikke desto mindre udråber det til i denne træfning, ej heller på niveau med hvad de tidligere har udført. Imidlertid, selv om de modtog et smerteligt stød ved det, fik de dog transporteret deres undsætning til København; og der har de tilgang til omkring 10 til 12 krigsskibe tilhørende danskerne, hvilket kan forstærke dem så meget, at det befrygtes de kan overmande svenskerne, hvis det skulle komme til et andet sammenstød, ved hvilket svenskerne ikke desto mindre vil optræde fuldt beslutsomme, om den hollandske flåde tilbyder sig. Denne mægtige affære optager alle mænds sind og mund; og det er sært at bemærke, at de, som tilhører kavalernes parti her, er gunstigt stemte overfor hollænderne, og alle svenskerne er fjenden; og de, som er i parlamentets parti, for svenskerne, som om vor splittelse her havde indflydelse på disse store begivenheder udenlands. Hans Højhed og rådet opfatter disse affærer som af så stor betydning for disse landes interesse, at de har besluttet at sende en flåde til Øresund, hvilken nu er klar til at sejle fra Downs, som, hvis disse nyligt tiltagende styrkeprøver mellem hollænderne og svenskerne ikke forliges, med al sandsynlighed udtrykker meget store konsekvenser; og jeg ønsker i mit hjerte at vi var i bedre omstændigheder til at tåle dem. Hvis det behager Deres excellence, vil jeg bede om Deres excellences tjeneste på vegne af min major Rawlins, som formodentlig vil være en både dygtig og trofast oberstløjtnant for mit regiment, hvilken stilling, som jeg forstår det, er fri; og jeg ville i sandhed ikke have foreslået ham, hvis jeg ikke havde en fast tro på at han vil leve op til Deres Excellences gunst og tillid i den stilling; og med en så god garanti derfor, at jeg selv følte mig

forpligtet til at fremføre dette ydmyge forslag på hans vegne; og med bøn om Deres Excellences tilgivelse for dette store besvær, underskriver jeg mig,

Deres Excellences mest ydmyge tjener,

John Clerke.

Whitehall, 16. november, 1658.

Generalstaternes beslutning angående det seneste søslag.

27. november, 1658.

Efter drøftelser af brevet fra kongen af Danmark modtaget denne dag, dateret 13. november i København og nyheder vedrørende søslaget den 8. november i Øresund, mellem dette lands flåde og svenskerne, er det hermed blevet besluttet at bede hr. Gent, og andre udsendinge for Frankrigs anliggender, endvidere hr. Huygens, og andre udsendinge for Englands anliggender, at kommunikere disse ting til ambassadør de Thou, og udsendingen Downing, idét vi erklærer, at de højmægtige ikke har anden hensigt, end at undsætte kongen af Danmark fra denne fare og mod undertrykkelse, i medfør af traktaterne og forbundene, samt at genetablere fred i disse egne, og at medvirke i alle gode bestræbelser med andre kristne fyrster, især kongen af Frankrig og Lord Protector'en af England, således at problemerne og krigene mellem nordens kroner, hvilke nødvendigvis afstedkommer skader hos deres naboer, kan ophøre. Endvidere skal det nævnte sammenstød kommunikeres ved agent de Heyde til kejserens og Polens konges gesandter, og en kopi af denne resolution skal også sendes til ambassadørerne Bareel og Nieuport, for at tjene dem som oplysning, og hvad der ellers kan være hensigtsmæssigt.

Efterretning sendt af Hr. Downing.

Vedtagelse efter kongen af Danmarks brev.

27. november, 1658.

Hvorefter det er blevet besluttet, at breve skal skrives til lord admiral Obdam, at Deres Stormægtigheder med stor fryd og tilfredshed har erfaret om hans flid, tapperhed og adfærd, åbenbart i det nylige søslag mod svenskerne i Øresund; og at de ikke tvivler på, at han vil forfølge sejren til undsætning for kongen af Danmark; og at han vil anstrenge sig for at indsamle flådens øverste officerers døde legemer for at sende dem hertil disse egne, hvis det kan gøres praktisk: Eftersom deres flåde, som undsætning til kongen af Danmark, alene har handlet som hjælpestyrke, skal den nævnte admiral overlade priserne til disposition for kongen af Danmark; dog med angivelse af den orden, som det er sædvane at følge for opdeling af byttet til gunst for de, der erobrede det, idét rådigheden over de svenske fanger overlades til Hans Majestæt, dog med pålæg

om at tilstræbe, at nogle af dem, hvis nødvendigt, kan blive anvendt for tilbagekøb af personer fra dette land, som er faldet i hænderne på svenskerne.

En anden beslutning fra samme dato.

Da det ved mange breve ankommet fra Norden er indlysende, især ved de fra lord admiral Obdam af den niende i denne måned, at nogle kaptajner i det nylige søslag i Øresund ikke gjorde deres pligt, som de var forpligtet til under ed; er det efter drøftelser bestemt, at breve skal skrives til den nævnte lord admiral, at desuagtet Deres Stormægtigheder ikke tvivler om, at han opfyldte deres mål, pålægger de ham hermed, at han skaffer sig selv præcis underretning om kaptajners, andre officerers, soldaters og søfolks holdninger; og efter at have udspurgt de, som svigtede deres pligter, skal han hurtigt forhøre dem i en krigsret, for at straffe dem, og eksekvere rettens domme til søs om bord på deres skibe, idét der tages skridt imod dem ifølge deres fejhed, uden nogen velvilje overhovedet.

Fra Nieuport, den hollandske ambassadør i England.

27. november 1658.

Jeg fik fra troværdige kilder viden om, at dette lands hensigt er, ved hjælp af den nys afsendte flåde, at gøre kongen af Danmark tilbøjelig til at forhandle separat og på basis af Roskildefreden, eller i modsat fald at hjælpe kongen af Sverige med en del af flåden, som skal støttes med nogle svenske skibe, under kommando af Sir G. Askew, og bemannet med søfolk, og forsynet med kanoner fra dette land, samt at holde Kronborg slot og Øresund. De fleste søkyndige mener, at det er meget farligt for de store skibe at sejle til Øresund på denne årstid, men nogle officerer fra hæren og andre vil gerne derover til gunst for svenskerne. Andre siger, at kongen vil overgive Kronborg og Øresund til dette land, for således at forpligte det imod hvad som helst. Jeg fornemmer også, at købmændene og andre arbejder for at skabe nye problemer. Ejerne af de tre skibe opbragt i Bantam presser hele tiden for at få kaperbreve, og de svarer ikke på det tilbud jeg gav i overensstemmelse med beslutningen taget af Deres Stormægtigheder sidste sjette august.

I går tilskrev jeg hr. Thurloe, at jeg gerne ville tale med ham; men han sendte mig besked om, at han ved aftentid ville underrette mig om hvilket tidspunkt, som han ikke gjorde før i går morges, at jeg kunne komme klokken 2 om eftermiddagen. Da fortalte jeg ham, at ejerne af de tre nævnte skibe pralede med, at de havde fået kaperbreve, eller at de ville modtage dem i dag, hvilket jeg ikke troede på. Imidlertid havde jeg færdiggjort en optegnelse og bad ham forelægge den til Hans Højhed og til rådet, hvilket han lovede mig, idét han også forsikrede mig, at der ingen tanker var i den retning, og at de håbede, at Deres Stormægtigheder ville give god oprejsning til ejerne. Han fortalte mig, at han havde breve fra Helsingør, men skrevet under slaget, uden omstændighederne; og at han forventede en bekendtgørelse fra rådet angående mine optegnelser. Bagefter kom hr. Marvell hen til mig med et brev fra sekretær Thurloe, og en større skrivelse underskrevet af de kommitterede Fiennes, Wolsely, Jones, Strickland og Thurloe, i form af et svar på min optegnelse af den sjette, af hvilket kopi her er vedlagt.

Hr. Downing, den engelske udsending i Holland, til sekretær Thurloe.

Deres Højvelbårenhed,

Jeg modtog Deres brev med den sidste post, hvorved jeg opfatter, at De da havde modtaget en beretning fra Sir Philip Meadowe om det nylige slag mellem kongen af Sverige og dette lands flåder. Sidste tirsdag, og ikke før, fik Generalstaterne et brev fra admiral Obdam, hvilket kom med en galliot dateret den 9. i denne måned, som var dagen efter slaget, og havde siden den dato været undervejs hertil, på grund af kontrære vinde, en kopi heraf jeg hermed har sendt til Dem, som også om alle sådanne forhold der hidrører derfra. Men de beretninger, som vi har om den sag, er alle forskellige fra Philip Meadowes udgave, da det ikke er anerkendt, at Obdam har mistet flere skibe end Witt de Wittes alene; men tabet af Witt de Witte og Peter Floris er meget begrædt, men især tabet af Peter Floris, som er bedømt til uden tvivl at være den bedste søofficer, som dette land har haft; da Obdams flåde blev forstærket ved forening med 9 eller 10 store danske skibe, er yderligere beretninger forventet hver time om yderligere et angreb på resten af svenskernes flåde; hvis en betydelig del af den er sejlet ind til Landskrone, som det siges her, er der her ikke megen tvivl om, at admiral Obdam vil blokere indsejlingen til den havn ved at sænke nogle fartøjer, således at de aldrig vil blive i stand til at stå til søs igen; en rapport forventes nu hver dag om landsætning af betydelige styrker ved København tilhørende kurfyrsten af Brandenburg, og angreb på de svenske styrker som befinder sig på den ø. De Ruyter har ordre om at tage til Øresund og han har 12 krigsskibe næsten klar; og det siges, at måske 3 eller 4 flere skal slutte sig til ham, som de også håber på at få klar; og der er også 16 store fløjter næsten parat til at transportere soldater og forsyninger. Statsrådet sendte bud til Hr. Beverward og nogle af de andre øverste officerer i hæren, der var i byen, for at få deres mening, om det var bedst at sende de resterende 4000 mand nu eller til foråret. De ytrede deres mening, at taget i betragtning hvor fremskreden årstiden var og den mangel, som der sandsynligvis ville blive på nødvendigheder, hvor stor en svækkelse det ville være for deres egen styrke hjemme og umuligheden af Kronborg slots belejring i vintertiden efter deres opfattelse, på grund af den stærke kulde; at for disse og andre grunde, ville det være bedst at udsætte deres afsendelse til foråret. Til trods for dette er situationen skabt af de danske udsendinge, og de som støtter dem, at ordrer blev udstedt i forgårs til alle de officerer, der endnu ikke var afrejst, om at begive sig til samlingsstedet i Amsterdam; de er følgelig rejst i al hast og der befinder soldaterne sig på skibe, uden tilladelse til at komme ind i byen, og i disse både skal de transporteres derfra til fløjterne, til Vlies, og derefter til Øresund.

[Afsnittet indeholder talkodet tekst]

Generalstaterne presser alvorligt på, for at en del af dem 362 120 132 287 467 422 408 468 90 kan tage til Glückstad; men de danske 140 463 35 244 468 260 393 138 60 381 393 141 udsendinge vil have dem alle til Sjælland; og 305 558 207 468 sandheden er, at kongen af Danmark ikke har behov for dem i Glückstad, men Generalstaterne har 74 144 463 38 244 468 535 323 det sted og Kronborg slot i deres hænder. 467 120 355 251 207 26 443 393 106 55 231 132 Oberst Killigrew, som kommanderer 85 351 82 358 55 132 41 160 467 254 90 371 englænderne, er en desperat kavaler. 56 362 143 64 346 14 263 139 426 437 466

245 514 85 362 286. Så vidt som jeg formoder, uagtet alt andet, 324 231 42 106 450 34 skal disse 4000 mand hastigt afsted, og til Sjælland. 279 70 362 314 207 305 558.

...

De fleste i tre regimenter fra kurfyrsten af Brandenborgs styrker er blevet afskåret ved at udfald fra Frederiksodde af svenskerne; og nogle breve beretter, at polakkernes general er taget til fange, men det er ikke sikkert.

Lige som jeg skriver herom, modtog jeg deres brev af den 16. november, som De sendte mig med et krigsskib; og fordi det næsten er tid for postens afgang, kan jeg kun sige, at jeg vil bestræbe mig på at efterkomme Deres instruktioner, som De deri har tilsendt mig. Jeg ved endnu ikke, om den franske ambassadør endnu har modtaget sådanne instruktioner 279 142 153 27 62 som Deres nævner, 141 380 475 412 141, og jeg var sammen med ham efter at han modtog denne uges breve. 361 142. Muligvis kan årsagen være fraværet af hoffet 109 251 408 468 254 fra Paris; 147 306 122 213 346; men det er godt at være sikker på den sag betids, at kongen af Frankrig kan blive inddraget så vel som Lord Protector'en 42 84 217 534; for De må forvente, helt ganske givet, at Generalstaterne vil foretage sig så meget i 154 25 61 339 dette spørgsmål, som var det deres egen krig; 49 73 151 162 43 135 468 71 133 112 159 105 487; hvis vindene skifter på ny, kan de Ruyter på ganske kort tid 152 131 263 447 468 136 377 231 være i Øresund med 12 eller 14 flere 159 41 83 153 416 304 158 krigsskibe, og 20 fløjter, og 487 384 133 40 207 148 160 41 49 370 72 149 287 landgangsstyrke på 4000 mand. 474 355 104 33 380. Ved dette kan man regne ud at den franske ambassadør havde nogle generelle instruktioner; 343; jeg vil tage hen til ham i aften 393 55 61 146 igen, og forsøge hvor meget jeg sammen med ham kan overvinde dem. 15 69 358 500 326. Jeg ved, at jeg kan udrette meget med ham. Jeg er,

Deres Højvelbårenhed

Deres mest trofaste og ydmyge tjener,

G. Downing.

Haag, 19/29 november. 58.

Jeg kunne ikke forblive rolig, men har været hos den franske ambassadør og skønt han ikke havde instruktioner, overbeviste jeg dog ham, og i morgen vil han udfærdige en rapport med mig. Men hvis De tydeligt tilsigter at få kongen af Frankrig med Dem, må De lade dem vide, at De med dem også villigt vil fremme freden alene mellem kongen af Sverige og kongen af Polen, således at huset Østrig ikke inkluderes; 26 379 263 38; hvorved De vil stille dem højligt tilfredse, for de er meget indblandet i denne affære, både på grund af dronningen, som er en fransk 493 346 16 47 kvinde, 106 27 60 158 411 205, og for at holde Polen ude af Østrigs hånd.

Jeg har også gjort Hr. Appleboom bekendt med at Lord Protector'ens flåde har 140 sat sejl 358. I går blev det igen besluttet straks at sende de 4000 mand til Danmark.

Instruktioner til Hr. Downing.

Med sekretær Thurloes håndskrift.

Da rådet ved Deres breve har forstået situationen for fredstraktaten mellem kongen af Portugal og herrerne i De forenede Nederlandes Generalstater, og at ...

...

For det syvende: Eftersom, i henhold til Deres tidligere instruktioner, De har kommunikeret til Generalstaternes Velbårenheder, hvad rådets holdning var angående den erstatning, som Velbårenhederne forlangte af kongen af Danmark, for de omkostninger deres land havde været udsat for ved hjælpen mod Sverige, og de ikke forstod, at der endnu intet svar var returneret straks derefter, og de forstod på ambassadør Nieuport, at dækning og sikkerhed til fyldestgørelse deraf forventes af den nævnte konge, og skønt han er glad for at kunne afvise alle hensigter i deres Generalstater om at gribe eller tage besiddelse af ejerskabet for Trondhjem, eller nogen anden del af kongen af Danmarks territorier, vedkender han sig og fastholder dog retfærdigheden i deres krav om erstatning, og overtagelsen af Trondhjems indtægter, som pant og forpligtelse for sikring af betalingen, skal De derfor lade Velbårenhederne i den regering vide, at De har modtaget nye ordrer til at rådslå med dem om dette emne; det er ikke kun er deres egen aktuelle besiddelse af Trondhjem, som dette land udtrykte årvågenhed for, men er også meget utilfreds med, at De Forenede Nederlande burde forvente nogen som helst erstatning fra kongen af Danmark, for de udgifter har de haft under denne hjælp, hvor deres flåder og styrker var blevet anvendt, i forening med dem fra England, ifølge traktater indgået mellem dem og Frankrig, ikke så meget for hjælp til nogen af kongerne, som for at tvinge dem begge til at stifte fred på de vilkår og betingelser, som de 3 lande var blevet enige om; med hensyn deri til vores fælles bedste, så vel som til de to konger; af denne årsag, har England ikke fra den ene eller den anden forlangt nogen erstatning, for de store og umådelige udgifter samme land har haft, enten med sine flåder eller ambassader, for at skabe denne fred, for hvilken de dog har samme præentioner som Holland. Det vil endvidere blive meget hårdt for kongen af Danmark, at blive tvunget til at stifte fred på vilkår, som andre lande er blevet enige om, uden ham, og i modsætning til hans egne tilbøjeligheder, og derpå tvunget til selv at afholde udgifterne ved den tvang. Hvis han nødes til at pantsætte sine provinser til sine venner for afholdelse af fredens udgifter, vil det ikke gøre hans position meget bedre, end hvis han havde mistet dem til sine fjender i krigen, især hvis størrelsen af beløbet inddrages, som, utvivlsomt, De Forenede Provinser (hvis vi må kalkulere som med udgifterne til vores flåde) har forbrugt ved denne lejlighed; til at sikre betalingen hertil vil en stor del af De Forenede Provinser behøves; og selv om Trondhjems indtægter først skal erlægges ved tilbagebetalingen, kan det dog ikke være anderledes end at en faktisk besiddelse nødvendigvis vil påfølge.

...

Efterretninger sendt fra Holland af udsendingen Downing.

Haag, 29. november, 1658.

Generalstaterne her har besluttet at sende de 4000 mand, som støtte til kongen af Danmark den ottende december. De står til søs i 20 fløjter, for at blive konvojeret af 4 krigsskibe: Oberst Killigrew har kommandoen; og ordrer skal tilsendes Obdam om at komme dem i møde med hele sin flåde, og han skal returnere hjem med 12 eller 16 skibe, og lade resten overvintre i Danmark; og de priser han tog skal han overgive til søfolkene.

Den gamle prinsesse af Orange har meddelt Generalstaterne, at ægteskab er indgået mellem fyrsten af Anhalt og hendes datter prinsesse Henrietta.

Viceadmiral de Ruyter aflagde sidste mandag rapport til Generalstaterne om sin returrejse fra Portugal, hvor han har været i 4 måneder uden at foretage sig noget, fordi portugiserne ikke turde vove sig ud fra floden ved Lissabon. Han roser stort de engelske fregatter, som han mødte deromkring, fra hvilke han modtog al tænkelig høflighed og belevenhed.

Generalstaterne til kongen af Danmark.

29. november, 1658.

Serenissima, &c.

Ikke længe siden blev der sendt undsætning til Deres Majestæt med vor flåde under kommando af Sieur de Wassenaer eller Obdam, som også er lykkelig ankommet; siden den tid har vi igen udstedt formelle ordrer for 40 andre kompagnier fodfolk, for at supplere op til de 6000 mand, der blev lovet i alliancetraktaten, og besluttede denne morgen, at den nævnte undsætning hurtigt vil blive sendt afsted, med hensigt om at det under deres sejlads vil blive åbenbart med denne nye udskrivning, hvad vi har fundet det passende at gøre Deres Majestæt bekendt med, at de står til søs den syvende i næste måned, om tiden tillader det; idét vi anmoder om og anbefaler Deres Majestæt, at indkvartering, opvarmning og andre nødvendigheder i mellemtiden vil blive tilvejebragt; samt at bruge dem som vor egen milits, vise dem alle slags begunstigelser og god vilje, som lejligheden byder, hvilket vil være meget kærkomment for os; og vor milits vil derved blive desto mere opmuntret i deres pligter til at tjene Deres Majestæt.

Efterretninger sendt fra Holland af Hr. Downing.

Haag, 29. november, 1658.

I andre breve af den 13. og den 15. i denne måned er der skrevet, at 8 store danske skibe har sluttet sig sammen med hollænderne og at hollænderne har sendt 8 af deres egne skibe, som var ukampdygtige, ind til København: Den tiende i denne måned havde de erobret et svensk krigsskib,

som da var kommet fra Sverige, for at slutte sig til den svenske flåde, og havde jaget 2 svenske skibe til stranding nær ved Landskrone: Den ellefte i denne måned aflagde soldater, der ankom til København, troskabsed til kongen af Danmark: På øerne Lolland, Langeland og Falster er store mængder krigsudstyr gjort klar til 5000 Brandenborgere, som skal transporteres over fra Holsten; En fløjte sendt med breve fra admiral Obdam gik tabt i en storm med alle de folk der var om bord: Den femtende i denne måned fortsatte hollænderne og danskerne med at blokere den svenske flåde, delvist ved Kronborg og delvist ved Landskrone. Disse nyheder kommer i særskilte breve, for hvilke ingen fuld tillid kan udvises. I mellemtiden er 3 regimenter af Brandenburgs styrker blevet totalt slået under et svensk udfald fra Frederiksodde; de 4000 mand, som drager herfra til Danmark, er næsten parate og det er viceadmiral de Ruyter også med 12 krigsskibe. De Witt's og Peter Floris' død bliver dybt beklaget. 400 hollændere, som blev dræbt i slaget, er begravet i København; og der er mange sårede der.

Beslutning angående undsætning til kongen af Danmark.

30. november, 1658.

Efterretningerne fra admiraliteterne i Amsterdam, Rotterdam og Nordholland vedrørende begæringen fra kongen af Danmark om, at en del af denne flåde skulle forblive i Danmark hele vinteren, blev oplæst; efter drøftelser blev det besluttet, at 12 skibe skulle blive efterladt der hele vinteren; til det formål skulle breve skrives til admiral Obdam om, at han skulle efterlade 4 skibe fra Amsterdam og 2 fra hvert af de andre admiraliteter; hvis svenskernes styrke krævede efterladelse af flere skibe, kunne han få 3 eller 4 flere skibe efter kongen af Danmarks anmodning, under overholdelse af de nævnte forhold mellem de respektive admiraliteter. Fordi de efterladte skibe skulle provianteres og der måtte være lastskibe for transport dertil, blev det bestemt, at breve skulle skrives til Amsterdams admiralitet om, at de skulle laste dem og købe forsyningerne under tilstedeværelse af de andre admiraliteter; en måneds hyre skulle udbetales til alle officerer og sømænd, for at de kan forblive der: Statsrådet påbydes at opnå enighed med statens kasserer om 100.000 Floriner, der skal anvendes til alle disse omkostninger, på betingelse af at det tilbagebetales med de penge, som endnu ikke er betalt af provinserne for maritim udrustning; alt skal udføres med flid. Hermed autoriseres viceadmiral de Ruyter til at kommandere alle skibene efterladt i Danmark; til dette formål tager han til København med de krigsskibe, der blev aftalt til konvojering af de 4000 mand, og at tage kommando over dem også; han medtager ligeledes, hvis han finder det formålstjenligt, sine egne officerer; efter ankomsten der, eller i Øresund, opslår han kvarter ombord på skibet kaldt "Joshua", eller et andet lignende, det behager ham at vælge; han vil få en officiel ordre, efter hvilken han får autorisation til kommandere de skibe, der forbliver hvor de er, og alle på dem; til det formål skal han afrejse uopholdeligt.

Hr. Downing, den engelske udsending til Holland, til Generalstaterne.

Idét den underskrevne udsending fra England, &c. har modtaget beslutning fra Deres Excellencer Generalstater af den 27. november ved agent de Heyde, hvori de erklærer, at deres hensigt med at blande sig i den nuværende krig mellem kongerne af Danmark og Sverige alene er for at genskabe freden i de nordlige egne, således at de bagefter kan medvirke med al deres styrke sammen med andre kristne fyrster, i særdeleshed med den mest durchlaughtige Lord Protector af England og kongen af Frankrig, med det formål, at disse egne kan befries for al slags strid og krig, som kun tjener til skade for deres naboer, erklærer, at Hans mest durchlaughtige Højhed med største hjertelighed har accepteret det nævnte tilbud, og nu er parat til at samarbejde med kongen af Frankrig, og Deres Højvelbårenheder i Generalstaterne, hen imod de nævnte formål.

Den nævnte Højhed udtænker de mest passende og mest sandsynlige midler, som kan bidrage hertil med et fælles tilbud om mægling for at stifte separاتفred mellem kongerne af Danmark og Sverige, uden indblanding af nogen anden interesse eller sag overhovedet; ej heller tvivler han om, at dette forslag vil være meget acceptabel for Generalstaterne, når man overvejer, at de heri har samme interesse og at de har fuldstændig frihed til at søge den nævnte fred på denne måde, da de ikke er bundet til en offensiv traktat mod kongen af Sverige, men kun til en defensiv traktat med kongen af Danmark, hvilket blev erklæret af deres nuværende London ambassadør, i hans optegnelser af den sjette i denne måned.

Den nævnte Højhed er desto mere bevæget til at tilskynde Deres Højvelbårenheder hertil, af hensyn til de rapporter der sættes i omløb i udlandet, som om (til trods for hvad der er blevet erklæret, som ovenfor sagt af deres ambassadør) deres styrker skulle sluttes sammen med huset Østrigs styrker, og som om deres flåder og skibsfart skulle anvendes til søværts blokade af steder, der skulle være belejret på land af de nuværende kejserlige styrker i Holsten, samt til at transportere betydelige dele af dem, en ting som på ingen måde for min herre ser ud til at tendere mod fredens genoprettelse, handelens frihed i disse områder, men i sig uheldigvis rummer de mest farlige følgevirkninger, endog risikoen for at lægge kontrollen med Østersøen i huset Østrigs hænder; derfor skal det forhindres af min herre af hans yderste kraft, ligegyldigt hvem som vover forsøget.

Ved at overveje den nuværende tingenes tilstand i disse områder, og til slut at indstillingen fra begge sider mere kan hælde mod og er disponeret for accept af den nævnte mægling, vil den nævnte Højhed med stor lidenskabelighed begære, at det vil behage Deres Højvelbårenheder at undlade afskibning af yderligere forsyninger af mænd, skibe, eller andet krigsforråd til disse områder som hjælp til nogen af parterne.

Angående hvad der ellers kan vedkomme min herres venner og dette land, som nu også er i krig i disse områder, vil han være parat til og ivrig efter, sammen med Frankrig og De Forenede Provinser, at bestræbe sig på det yderste for også at vinde og arrangere en fred mellem dem, og tvivler ikke på en god og lykkelig udgang på disse hans bestræbelser med denne særskilte metode til frigørelse af de førnævnte konger af Sverige og Danmark, og andre af hans gode venner i disse områder, fra de store farer de nu befinder sig i, især hvis det hermed synes passende for Deres Højvelbårenheder med hjerte og grundighed at tilslutte sig. Imidlertid er min herre besluttet på at

fortsætte på dette fundament; og til det formål at tage sådanne midler i brug, som Gud har givet ham i hænde, overladende spørgsmålet til ham, som er den eneste vise, der råder over alle ting.

Givet i Haag, den 30. november, 1658. Underskrevet,

G.D.

Den franske ambassadør til Generalstaterne.

Den underskrevne ambassadør for Frankrig, efter overvejelse og undersøgelse af resolutionen af den 27. november, modtaget af baron de Ghents hånd, finder sig forpligtet til at forsikre Deres Højvelbårenheder ved disse optegnelser om, at hans konges hensigter stadigvæk er, som det var, at bestræbe sig for forsoning mellem Nordens konger via sine udsendinge med al mulig flid; han kan ikke uden den yderste sorg og ubehag overvære, at Roskildefreden ikke har haft effekt og ikke er afsluttet på grund af de mistanker og frygtsomheder, der er blevet plantet i sindet på de to konger og af deres rådgivning og knebene fra de, som ikke ønsker fred og som søger indirekte fordele i en fortsættelse af krigen, hvilken de vil udbrede til hele Europa, selv om det har været meget fordelagtigt indtil nu. Den nævnte ambassadør anser det derfor sin pligt at fremstille for Deres Højvelbårenheder, at i hensigten, som de forsikrer at have for fred, påhviler det dem næsten, at de ikke lader sig selv overrumple til at indgå nye forpligtelser, hvilket gør forlig ikke bare vanskeligt, men så at sige umuligt og ved at sende ny hjælp med så store konsekvenser og på en sådan årstid, kunne det få en til at tvivle på deres hensigters oprigtighed; ligesom ikke at foregive at slutte en almindelig fred, hvilket kan omfatte de, som (det er velkendt) ikke ønsker det, undtagen de der virkelig er i krig og har en fælles interesse i at komme videre; med endemålet at komme hurtigt til sagen, og stille forslag tilsammen med England, som klargør tingene til et forlig, og for at søge al mulig vished, der kan gøre det fast og varigt, hvilket overlades til deres visdom, tilbyder han dem alt hvad hans omsorg kan bidrage med til fremme af et projekt, i hvilket alle parter kan finde tilfredshed.

Givet i Haag, den 30. november, 1658.

Staternes beslutning, om søndagen, efter morgengudstjeneste.

1. december, 1658.

Efter drøftelser blev det besluttet, at breve skulle skrives til admiralitetet i Amsterdam, at Deres Stormægtigheder efter alvorligt at have genovervejet sagen med transport af undsætning til Danmark, har anset det passende at påbyde, at de skal bestræbe sig på at tillægge flere skibe til at konvojere de 4000 mand, der er udpeget til at drage til Danmark, så mange som de bedømmer nødvendigt for deres sikkerhed; og at rådslå med oberst Killigrew, samt at bemane de nævnte skibe med nogle musketerer fra militsen i dette land for deres yderligere sikkerhed, da hans tjeneste og hans ry har interesse for det; og dette skal uopholdeligt afsendes.

Hr. Downing, udsendingen i Holland, til sekretær Thurloe.

Deres Højvelbårenhed,

Med posten gav jeg Dem en rapport, lige som jeg havde modtaget Deres brev den eftermiddag, hvilken De sendte mig ekspres fra Downs; om at jeg havde været sammen med den franske ambassadør og hr. Appelboom, for hvilket jeg deri aflagde Dem beretning. Skønt jeg havde overbevist, som jeg tilskrev Dem, den franske ambassadør om at aflevere en optegnelse sammen med mig den næste morgen; alligevel sendte han sin staldmester til mig efter kl. 10 om aftenen, for at lade mig vide, at han i den havde fundet nogle vanskeligheder og han begærede derfor, om det måtte udsættes til mandag eller tirsdag; til hvilket jeg returnerede som svar, at de 4000 mand var meget tæt på at tage af sted og at tabet af to til tre dages tid af den årsag ville være uopretteligt; hr. Appelboom had den aften tilskrevet sin herre, at vi begge den næste morgen helt sikkert ville aflevere optegnelser; vi var derfor forpligtet til det, foruden vigtigheden af at flåden var på vej; derfor anmodede jeg ham indstændigt om, at han ville fortsætte tro mod sin første beslutning. Tidligt næste morgen besøgte jeg ham igen, men fandt ham i et vankelmodigt lune; han fortalte mig, at tankerne omkring sagen totalt havde spoleret hans søvn den nat. Men jeg var meget oprigtig overfor ham, dets betydning taget i betragtning, at vi begge skulle tage af sted sammen og hvor parate folk her ville være til at lægge fortolkninger i det, hvis begge optegnelser ikke blev afleveret samme dag; de ville få mod til at tage en eller anden beslutning, som de måske ikke nu vil være ivrige efter. Sandheden er, at ambassadøren havde det hårdt med noget af det, på den ene side, når man tager i betragtning hvor meget det betød for hans herre ikke at synes ganske ligeglad med kongen af Sverige, når England vedkender ham så meget ved ord og gerning; og dette, som jeg fortalte ham, efter forbindelse med og anstiftelse af Frankrig. På den anden side, var det hårdt uden ordrer ovenhovedet at blive sat til at aflevere en sådan optegnelse, men især på grund af skabelsen af en separat fred mellem Sverige og Danmark. Han var fri til at indlevere en optegnelse således, at kongen af Polen og ligeledes kurfyrsten af Brandenburg kunne nævnes neutralt, dog med udelukkelse af huset Østrig; men han sagde, at det var hårdt at sætte ham til at bevæge sig hen imod en særfred mellem Danmark og Sverige uden specifikke instruktioner; han sagde blot, at Polen var meget betydelig; hvis det blev totalt ignoreret, var det den rette måde at få det til at stille sig fuldstændigt sammen med huset Østrig; muligvis ville kejseren, eller en anden af dette hus, blive valgt til konge af Polen, i tilfælde af kongens død, noget der havde meget dårlige følger; desuden var dronningen af Polen en fransk kvinde, der meget vedligeholdte franske interesser ved dette hof og da hun havde virkelig stor autoritet og var af interesse, kunne de på ingen måde give indtryk af at forsømme hende. Jeg fortalte ham, at det var vitterligt kendt, at England og Polen altid havde været i god forståelse med hinanden; jeg var meget sikker på, at Hans Højhed også ville være villig til at stifte fred mellem Sverige og Polen, således at det kunne blive med udelukkelse af huset Østrig; men det var meget indlysende, hvor meget hans interesser var vævet sammen med det hus; medens de burde være i stand til, under forestilling om skabelse af en generel fred, at fortsætte krigen i Danmark, var det klart, at de ikke ville skabe fred; medens krigen fortsatte i Danmark, fik polakkerne frihed til at belejre og tage deres byer i Prøjsen med storm; men da de kunne se, at England og Frankrig tilsammen havde besluttet at gå efter en særfred mellem Danmark og Sverige, ville de da også overveje at lytte til fornuftige betingelser: Eftersom det er indlysende, som tingenes

tilstand er nu, at polakkerne afviser forslag derom, som kommer fra svenskerne, ligesom de før denne sidste krig i Danmark ikke forventede, at kongen af Sverige på det seneste erklærede sin villighed til at acceptere en ringe sum penge for at tilbagelevere Prøjsen. Kort sagt fik jeg ham overtalt og udtrykte det ind i sådanne vendinger som De kan konstatere; en kopi heraf, sammen med mine egne, er her vedlagt for Dem. Jeg tilstræbte at udtrykke mig i sådanne vendinger, som mindst kunne fornærme her, men især for ham; jeg har af den grund også nævnt Hans Højheds beredvillighed derom til på en separat måde at handle på vegne af sine andre venner i disse områder, uden hvilket jeg aldrig ville kunne overbevise ham om at aflevere denne optegnelse; men af den grund lod jeg ham forstå, at Hans Højhed ville være lige så villig som kongen af Frankrig til at handle på kongen af Polens og kurfyrsten af Brandenborgs vegne og at denne elendige måde at underhandle på, ville ganske frembringe den ønskede effekt.

Jeg behøver ikke fortælle Dem, hvor meget Generalstaterne blev forskrækkede over disse to tordenbrag der således begge kom samtidigt. Lord Nieupoort, som de kan se af disse breve, har altid skrevet, at Hans Højheds flåde ikke ville sejle til Øresund, men mod syd; det vides dog heller ikke her, om den er sejlet eller vil sejle den vej, ej heller synes jeg det er passende at afsløre det, men at lade nyhederne komme af sig selv med posten hvorved de kan forstå, at Hans Højhed mener det alvorligt, hvilket jeg nu kun vil tilstræbe at overbevise dem om med ord, således at de ved andre lejligheder viser mere tiltro til hvad jeg kan tilbyde dem. Hollands stænder har taget begge disse optegnelser til sig for drøftelse og i morgen har de til hensigt at begynde deres overvejelser omkring det; i overensstemmelse med hvilken beslutning de tager, kan sagen overdrages til Generalstaterne. Så snart vi havde afleveret vores optegnelser, sendte vi bud til hr. de Witt, for at anmode om at vi begge den eftermiddag kunne komme til samtale med ham i fællesskab. Han returnerede som svar, at han havde så meget travlt, så han umuligt kunne aftale noget tidspunkt med os den eftermiddag, men begærede, at vi kom på besøg hos ham den næste dag klokken 4 om eftermiddagen, hvilket vi selvfølgelig gjorde. Jeg fortalte ham, at Hans Højhed var meget ængstelig for dette seneste ulykkelige uventede brud mellem kongerne af Sverige og Danmark, og meget ængstelig for dets følgevirkninger; han så ingen mulighed for at skabe en altomfattende fred, der tilfredsstillede alle parter, at de nu var i krig i disse områder; men at det med den måde at gå frem på, stadigvæk ville være i huset Østrigs magt at hindre et godt udkomme af hvad der skulle foretages; Hans Højhed havde derfor besluttet sig for at gå videre på denne særskilte måde, idét han håbede op et godt resultat herved, men især hvis dette land hjerteligt ville være enigt deri. Han sagde, at hans land ikke havde noget andet endemål end at stifte fred imellem dem; men at de ikke så godt forstod hans særskilte måde at bære sig ad på; men alligevel kunne de muligvis bringes til at samtykke heri, hvis de først kunne få vished om, på hvilket grundlag kongen af Sverige og kongen af Frankrig ville gå videre; for, som han sagde, medmindre de to kongeriger nogenlunde er i balance styrkemæssigt, vil de være i evindeligt krig og denne stat følgelig underlagt et evigt ansvar for at forsvare en af dem; derfor, tænkte han, burde traktaten oprettet i 1645 mellem disse to kongeriger, være grundlaget for freden; kongen af Sverige burde opgive alt som han havde fået fat i ved Roskildefreden. Den franske ambassadør fortalte ham, at det var et højst urimeligt og latterligt forslag; men, sagde han, man skal se på den krig der nu pågår, ikke som en ny krig, men alene som en fortsættelse af den forrige krig, grundet den mellem dem opståede skinsyge, efter den ufuldstændige fuldbyrdelse af

den forrige traktat; for hans del så han, hvis Roskildefreden blev afvist, kun et lille håb om skabelse af nogen som helst fred; for han så ingen anden grund, hvormed kongen af Sverige kunne overbevises om at opgive sit fodfæste i Frederiksodde, på Fyn og Sjælland; men at tale om opgivelse af Skåne og alt det andet, der blev ham overgivet ved den nævnte traktat, mente han, at det ville blive en langvarig krig, der skulle overtale ham til det. Jeg fortalte ham, at jeg for min del ikke havde fået specifikke instruktioner, men kun generelt skulle forsikre ham om at i tilfælde af, at dette land ikke mente det passende at slutte sig til Hans Højhed i denne særskilte form for underhandling, da skulle tilstræbe at opnå de bedste betingelser han kunne for kongen af Danmark; men, hvis jeg må udtale min egen mening, at under overvejelse af hvorledes tingene artede sig for kongen af Sverige, ville det undre mig meget, om dette land kunne forestille sig at bringe denne konge tilbage til 1645, han som i sin besiddelse havde ikke bare sin egen del af Danmark, men i nogen grad resten af det hele; de ville gøre klogt i at overveje, at vinteren nærmer sig hastigt; hvis en sådan anden frost, som der var sidste vinter, skulle optræde, ville kongen af Sverige utvivlsomt marchere ind i Holsten og stræbe efter at kæmpe med kurfyrsten af Brandenburg; hvis han skulle besejre ham, kan de selv bedømme hvad følgerne af dette ville blive; desuden havde kongen af Sverige befæstet tre fjerdedele af Sjælland stærkt og forsynet dem med alt nødvendigt til fodfolk og rytteri, således at han ville være i stand til at opretholde sin position dér mod alle, som ville komme for at angribe ham, hvis nogen styrker blev transporteret med deres skibe over på den ø; hvis Gottorp slot ville komme i de kejserliges hænder og hvis de nævnte styrker skulle få fodfæste på Sjælland på denne måde, gjorde de klogt i at overveje, om dette ville være i deres interesse og om det så ville være i deres magt at diktere på hvilket grundlag freden skulle skabes. Desuden bad jeg ham overveje, at traktaten, som dette land havde med Danmark, alene var en defensiv traktat for at forsvare kongen og kongeriget Danmark og ikke en offensiv for at udvide dets territorier; Skåne og hvad der ellers var overgivet til kongen af Sverige efter Roskildefreden, var nu på ingen måde en del af Danmark, men tilhører nu retmæssigt Sveriges krone; derfor var det for Generalstaterne, at tale om Danmarks krone for nogen af de steder, det samme som at ændre status for deres defensive traktat til at offensiv traktat imod kongen af Sverige. De Witt tilstod, at deres ambassadør Boreel havde foreslået det franske hof, at fremgangsmåder skulle udarbejdes for at oprette en traktat mellem dem baseret på den ovennævnte traktat fra Roskilde; han troede, at ordrer på grundlag deraf var blevet udstedt til den franske ambassadør om at stille dette forslag; men derhos syntes han at være meget vred på Boreel, idét han sagde at han havde stillet sit forslag uden ordrer. Vi greb begge fat i dette, skønt ingen af os før havde haft nogen viden om det og spurgte ham om, hvorledes de med ære kunne trække tilbage hvad deres ambassadør havde foreslået?

Vi samtalede meget med ham om de 4000 mand, som i en sådan hast sendes afsted; vi fortalte ham, at afsendelsen af dem ikke ville frembringe andet end ondskab; Hr. Appelboom havde allerede ordrer om at tage herfra. Han begærede alvorligt, at vi ville anvende vore bestræbelser for hans forbliven; hvad de havde gjort burde ikke blive fortolket som en krig mod kongen af Sverige, men kun som hjælpende forsyninger til kongen af Danmark. Vi fortalte ham, at på hans foranledning ville vi gøre os anstrengelser; men at vi tvivlede på, at vi kunne være i stand til at vinde meget derved, medmindre de 4000 mand blev stoppet. Til hvilket han svarede, at for at tale som statens tjener burde han sige, at de skulle afsted, da de var del af den støtte, som de var forpligtet til at yde

kongen af Danmark; men for tale som en, der stræbte efter at skabe fred imellem dem sammen med os, måtte han sige, at de helt sikkert ikke burde tage afsted. Dette var alt hvad vi kunne trække ud af ham om den sag, på hvilket absolut intet med vished kan baseres. Til afslutning fortalte den franske ambassadør ham, at der i Roskildefredens traktat fandtes en paragraf omhandlende passage af fjendtlige skibe gennem Øresund, over hvilket dette lands ambassadør havde klaget meget i København, som han for sin del hverken forstod eller brød sig om; for, som han sagde, kunne dette anvendes mod Frankrig eller England, eller hvem som helst de behagede; derfor mente han det passende, for hans del, at den paragraf skulle annulleres på mæglernes samlede begæring, da det ikke var godt, som han udtrykte det, at der skulle være nogen traktat, eller nogen paragraf i nogen traktat i gang, ved hvilken enhver af de to konger af den anden kunne kræve udelukkelse af skibe fra nogen, med hvem de var i krig; men at det for alle var i vores interesse, der var udenfor Østersøen, at fastholde tingene således, at vi i tilfælde af en krigstilstand med en af disse konger, stadigvæk kan passere Øresund og forsyne os med dette havs varer med den andens velvilje; han undrede sig over, at Frankrigs og Englands udsendinge kunne billige den paragraf, som kunne få så farlige konsekvenser for dem begge og hvis paragraffen blev ophævet, kendte han ikke til noget i Roskildefreden, som dette land havde at protestere imod.

Fra hr. de Witt tog vi begge over til hr. Appelboom, hvor vi aflagde en fuldstændig beretning om hvad der var hændt mellem os og M. de Witt, hvorved vi sagde at han kunne tage sine forholdsregler i overensstemmelse efter dette lands behag, men tillige begærede vi, at han skulle skrive alvorligt til sin herre, at han ville få det til at synes, at denne reelle intervention fra England og Frankrig, på hans vegne, ikke ville få ham længere væk fra freden, men det stik modsatte; vi ville ikke se noget andet fundament for denne fredstraktat end Roskildefreden og dette, sagde den franske ambassadør, er garanteret af alle mæglerne. Jeg anmodede ham om igen at skrive til sin herre, at tage sig i agt for, at hans flåde ikke befinder sig i en eller anden knibe, således at den er ude af stand til, som vinden nu kan være, at slutte sig til hans Højheds flåde, på samme måde som danskernes var ved hollændernes seneste søslag. De kan indse af det vedlagte, at de 4000 mand er beordret til at tage herfra, konvojeret af kun 4 krigsskibe; Obdam skulle møde dem med kun 12 krigsskibe; jeg har bedt hr. Appelboom om at underrette sin herre derom og vi vil omhyggeligt overvåge den hollandske flådes bevægelser, for at den ikke, ved en eller anden besked, som på en eller anden måde muligvis kan nå dem, af egen drift vil bekæmpe Hans Højheds flåde. Hvad angår afsendelsen af de 4000 mand, kan jeg kun sige, at den endnu ikke er standset, men al mulig hast er brugt dertil; de brandenborgske og danske udsendinge presser heftigt for at holde det i gang; men når det bliver kendt, at Hans Højheds flåde er draget afsted, vil de næppe mene at 4 skibe er en tilstrækkelig konvoj for dem. Desuden har der været en hel del sne og kulde i går og i dag, således at man begynder at ængstes for overfrysning af Øresund. De Witt sagde, at en betydningsfuld borgmester fra en af byerne i Nordholland, som nu befinder sig her, fortalte ham i går, at hvis vejret holder, vil Øresund helt sikkert meget pludseligt blive tilfrosset og at han selv engang krydsede Øresund på isen den første december. Jeg sendte Dem fundamentet for de instrukser, på hvilket den diplomatiske mission til hertugen af Moskva skulle baseres, nemlig at overbevise ham om at slutte fred med Polen og krig mod Sverige; hvis det går fremad, vil jeg tilstræbe at give Dem yderligere beretning om det. Mellem denne og næste post antager jeg, at vi vil være i stand til at bedømme, i

hvilken retning Hollands stænder og følgelig Generalstaterne, vil beslutte sig til at gå; de er nu under stort pres. Sandheden er, at de vil foreskrive lovene i hele Europa, ikke modtage dem fra nogen og ønsker England, Frankrig og alle andre til at sætte kurs efter deres kompas; deres nordpol er deres handel, de måler alting ud fra det alene, uden nogen som helst andre overvejelser og med hvilket de ikke er villig til at lade nogen som helst andre havde den mindste andel; denne handel på Østersøen er af deres største mysterier i handel, de afsætter dér hvad de henter ud fra øst, syd og vest; endvidere forsyner de andre lande med varer fra dette hav: Alene Polen forbrugte mere peber end hele resten af Europa; ved denne opbakning fra kongen af Danmark og ydmygelse af kongen af Sverige, ønskede de at gøre sig selv til absolutte herskere over dette hav; Skønt deres spanske og ostindiske handel er mere indbringende, vil ødelæggelsen af denne handel dog også ødelægge de andre; da desuden varerne fra Østersøen er mere fyldige, beskæftigede mange skibe og søfolk, således at fiasko her vil gøre dem ubetydelige i begge.

Hvad angår Glückstadt, da de danske udsendinge fremsatte deres anmodning om at låne penge og tilbød Kronborg slot og andre ting som sikkerhed, spurgte udsendingene fra Generalstaterne dem, om de ikke havde mandat til at tilbyde Glückstadt; Da statsrådet blev bedt om at fremsætte sin mening, om det var passende at sende de 4000 mand før vinteren eller ej, fremførte de som deres mening, at det var passende at sende de 4000 mand, samt at det var passende at sende 2000 til Glückstadt; mens derimod de danske ministre kun ønskede afsendelsen af forsyninger, ikke af mænd, til Glückstadt, medens alle mand kunne sendes til København. Jeg er,

Haag, den 22 november, 1658.

Deres Højvelbårenhed,

Deres mest trofaste og ydmyge tjener,

G. Downing,

.....

Jeg havde meget postyr med at vinde den franske ambassadør; jeg tvivler på om De med fasthed kan vinde Frankrig for os i denne sag, hvis der kommer vanskeligheder, medmindre De kan forsikre dem, at De også vil hjælpe med at skabe fred for Polen også, således også med udelukkelse af huset Østrig; det opfatter jeg sandelig også som i Deres interesse; hvis dette land finder at Frankrig på nogen måde hælder i deres retning med en generel fred, vil de blive meget besværlige. Jeg ved ikke hvordan de bliver; jeg er imidlertid sikker på at de er fulde af vrede.

Hr. Downing til sekretær Thurloe.

Deres Højvelbårenhed,

Sidste mandag skrev jeg til Dem, med fregatten, der bragte mig ekspresbrev fra Dem, og vedlagte deri til Dem min optegnelse givet til Generalstaterne ifølge ordrer modtaget fra Dem i det nævnte

ekspresbrev fra Dem. Om tirsdagen begyndte Hollands stænder at overveje den, ligeså med den fra den franske ambassadør, men har på dette tidspunkt endnu ikke taget nogen beslutning derom. De havde tænkt sig at se hvilke nyheder der kom med post fra Frankrig eller England, men især fra England, hvorfra brevene endnu ikke er ankommet; så her er der endnu ikke viden, om Hans Højheds flåde er sejlet til Øresund; skønt min optegnelse får dem til at have stor årvågenhed omkring det, får de af Lord Nieupoorts givne forsikringer om at den er sejlet mod syd, dem til at tro, at det næppe kan være anderledes og min optegnelse er kun tomt praleri for at forskrække dem. Jeg fik i går et brev fra Zeeland af den anden november, som gav mig underretning om, at et skib ankommet dertil fra Øresund rapporterede, at de havde mødt en flåde af engelske krigsskibe omkring Dogger banke i Nordsøen nogle dage tidligere; alligevel havde folkene dér tillid til Hans Højheds neutralitet i denne sag, at de ikke ville tro kaptajnen; i denne uge blev det offentliggjort i Amsterdams Statstidende, at selv om det var rapporteret, at den engelske flåde var taget til Øresund, var den nævnte rapport usand. De kan erfare af det vedlagte, at sidste søndag blev de 4000 mand beordret til at tage af sted med i stor hast: således stræbte de Witt efter at narre 362 282 41 166 153 112 154 133 477 338 431 140 422 523 den franske ambassadør og jeg til at tro, ved at antyde 171 108 154 219 som om de ikke skulle afsted, 499 468 168 141 328 81 32 395 146 314, ifølge min beretning til Dem i det seneste brev. Sidste tirsdag satte mændene sejl fra Amsterdam til Texel, hvorfra de går ombord til Øresund. I et brev fra Amsterdam i dag, bliver jeg tilskrevet, at man raser ekstremt voldsomt mod den franske ambassadør og jeg, for vores seneste optegnelser, men især mod mig, som en der betragter hvad den franske ambassadør har sagt som ord alene og at intet vil følge derefter. De siger, at det aldrig bliver godt før de piller den engelske dristighed ned; derpå har de ingen til at borde og kontrollere dem til søs. Retten i Holland sendte sine officerer med ordre til bogtrykkeren om at stoppe og beslaglægge hans og mine optegnelser i trykkeriet, hvorover den franske ambassadør har klaget meget, for hans lands ambassadører får normalt deres optegnelser trykt i Paris og det har alle herværende statslige embedsmænd også gjort her; de danske og brandenborgske udsendinge får dagligt deres papirer trykt her til ugunst for svenskerne. For min del, har jeg kun taget mig lidt af det, for mine havde det gode held at blive trykt, og temmelig mange af dem offentliggjorte inden officererne kom; de har også hindret trykningen af min optegnelse om den ostindiske sag. Sandheden er, at Generalstaterne er uvillige til at lade folk 152 105 522 81 362 105 54 467 468 426 få kendskab til disse ting. 328 82 33 353 468 141 422 470 143.

Alle menneskers almindelige samtaleemne her drejer sig om, at hvis hans Højhed blander sig i denne sag, vil en krig uundgåeligt følge mellem ham og dette land; for de siger, at de hverken kan eller må svigte den danske konge; for ham at slutte fred på grundlag af Roskildefreden, siger de, er latterligt; for ved dette bliver han derefter kun konge af Sjælland og Skåne; fra de dele der refterer til kongen af Sverige, er det i dennes magt, hver vinter, når bæltet er tiliset, at foretage en overraskende landgang, at invadere og oversvømme ham; og dette land kan ikke hjælpe ham på grund af isen; det ville være bedre for dem, nu da de er indblandet, straks at gøre en sag ud af det, end at blive evindeligt foruroliget fra disse kanter; man siger, at hvis kongen af Danmark skal slutte nogen som helst separat fred med kongen af Sverige, kan han på ingen måde være sikret imod ham; for man siger, at kongen af Sverige intet hensyn tager til sin troværdighed, som det har vist sig, siger man, med denne seneste affære på Sjælland og sagen i Kurland; derfor kan kongen af

Danmark på ingen måde være sikret, undtagen ved at holde sig fast og tæt op ad sine allierede og forbundsfæller. Ser vi ikke, siger man, hvor kongen af Sverige kun respekterer England og Frankrig så meget, som det tjener hans egne formål, ved at han begyndte sit sidste angreb på Danmark, uden så meget som at fortælle dem om sine planer eller begrundelsen, skønt de forinden havde været mæglere til freden mellem ham og Danmark? Af disse årsager er det alles almindelige opfattelse her, at der ikke bør lyttes til nogen særfred og intet mindre at insistere på for kongen af Danmark, end tilbageføringen af hvad som helst der var taget fra ham ifølge Roskildefreden og at England og Frankrig slet ikke burde tages i betragtning i denne affære, eller lyttes til. I forgårs var Brandenborgs udsendinge sammen med mig og de er også meget oprørte, de siger at deres herre altid har været Englands ven og har den samme reformerte religion; derfor håber de, at Hans Højhed ikke vil svigte dem. Jeg fortalte dem, at det lå ham fjernt; men at jeg tværtimod havde instruktioner og begærede at vide hvad der kunne gøres i medfør heraf. De sagde ligeud, at kongen af Sveriges ønske om deres herres havnebyer i Østersøen havde tvunget dem ind i et forbund med kongen af Polen og at hans måde at forhandle med ham på den seneste sommer ved at nægte hans ambassadører audiens, havde tvunget ham, til sit eget forsvar, også at indgå en traktat med kejseren, i hvilke to han er indblandet, ikke for ødelæggelse af kongen af Sverige, men kun for at modvirke hans almindelige planer, som de kaldte dem, om at gøre sig selv til herre over alle sine naboer, for derved at tvinge ham til fred på rimelige betingelser. De sagde også, at hvis Hans Højhed ville blande sig i denne strid, måtte han tage sin andel så vel som andre deres; dette land var så meget indblandet, at de ikke tvivlede om han fik nok at gøre; de bad til gud, at han ikke fik årsag til at angre det, både på grund af uretfærdigheden, som de kaldte det, i kongen af Sveriges nuværende strid mod kongen af Danmark og på grund af følgerne deraf; for, sagde de, det kan ikke forventes, at kongen af Danmark mere vil tage en chance, efter Englands og Frankrig tilskyndelse, for at slutte særfred med kongen af Sverige. Hvis følgerne af krigen vil blive, at kongen af Sverige bliver slået, må Hans Højhed forvente sin del af hvad der heraf måtte følge; men, hvis konsekvensen bliver, at kongen af Sverige, forstærket med et sådant tillæg af kraft som Englands, vil slå danskerne og derved blive herre over Øresund, da vil han tilsidesætte England, fordi han kan klare sig selv; ja, han vil så blive frygtindgydende til det, da han så har Østersøen alene til disposition, følgelig også alle materialer til skibsbygning, alle disse kornmagasiner og sætter den gradvise overtagelse af hansestæderne lidt efter lidt i spil. Jeg fortalte dem, at jeg fornemmede deres store frygt for Sveriges voksende storhed, men deres meget lille følsomhed over faren for huset Østrigs vækst; Jeg mente, at de havde søgt et meget dårligt lægemiddel, af frygt for svenskerne, i at kaste sig selv i kejserens hænder for at gøre ham herre over alting til sidst; det var allerede rapporteret, at Gottorp slot skulle modtage indkvartering af en halvdel brandenborgere og en halvdel kejserlige; det næste trin ville blive at transportere dem både til Fyn og Sjælland, for hvilket jeg bad dem overveje, om det ikke berørte England nært, der altid har været og bliver mere betænkelig ved huset Østrigs vækst end svenskernes. De sagde, at det ikke kunne forventes, at dette land ville holde op; men modsat, at hvis England pressede for hårdt kunne det være et middel, der ville tvinge dem til engagement med de kejserlige og polakkerne.

...

De Ruyter er rejst fra Amsterdam til Texel og har medbragt søfolk til 4 krigsskibe, der skulle konvojere de 4000 mand til Øresund, som De kan finde i det vedlagte, og de skal mødes undervejs med admiral Obdams 12 skibe, kongen af Sverige er oplyst om alt dette.

Danskerne er ved at ødelægge Københavns forstæder: kongen af Sverige befinder sig i Landskrone sammen med flåden.

Der er endnu ikke taget nogen beslutning efter min optegnelse af 30. november, men der er store spekulationer over, at Hans Højheds flåde er taget af sted og hvad de vil foretage sig der. Jer beder om deres tanker til udsendingene her; og er,

Deres Højvelbårenhed,

Deres mest trofaste og ydmyge tjener,

G. Downing

Modtaget 6. december 1658.

Beslutning af Hollands stænder.

12. december 1658.

Rådspensionæren har rapporteret til forsamlingen, at de deputerede for Sveriges og Danmarks affærer, ifølge beslutningen af den 3. i denne måned, har undersøgt optegnelserne fra Frankrigs ambassadør og Englands udsending af den 30. i forrige måned, om at fremme freden i de nordiske områder; de er af den opfattelse, at de følgende svar bør gives til den nævnte ambassadør og udsending.

Generalstænderne har, efter at have set og undersøgt optegnelsen fra Frankrigs ambassadør, præsenteret den 30. i forrige måned for Deres Stormægtigheder, angående den nyligt genantændte krig mellem kongerne af Sverige og Danmark, og freden i disse nordiske områder, efter moden overvejelse, fundet det formålstjenligt hermed at svare den nævnte ambassadør, at Deres Stormægtigheder er tilfredse med erklæringen udfærdiget i hans herre konges navn, at Hans Majestæt er parat til at bidrage med sine anstrengelser sammen med Englands Protector og Deres Stormægtigheder til fremme af målsætningen foreslået i Deres Højmægtigheders beslutning af den 27. i forrige måned, nemlig, for skabelse af fred i de nævnte nordiske områder, da Deres Stormægtigheder for deres del hælder mod det samme endemål, og, for at fremme de nævnte 3 landes mægling, hurtigt at sende ekstraordinære ambassadører til de nævnte konger, med ordrer om og instrukser til at tilslutte sig Frankrigs og Englands udsendinge i at udarbejde sådanne forslag og bestræbelser med det formål, som ved gensidig enighed bliver bedømt til at være det mest formålstjenlige i denne sammensætning af affærer; Da Deres Stormægtigheder har omsorg for, at freden må blive solid og eviggyldig, vil de til dette formål anvende al den forsigtighed, der bliver bedømt som mest egnet.

Og som svar til den engelske udsending således:

Generalstaterne i De Forenede Provinser, &c. har, efter at have set og undersøgt indholdet i den af udsendingen Downing, &c. fremviste &c. optegnelse, angående freden i de nordiske områder og hovedsageligt om kongerne af Sverige og Danmark, efter moden overvejelse fundet det formålstjenligt hermed at svare den nævnte udsending, at Deres Stormægtigheder er meget tilfredse med den erklæring der blev fremsat i Lord Protector's navn, at Hans Højhed er parat til at bidrage med sine bestræbelser sammen med kongen af Frankrig og Deres Stormægtigheder for deres del til fremme af endemålet foreslået i deres beslutning af 27. i forrige måned, for at genskabe freden i disse områder, da Deres Stormægtigheder for deres del hælder mod det samme endemål; for at fremme de nævnte 3 landes mægling, hurtigt at sende ekstraordinære ambassadører til de nævnte to konger, med ordrer om og instrukser til at tilslutte sig Frankrigs og Englands udsendinge i at udarbejde sådanne forslag og bestræbelser med det formål, som ved gensidig enighed bliver bedømt til at være det mest formålstjenlige på dette tidspunkt, at nå til et forlig, med krav om i mellemtiden, at det vil behage Hans Højhed ikke at lytte til, endsige at sende en flåde, på grundlag af rapporter, frembragt eller under frembringelse, som om Deres Stormægtigheder havde besluttet at iværksætte noget, som kunne lette sagerne gang, hvilket ville være ikke mindre til skade for dem selv, end for deres allierede.

Hvorpå, efter forhandlinger, De Værdigste Stormægtigheder har godkendt de nævnte svar; det er blevet besluttet, at generalforsamlingen skal bestræbe sig på, at udarbejde svar med dette formål for videregivelse til de nævnte udsendinge.

Hr. Downing, udsending i Holland, til sekretær Thurloe.

Deres Højvelbårenhed,

...

Brandenburgs udsendinge offentliggør vidt og bredt, at den 17. i denne måned havde tropperne under kommando af deres herre gjort dem selv til herrer over Als og Sønderborg, da svenskerne havde opgivet dem og foretaget et tilbagetog i 6 skibe. Man siger, at de har taget 1000 heste, men kun 30 til fange; den danske viceadmiral Bredal blev dræbt i dette sammenstød. Thorn holder ud endnu. De vil erfare af det vedlagte fra Paris, at et hollandsk skib er blevet taget af et engelsk skib, ført til Toulon og solgt der; da jeg skal tale med de Witt her til morgen, tror jeg at en klage herover vil blive fremført for mig, på grundlag af, at godset var blevet losset og solgt før og uden en dom afsagt af nogen søret. Jeg fik et brev fra Amsterdam skrevet til én i mit selskab, hvori ejerne selv siger, at skibet kom fra spansk Vestindien og skulle losse i Spanien; hvilket, hvis godset havde tilhørt hollændere, ikke kunne være blevet; men i det samme brev læser jeg, at skibet er meget rigt, med 4 læster sølv om bord, foruden andre kvantiteter af meget kostbare varer af høj værdi. Folk her undrer sig meget over, at England så stærkt og beslutsomt bakker op omkring kongen af Sverige. Man siger, at den nævnte konge helt sikkert har uddelt til Hans Højheds undersætter nogle meget store privilegier med relation til handel; der tales meget om, at Kronborg slot skal lægges i Hans

Højheds hænder. Jeg beder Dem erindre Dr. Zas's bestilling, så den kan blive ekspederet og sendt til mig; og er,

Deres Højvelbårenhed,

Deres mest trofaste og ydmyge tjener,

G. Downing.

Haag, 27. december, 1658.

Sekretær Thurloe til Hr. Downing, den engelske udsending i Holland.

24. december, 1658.

Sir,

Den sidste uges post kom ikke før mandag og denne uges post er allerede ankommet; jeg har derfor 2 af deres breve til samlet besvarelse.

...

De modtager hermed en kopi af Lord Nieuports papirer vedrørende Sir George Ascue, såvel som Dr. Zaz' bestilling. Mit seneste brev gav Dem et fuldt svar vedrørende Sidney, som er til hans tilfredshed. Hvad angår anbringelse af en ny optegnelse, for yderligere at indbyde Generalstaterne til mæglingen, mener jeg at det først lige skal overvejes en smule, før vi placerer den påtænkte traktat på det fundament, i tilfælde af at kongen af Sveriges afslag på at tilstå dem deres mægling og vores overdrevne insisteren på det, ville hindre freden mellem de to kroner. Det må befrygtes, at hollænderne kun er gået ind på denne slags traktat, i betragtning af, at kongen af Sverige ikke vil acceptere den; derfor, da det er noget højest ønskværdigt at få Generalstaternes hjælp til den påtænkte traktat, må det ikke blive til et *causa sine qua non*. Eftersom vi allerede har gjort vores for at invitere dem, ser jeg ikke hvad fordel vil være ved yderligere insisteren på det, hvis Generalstaterne ganske klart mener hvad de siger; i øvrigt er det ikke godt at forære dem nogen fordel. Vi har ingen nyheder fra Øresund, undtagen hvad jeg finder i Deres breve. Alle deltager i parlamentsvalget; om hvilket De vil få en mere udførlig beretning med næste brev. Jeg forbliver Deres hengivne ven og tjener.

Jo. Thurloe.

Et efterretningsbrev.

Haag, 29. januar, 1659.

Hr. Downing anbefalede, i en sen audiens, Generalstaterne tilpasning af uenighederne mellem de to protestantiske konger; det er dog langt fra deres hensigt her at søge den aftale særskilt, men de vil kæde den sammen med Polen og Østrig og således tilvejebringe en generel fred. Her er det blevet afgjort, at hvis samme ikke kan virkeliggøres på en retfærdig måde, altså ved Generalstaternes mægling, vil de energisk hjælpe kongen af Danmark med mænd, penge og skibe; af hvilken årsag Generalstaterne igen har udbetalt *in antecessum* 400.000 Gylden, som Rosenvinge nu vil modtage i Amsterdam. Generalstaterne har, efter overtalelse af Hollands stænder, taget fast beslutning om, (hvad de synes at indtage som holdning) hvorledes og på hvilke betingelser freden skal slutes både mellem Sverige/Danmark og Sverige/Polen; nemlig, at hver deltager bør give tilbage til den anden, hvad de har taget fra dem under denne krig. De skal føre alle ting tilbage til deres tidligere tilstand og derefter nedlægge våbnene; derpå skal alle klagepunkter mellem begge deltagere pådømmes og forliges af begge deltageres allierede, hvilket de siger hr. Downing gør fordring på at være, i overensstemmelse med Lord Protectorens hensigter; men jeg tror ikke på, at hr. Downing rapporterede det, fordi der i hans forslag ikke var påtænkt forlig med Polen, men kun med begge protestantiske konger; jeg kan ikke se, at det er i Englands interesse at tale om et forlig med Polen og følgelig Østrig, fordi de ikke kan adskilles. Det er en let sag at skabe en hurtig fred mellem Sverige og Danmark, hvis de her ville gå seriøst ind i det.

Beslutning i Hollands stænder omkring Københavns garnison.

5. marts, 1659.

Hr. Huygens og andre deputerede for de danske sager har rapporteret, at der i tilfælde af gode garantier nævnt i deres tidligere beslutning, kan udlånes en sum pr. måned på 20.000 Rigsdaler i 3 måneder til kongen af Danmark for opretholdelse af Københavns garnison, &c. da mere i almindelighed fremgår af beslutningen i Hollands stænder fra den 13. februar; breve skal skrives til deres excellencer deputerede om, at hvis der slutes fred mellem de to konger, skal de sammen med udsendingene fra Frankrig og England tilstræbe, at de tre landes garanti kan indskydes, ikke bare generelt, men specifikt: De frygtede også, at rekrutterne i militsen fra dette land nu i Danmark kunne svække Hans Majestæts styrker, eller hindre at han skaffer sig flere, fordi officererne i den nævnte milits vil gøre egentlig brug af danske soldater, idét de imidlertid overlader afgørelsen til Deres Stormægtigheder, hvis det ikke forekommer formålstjenligt at udtænke midler til forhindring af samme. Hvorpå, efter forhandlinger, Deres Stormægtigheder takkede dem for deres anstrengelser; Det blev som det første punkt afgjort at kræve af provinserne at de skulle fremkomme med deres mening hurtigt; som det andet punkt, at breve følgelig skulle skrives til deres excellencer deputerede; som det tredje, at statsrådet skal rådspørges.

Admiral Goodsonn til sekretær Thurloe.

Min Nådige Herre,

I dette øjeblik ankom en af Fagons her, kommandørkaptajn Paiber, af hvem de medfølgende pakker blev modtaget og han sagde at han modtog dem i Göteborg den 23. februar, men blev så iset inde og kunne ikke komme fri for nærværende; men ved hjælp af sine folk og 200 mænd flere, som han fik af guvernøren, huggede han en vej for sit skib 1½ kilometer gennem isen og satte sejl ved første lejlighed; der var i den havn kun tre af kongen af Sveriges skibe, der så længe havde sejlet på faste ruter i Østersøen, at de af kulde og mangel på forråd næsten var omkommet; de gjorde plads til at få disse skibe på ret køl ved hans ankomst derfra og vil, som han antager, blive klar til maj. Jeg spurgte ham om hvilke andre nyheder der var; han sagde, at da Göteborg var et fjernt beliggende sted, var der kun lidt at fortælle; kun Greenly, der bragte ham pakkerne, informerede om, at han var i Helsingør den 11. februar, da kongen af Sverige stormede København, men blev slået tilbage med tabet af en af sine generaler, en generalmajor, fire oberster, otte oberstløjtnanter og omkring 400 menige dræbte, samt 500 sårede. Herfra er der kun lidt at berette. Her befinder sig 21 skibe fra Deres flåde, hvoraf nogle mangler besætning; men her findes overtallige fra andre til at forsyne dem. De har anstrengt sig for at skaffe mænd til skibene bagude, men finder en slaphed i alle underofficerer med denne opgave og mændene flygter fra preskommandoerne som fra fjenden. Da jeg ikke har mere, forbliver jeg

Deres Velbårenheds ydmyge tjener,

Will. Goodsonn.

”Swiftsure” i Ouzely bugten, den 6. Marts, 1659.

Et opsnappet brev fra kong Karl II.

Sir,

Mit seneste brev til Dem var dateret den 11. i denne måned; siden da har jeg modtaget Deres af den 17. februar og erkender mig selv Dem megen tak skyldig for Deres omsorg i forbindelse med Lord Cravens sag, hvorfor jeg heri har sendt Dem nogle yderligere instruktioner om de oplysninger De ønskede, hvilket jeg modtog fra hans tjener her. Vi fik her de triste nyheder om det store tab, den ædelmodige konge af Sverige led foran København, som han stormangreb meget alvorligt to gange, men blev slået tilbage med et tab på omkring 3000 mand, foruden adskillige tilfangetagne. Blandt de døde blev der fundet seks generaler; ærlige Sir William Vavasor var en af dem og en broder til jarlen af Roxborough. Den tapre konge er besluttet på at storme den igen; men byen anses for at være ham for mægtig. Hollænderne stiller en flåde på 40 skibe og 4000 landtropper til rådighed for at hjælpe kongen af Danmark. Jeg kunne ønske, at den engelske flåde ville ankomme til Øresund før den hollandske. Freden mellem Frankrig og Spanien siges at være langt fremme, kardinalen gør det til sit projekt at slutte den uden indblanding af nogle fremmede fyrster eller stater.

Franskmændene, hører jeg, har ikke nogen større velvilje mod republikken England, der så effektivt har bidraget til deres store successer i Flandern. Don Juan er i Paris, dog *incognito*, men meget forkælet af den regerende dronning der og kardinalen. Jeg håber at parlamentet vil klare alle stridigheder i England således, at franskmændene vil få årsag til at fortryde deres utaknemlighed mod vores nation, som de har afskyet så meget. Det vil glæde mig at høre om Deres helbredstilstand; idét jeg er

Deres sikre trofaste ven til Deres tjeneste,

Rob. Dovey.

18. marts, 1659.

[Dette brev kommer fra Karl Stuart, fra Brüssel, vis Paris. Det bar hans segl.]

Dr. Tho. Clarges til H. Cromwell, Lord Lieutenant i Irland.

...

Fra København skriver vores agent, at svenskerne blev slået tilbage i deres generalstorm og at 600 af deres mænd blev dræbt og 800 blev såret; mellem de dræbte var oberst Vavasor blndt andre. Jeg er,

Hvis det behager Deres Excellence,

Deres excellences mest ydmyge tjener,

Tho. Clarges.

London, den 8. marts 1659.

General Montagu til kongen af Sverige.

Durchlauchtige og højst magtfulde fyrste,

Den nuværende ulykkelige splid og krig mellem Deres Durchlauchtighed og kongen af Danmark, med alle de onder og ulemper som kommer eller afhænger deraf, ikke kun for Dem selv og Deres folk, men også for Deres allierede og naboer, er blevet alvorligt overvejet af Hans Durchlauchtighed Lord Protector af England, Skotland og Irland og han har fundet det bedst at anvende det yderste af sine overtalelsesevner og bestræbelser på begge Deres majestæter, for at berolige samme; han har beordret mig til at sejle til disse områder med hans flåde og at føre mig frem som en fælles ven til jer begge, idét jeg bidrager med hvad jeg evner for at fjerne de vanskeligheder, der kan komme i vejen for fred og sikre en aftale mellem jer. Hvilket jeg delvist (med Guds hjælp) har udført ved min nuværende ankomst her. Ifølge mine pligter beretter jeg nu Deres Durchlauchtighed om min

herres instruktioner, idét jeg indtrængende bønfalder Deres Majestæt om at behage lytte til hans ønsker, hvilket han som en sand ven begærer af Dem, da han bedømmer det i Deres egen interesse, såvel som i Deres naboers og allieredes, at en hurtig afslutning bibringes denne krig, eftersom en fortsættelse heraf kun kan blive farlig for de førnævnte, som ligeledes for de protestantiske interesser i Europa. Jeg tillader mig at give Deres Majestæt forvisning om, at for min egen del, da jeg regner det for en lykke at blive anvendt til en så kærkommen tjeneste, skal intet mangle fra min side, som kan bidrage til at frembringe en lykkelig bilæggelse og bevidne sandheden i at være

Deres Majestæts mest ydmyge tjener,

E.M.

Om bord på ”Naseby” i Øresund, den 7. april, 1659.

General Montagu til admiral Obdam.

Min Nådige Herre,

Hans mest durchlaughtigste Højhed Lord Protector af England, Skotland og Irland, som med stor medfølelse og klogskab har iagttaget den ulykkelige tilstand af de svenske og danske kroner, på grund af den nuværende krig i hvilken de er indblandet, såvel som de deraf afhængige besværligheder for nabolande og venner, har besluttet at anstrenge sig til det yderste for at forlige de nævnte to kroner, beordret mig til at sejle med hans flåde til disse områder, at bidrage med hvad jeg evner for at fremme freden imellem dem og at føre mig frem som en ven fælles med dem begge, hvis det skal være muligt at komme til den førnævnte ønskværdige afslutning; med det håb, at højvelbårenhederne i Generalstaterne for De Forenede Provinser vil samvirke til at fremme en så god sag, har også beordret mig til at opretholde en god og venlig brevveksling med Deres Excellence om dette. Som følge heraf, ankommet til dette sted, har jeg videregivet til Deres Majestæter min herres instruktioner som førnævnt, idét jeg anmoder dem om at lytte til dette hans så venlige og gavnlige råd; intet skal mangle fra mig, som kan bidrage dertil. Nu giver jeg Deres Excellence denne redegørelse, idét jeg beder om Deres venskab, overensstemmelse og bistand til fremme af den ovennævnte fred; ligeledes at De ikke vil lade flåden eller flåderne under Deres kommando handle fjendtligt imod, eller giver yderligere hjælp, til nogen af siderne, eller handler på en sådan måde, at det giver anledning til skinsyge mellem England og De Forenede provinser, medens disse bestræbelser pågår. Jeg håber på, at De har modtaget dermed overensstemmende instrukser fra Deres overordnede.

Deres medvirken hertil vil lette denne gode sag meget og give mig yderligere lejlighed til at vise mig selv,

Min Herre, Deres Excellences mest ydmyge tjener, E.M.

Om bord på ”Naseby”, i Øresund, den 7. april, 1659.

Beslutning fra Generalstaterne.

19. april, 1659.

Efter forhandlinger er det blevet vedtaget, at breve skal det tilskrives de ekstraordinære udsendinge i Danmark fra dette land, at Deres Stormægtigheder hører alle steder fra, at de svenske krigsskibe tager alt hvad de møder af skibe tilhørende danske undersåtter, endog i påsyn af krigsskibe fra dette land; de lader det stadigvæk passere efter indleveringen af det seneste aktstykke fra Hans Majestæt af Danmark af den 29. i sidste måned, som blev afsluttet til de tre landes udsendinges tilfredshed. Hvorfor, ved overvejelse af hele sagen, Deres Stormægtigheder anser det passende hermed at forny deres ordrer i deres brev af den første i denne måned; i tilfælde af at fred ikke er sluttet mellem de to nordiske kroner, før modtagelse deraf, skal de bringes til udførelse, idét deres betydning er, at hvis kongen af Danmark fortsat accepterer de tre aftaler indgået i Haag, skønt kongen af Sverige havde samtykket i dem fuldt ud, bør der stadig være tid til at afslutte traktaten og de skal påtage sig at overbevise begge parter om at afholde sig fra alle fjendtlige handlinger; hvis svenskerne fortsætter på samme måde, skal de gøre det samme og beskytte undersåtterne i Danmark, indtil traktaten er fuldbyrdet; det skal tjene dem som information, at Deres Stormægtigheder indskærper dette med hensyn til den ordre, som de sendte til oberst Killegrew, der har kommando over styrkerne på Fyn, om at ophøre med alle fjendtligheder; Deres Højmægtigheder fæster også lid til deres tjenstiver og gode opførsel og henholder sig til deres klogskab og de nødvendige forholdsregler.

General Montagu til sekretær Thurloe.

Deres Nåde,

Siden mit brev med budbringer, der var om bord da jeg satte sejl, vovede jeg at sende Dem to mere med skibe, som jeg mødte i søen, kun for at underrette Dem om, hvorledes vi kom videre med vores rejse. Efter dem fortsatte vi og nåede Norges sydspids fredag morgen den første i denne måned, mandag morgen ved Skagen og onsdag eftermiddag, ved Guds godhed, ankom vi her. Da vi ankom til Skagen antog jeg, efter hvad jeg fik viden om fra jyske fiskere og fra et engelsk fartøj fra Lybæk til London, at jeg var foran den hollandske flåde; da det er ét punkt blandt mine 12 instrukser, mente jeg det bedst at efterlade en lille fregat for at opdage deres flåde, når de kommer og aflevere et brev til admiralen fra mig, et kopi af hvilket er vedlagt her. For ikke at flåden skal passere forbi her og bliver overset, udpegede jeg en anden lille fregat til at ligge mellem øen Anholt og Norges kyst, med samme brev og ordre; jeg har givet den samme anvisning til viceadmiralens eskadre, som opankret mellem de to slotte, tog sig af indgangen til Øresund mellem Lappegrunden og Kullen, min egen eskadre liggende ud for Helsingør by og slot, havde opmærksomhed rettet mod strædet mellem øen Hven og Skåne, kontreadmiralens eskadre lidt syd for mig har opmærksomheden rettet mod strædet mellem Hven og Sjælland. Før jeg sejlede ind, sendte jeg bud til kongen af Sverige om, at vores gensidige salutter burde være med lille udgift til krudt; dette kunne han godt lide og

følgelig saluterede jeg ham med 22 skud fra mit skib alene, vice- og kontreadmiralerne proportionalt og slottet svarede os med 2 skud fra alle kanoner.

Jeg sendte bud efter Sir Philip Meadowe og hr. Ewers, der kom ombord til mig, kort tid efter jeg kastede anker; jeg udsurgte dem om den nuværende situation her; jeg gav Deres pakke til Sir Philip Meadowe og overbragte vores sag sammen. Næste morgen sendte jeg mine akkreditiver til kongen af Sverige og om eftermiddagen med Sir Philip Meadowe om bord, begyndte vi på vores forretning, som fremstår således. Både han og hr. Ewers er enige om at tilkendegive overfor mig, at der for øjeblikket ikke er nogen fredstraktat på vej mellem de to kroner, ej heller sandsynlighed for nogen spontan enighed mellem dem; men tværtimod en udtalt modvilje derimod. Deres styrkers tilstand vil, håber jeg, Sir Philip Meadowe berette med mere punktlighed for Dem i sine egne breve; men, så vidt jeg erindrer således; kongen af Sverige har 3000 mand fodfolk på Sjælland og mellem 3000 til 4000 mand rytteri. På Fyn har han det samme antal ryttere og noget fodfolk på Langeland. Han har også nogle få styrker i Frederiksodde; de store fæstningsanlæg er forsømte og kun en lille styrke opretholdt. Han har 30 krigsskibe til søs, 10 af dem sejlede for nylig ud under general Wrangel, med en plan om at indtage Lolland. De i København med viden om, at resten af flåden i Landskrone ikke var klar til at bakke op, sendte 13 skibe ud efter dem og forfulgte dem, erobrede et skib og bragte et andet til stranding på kysten. General Wrangel er med resterne taget til Fåborg på Fyn. Siden da har 20 skibe forladt Landskrone hen imod disse områder og en træfning forventes mellem disse og dem fra København. Hertugen af Brandenburg har, hvilket kongen af Sverige siger, ikke over 5000 fodfolk, men et stort korps rytteri.

Ved denne konstatering og da den nye flåde udrustet i Holland ikke var ankommet her, skrev jeg som udførelse af min anden instruks, et brev til kongen af Sverige via Sir Philip Meadowe, (hvilket er vedlagt her) som jeg bad bakke op om det samme, ved at meddele ham de specifikke betingelser i mæglingen, hvilket han har gjort; han sender mig besked om, at kongen af Sverige indtil nu udtrykker et stort mishag for nogen som helst traktat med kongen af Danmark; yderligere skulle Roskildefreden være betingelserne deri; da jeg ved en lejlighed anmodede ham om et pas til et fartøj, som skulle til København, (da han foregiver at belejre byen) sendte han besked via Sir Ph. Meadowe, hvor han bad mig udvise omsorg for, at der i mit brev til kongen af Danmark ikke forekom passager, der var skadelige for svenske interesser.

Den ottende i denne måned om morgenen, sendte jeg hr. Isaac Ewers og to, tre flådeofficerer til København med et brev til kongen af Danmark, det samme som jeg sendte til kongen af Sverige, kun navnet var ændret, (mine akkreditiver også til ham) og et brev til den hollandske admiral Obdam, et kopi af hvilket er hermed sendt og håber jeg, ikke vil blive gendrevet; for skønt jeg ikke havde nogen specifik instruks, der krævede det, bedømte jeg det dog som bekvemt, i forhold til den generelle instruks jeg fik, at håndtere tingene med en god brevveksling med styrkerne og Generalstaternes udsendinge i disse områder, hvor for resten De hermed informeres om, at der ingen civile udsendinge er fra hverken Frankrig eller Holland.

Den samme ottende i denne måned om aftenen, modtog jeg et brev fra Sir Ph. Meadowe, som hævdede at Hans Majestæt af Sverige var kommet i en bedre stemning; da han betænkte, at det var

et råd fra en så god ven som Hans Højhed, ville han ikke vise sig uvillig imod tilbuddet om fred. Men før han yderligere kunne fremkomme med sin mening, begærede han først at få at vide, hvad Hans Majestæt af Danmarks hensigter var og det med al mulig hast, således at han betids efterfølgende kunne tage sine forholdsregler; hvad det angår, har jeg rådet Sir Philip Meadowe til at finde ud af Hans Majestæt af Sveriges indstilling klart og ligefremt, til Roskildefreden, uden relation til kongen af Danmarks beslutning og ikke give ham den fordel at sige at han er villig, når han ikke er, blot for at involvere os i bistand, efter at han har erfaret kongen af Danmarks modvilje.

Den tiende i denne måned returnerede hr. Ewers og de kaptajner jeg sendte med ham, til mig fra København medbringende det vedlagte brev fra kongen af Danmark; men ingen fra den hollandske admiral, som behandlede dem meget høfligt, ligesom kongen, men undskyldte at han ikke svarede på grund af travlhed og lovede at skrive meget hurtigt til mig. Bemærk for resten, at nogle af vores folk, på visit hos Lord Obdam efter hans modtagelse af mit brev, fandt kejserens, den spanske og den polske ambassadører i hans selskab. De bragte også budskab om, at admiralen havde modtaget nyheder om flådens ankomst fra Holland til denne side af Skagen; men vi hørte det kun og fik ingen anden efterretning derom. Denne morgen, den ellefte i denne måned, sendte jeg besked til Sir Philip Meadowe om at komme om bord, for samråd, om hvordan vi kommer videre med dette brev fra kongen af Danmark; vi har bestemt os for ikke at slutte noget om kongen af Danmark ved denne første type nægtelse, men at Sir Philip Meadowe skulle skrive til ham, ifølge anvisningen fra min tredje instruktion og fra mig selv også, hvilket vi har gjort og sendt dem til København ved hr. Ewers, idét vi forventer en meget hurtig beretning derom. En kopi af mit brev er hermed sendt; jeg håber at Sir Philip Meadowe aflægger en særskilt beretning om de ting han udfører. Den samme dag kom M. Barkman til mig fra kongen, for at underrette mig om 6 krigsskibe som for nylig forlod København, for at søge forening med resten, som befinder sig i Flensborg; Hans Majestæt har sendt ordrer til general Bjelkenstjerne om at møde dem med 10 skibe og bekæmpe dem.

11. april, 1659.

Jeg beklager at resten ikke er af min hånd; for jeg er blevet tvunget til at være god ved mig selv, af hensyn til en smule sygdom, som det kolde klima har anbragt mig i. Kendsgerningerne er sandfærdigt lagt ud for Dem her, hvad mere der kan tilføjes aner jeg ikke, vore sager her arbejder sig hen mod et udfald, før vi kan høre fra Dem igen: jeg skulle måske have nævnt den klausul i traktaten for hjælp til Sverige, som hr. Meadowe siger kongen af Sverige aldrig vil gå med til, nemlig den med at lukke fjenderne af enhver af de forbundne ude fra Østersøen, hvilket han ikke vil gøre, medmindre handelen på Danzig og hele Baltikum var sikre på at blive taget ud af hans hænder af englænderne; foruden at trække sine områder ind i en evig krig med Holland (for det antages, at vi ikke længe vil forblive venner). Således undlader jeg at besvære Dem yderligere, og forbliver,

Deres Højvelbårenhed,

Deres excellences mest trofaste

Og ydmyge tjener, E. Montagu.

11. april, 1659. Om bord på "Naseby" i Øresund.

Protector Richard til general Montagu.

Deres Højvelbårenhed,

Jeg kan i deres breve til hr. Sekretæren se, i hvilken tilstand tingene befinder sig mellem de to konger af Sverige og Danmark og hvor langt de er gået frem efter Deres instrukser; vi vurderer, at De med Deres opførsel heri har udvist troskab, ligeså forudseenhed og omtanke. Således som tilstanden i sandhed er både her og ude, mener jeg det ikke tilrådeligt at inddrage flåden, før end affæren bliver yderligere belyst og afslutningen på den tilsigtede traktat kan ses, at De har aflagt en rapport derom her og modtaget yderligere instrukser. Hvis derfor den hollandske flåde for tilfældet ankommer til disse egne, skal De opføre Dem venligsindet overfor dem og anstrenge Dem for, at de indvilliger i ikke vil yde nogen hjælp til danskerne, før end traktatens afslutning kendes, men ikke at angribe dem, medmindre det sker i selvforsvar. For at forhindre besværligheder af denne slags, tilstræber vi en traktat med dem, med et formål bestemt af de vedlagte papirer; hvor der, hvis den afsluttes, vil blive givet yderligere tid til at forstå begge kongers endelige afgørelser og give dette land en bedre målestok for, hvorledes man kommer videre over for dem begge eller en af dem. Jeg forbliver

Deres meget hengivne ven.

Whitehall, 1. maj, 1659.

Til det højvelbårne statsråd for republikken England, &c.

De underskrevne ambassadører for excellencerne i De Forenede Nederlandske Provinsers Generalstater forsikrer Deres Velbårenheder i deres navne og på deres vegne af de nævnte excellencer, deres overordnede, at de har ikke anden hensigt eller plan, end at forøge, bekræfte og bestyrke venskabet, unionen og alliancen mellem republikken England og De Forenede Provinser, befæstet i den fælles interesse i religion, stand og handel: Angående krigene og problemerne i Øresund og de østlige lande, har de intet andet mål eller anden plan, end at bevare åbenheden og friheden for søfart og handel, på lige vilkår og betingelser, såvel for republikken og folket i England, som for staten og folket i De Forende Provinser, hvilket er mere fyldigt udtrykt i den afsluttende traktat fra Elbing i september 1656 og de forklaringer, som siden blev godkendt i Thorn af de svenske udsendinge, under tilstedeværelse af kongen af Sverige i egen person. Excellencerne i Generalstaterne har, efter England og Frankrigs invitation og begæring, vist deres parathed og velvillighed til mægling og at samarbejde i fællesskab med England og Frankrig, for at reetablere fred og venskab mellem de høje stridende parter og samtykke til artiklerne i den nylige traktat fra Haag, endeligt aftalt og underskrevet af Hans Excellence Frankrigs ambassadør og Englands udsending, med de nævnte Forenede Provinsers repræsentanter; de har også sendt ordrer og instruktioner til de øverstkommanderende i Øresund og Østersøen, da også fire medlemmer til fredsforhandlingerne mellem de to nordiske konger og kongeriger, den nævnte ambassadør anmoder indtrængende om, at det må behage Deres Velbårenheder, at han kan erfare og være i stand til at meddele de nævnte excellencer, hans overordnede, hvad rationalet og meningen er bag

den nuværende republikks regering hvad angår ratifikationen af den nævnte traktat og de videre forhandlinger og handlinger i de nuværende affærer og begivenheder i Øresund og de østlige lande.

Wil. Nieupoort.

Denne 25. maj, 1659, i engelsk stil.

Læst 27. maj, 1659.

Ved statsrådet i Whitehall:

Torsdag, 26. maj, 1659.

Beordret,

At beretningen om tingenes tilstand mellem republikken og andre stater, indeholdt på 4 ark papir, hermed sendes, for ydmygt at fremlægges for parlamentet.

At ved moden overvejelse af tingenes tilstand mellem denne republik og andre stater, fandt rådet det meget nødvendigt at enes om visse forslag til at handle efter med Hans Excellence Den Velbårne ambassadør for Generalstaterne i Nederlandenes Forenede Provinser, efter parlamentets behag specificeret her i rækkefølge:

Det vil sige, **1.** Ordre er allerede blevet udstedt af dette land til general Montagu, at fortsætte den nyeste traktat, aftalt i Haag den 11./21. maj i denne måned. Dette land er parat til at give den sin godkendelse. **2.** Det fremlægges yderligere, at der er opnået enighed om at afstå fra ydelse af hjælp i længere tid, fra begge republikker, til kongerne af Sverige og Danmark; med det endemål, at der indgås en traktat mellem England og Nederlandenes Forenede Provinser i løbet af denne tid, for at opnå en mere effektiv fred mellem begge de nævnte konger; hvorved begge republikkers interesser, med respekt for hvert lands trykke og frie samkvem i Østersøen, kan blive fuldt og ligeligt fastsat og et solidt fundament blive lagt for en varig fred og den tætteste forbindelse mellem dem: Denne indgåede traktat tilstræbes hurtigt her, eller ved befuldmægtigede sendt fra begge lande, på et sådant sted som der opnået enighed om mellem dem.

Det tilbydes ydmygt, som dette råds mening, at (i tilfælde af at tilbuddene afslås eller forsinkes af den nævnte velbårne ambassadør) yderligere instrukser kan sendes til general Montagu, om hvorledes han skal føre sig frem, i tilfælde af at hollænderne og danskerne kommer overens med svenskerne, eller vil tilstræbe at undsætte København, eller vil transportere nogle af hertugen af Brandenburgs styrker til nogen af øerne.

Sir Henry Vane begæres ydmygt at overbringe parlamentet denne rapport.

Fredag, den 27. maj, 1659.

Sir Henry Vane rapporterer fra statsrådet om et dokument, leveret til statsrådet af den velbårne ambassadør for Generalstaterne i Nederlandenes Forenede Provinser, som blev oplæst:

Også traktaten mellem republikken, Generalstaterne af De Forenede Provinser og Frankrig, som også blev oplæst:

Også nogle forslag til behandling med Den Velbårne ambassadør for De Velbårne Generalstater, hvilke også blev oplæst:

Også statsrådets udtalelse vedrørende instruks til afsendelse til general Montagu.

Afgjort,

At disse dokumenter omgående returneres til statsrådet.

Afgjort,

At denne forsamling godkender statsrådets aktiviteter med den velbårne ambassadør for Generalstaterne af Nederlandenes Forenede Provinser.

Beordret,

At det henvises til statsrådet at gå videre med administrationen af traktaten mellem dette land og Generalstaterne af Nederlandenes Forenede Provinser, som de synes passende, på det grundlag og de forslag der blev præsenteret for denne forsamling og rapportere deres aktiviteter dermed for denne forsamling, til deres billigelse.

Afgjort,

At mandat gives til statsrådet til afsendelse af kommissærer eller instruks til general Montagu, eller nogen anden, som de ser årsag til, for bevarelse af republikkens interesse i Øresundets affærer.

Tho. St. Nicholas, parlamentssekretær.

Overvejelser om de tre forslag fremvist for de underskrevne ambassadør for Deres Højvelbårenheder af De Forende Provinsers Generalstater.

I. Det fremlægges ydmygt, hvorvidt det ikke er bekvemt, hurtigt at tilstræbe at stifte fred mellem kongerne af Sverige og Danmark med en særskilt traktat, hvori republikkernes interesse, med hensyn til det frie og trygge samkvem i Østersøen for begge, kan fastsættes fuldt og ligeligt; hvorved et solidt fundament kan lægges for en varig fred og tættere union mellem dem: Med dette endemål og til det formål, kan instrukser og ordrer sendes over til de respektive civile embedsmænd ved Øresund, eller med de nævnte konger af Sverige og Danmark, hvor den nævnte ambassadør er villig til at sende sine breve til de civile embedsmænd i de nævnte Forenede Provinser, at de kan

vide hvad der her er opnået enighed om og vil fremskaffe de Velbårne overordnedes ratifikation, på et velegnet tidspunkt.

II. Den nævnte ambassadør er endvidere parat og villig til at indgå i en konference vedrørende fornyelsen og mere solidt bekræfte traktaterne for venskab og alliance mellem republikkerne England og De Forenede Provinser, på grundlag af fælles interesser i religion, stat, og handelssamkvem.

III. Efter at have forberedt oplysningerne med reference derom, kan befuldmægtigede fra begge stater mødes for at fuldkommengøre den nævnte solide og tætteste union, på et sådant sted og en sådan måde, som vil være mest bekvemt dertil.

Wil. Nieupoort.

I Chanon-row, Westminster, den 28. maj, 1659, engelsk stil.

Tirsdag, 31. maj, 1659.

Afgjort,

At der udnævnes befuldmægtigede kommissærer til at opnå en god fred mellem de to nordiske konger og at tilpasse og betrygge denne republik og dens allierede interesser i Øresund; ved hjælp af og styrken fra republikkens flåde, separat, eller i fællesskab med dens allierede flåde eller flåder, for at tilstræbe samme.

Afgjort,

At personerne til udnævnelse og bemyndiget som ovennævnt vil være 3 eller 5 i antal, medmindre rådet, i tilfælde af sygdom, eller andre nødstilfælde, kan se årsag til at ansætte 4 kommissærer.

Afgjort,

At instruks udstedes af rådet til de nævnte befuldmægtigede, eller enhver anden, i medfør af de nævnte resolutioner.

Afgjort,

At det henvises til statsrådet, at præsentere navnene på de nævnte 5 befuldmægtigede kommissærer, at forberede kommissariater til underskrift af formanden og at rapportere de nævnte navne og kommissariater til kammeret.

Tho. St. Nicholas, parlamentssekretær.

Nieupoort, den hollandske ambassadør, til admiralen for den hollandske flåde i Øresund.

Deres Velbårenhed,

Jeg har haft adskillige drøftelser med betydningsfulde medlemmer af statsrådet, efter at jeg indleverede nye akkreditiver til parlamentet i den engelske republik, angående de nuværende hændelser i Øresund og især om traktaten indgået i Haag den 11./21. i denne måned, mellem den velbårne franske ambassadør og kommissærerne fra De Forenede Provinser: Det har behaget statsrådet at sende mig de tre forslag; en oversat kopi er her vedlagt.

Statsrådet har, efter overvejelse derom, lovet mig, at de vil sende et ekspresbrev til deres general, eller øverstkommanderende for denne republiks flåde i Øresund, med instrukserne indeholdt i dokumentet hermed sendt til Deres Excellence og jeg har svaret deres Velbårenheder, at jeg var så godt informeret om deres Velbårenheder mine overordnede alvorlige hensigter, at jeg ville være parat og villig til at skrive til Deres Excellence og alvorligt anbefale Deres Excellence og de ekstraordinære kommissærer fra De Forenede provinser, at efter overvejelser om de nævnte forslag og at parlamentet har besluttet at sende, med al mulig hast, personer af stand og ære, som deres befuldmægtigede, for at etablere en god og solid fred mellem de nordiske konger og kongeriger, Deres Excellence og de nævnte ekstraordinære befuldmægtigede, skulle blive enige med generalen eller øverstbefalende for den engelske republiks flåde om, at de tre uger omtalt i den tredje artikel af den nævnte traktat skal fortsættes og forlænges med tre uger mere, umiddelbart efter udløbet af de tre tidligere nævnte uger; i medfør at de nævnte tre artikler, vil de drage omsorg for, at ingen af krigsskibene fra De Forenede Provinser, så vel som flåden, som nyligt gik til søs, som den anden, der blev sendt som undsætning for kongen af Danmark, under Deres Excellences kommando, vil handle eller forsøge noget modsat den nævnte tredje artikel, ikke kun i de tre uger omtalt i den nævnte traktat, men også i andre tre uger umiddelbart følgende udløbet af de tidligere tre uger. Jeg har også forsikret det højtærede statsråd, at Deres Excellence og de førnævnte ekstraordinære kommissærer fra De Forenede Provinser, ikke vil undlade at samarbejde med de øverstbefalende for den engelske flåde, såvel som de civile embedsmænd fra England og Frankrig, med at overbevise de to nævnte nordiske konger, gennem hele perioden på de tre førnævnte tre seneste uger, om at afholde sig fra alle fjendtlige handlinger mod hinanden til søs; kongen af Sverige bør under den periode afholde sig fra alle fjendtlige handlinger mod nogen af de skibe, der tilhører De Forenede Provinsers flåde, eller deres koffardiskibe. Jeg har meddelt Velbårenhederne af Generalstaterne forudsætningerne, med det formål, at de kan ratificere de samme og følgelig udsende deres ordrer og hermed forblivende, &c.

I Westminster, den 3./13. juni, 1659.

Et dokument fra Nieupoort, den hollandske ambassadør i England.

Velbårenhederne af Generalstaterne for De Forenede Nederlandske Provinser har tillid til, efter at have gennemlæst de tre forslag indleveret til den underskrevne ambassadør, seneste 26. maj, stylo angliæ, ifølge den sidste del af det første forslag, at to særskilte dokumenter til ratifikation af den

seneste traktat, aftalt og afsluttet i Haag den seneste 11./21. maj, den ene til den Velbårne ambassadør for Frankrig og den anden til de Velbårne af Generalstaterne, er blevet sendt afsted, eller er parat til at blive afleveret der, lignende dokumenter til ratifikation er parate til at blive afleveret i Haag til England og Frankrig som nævnt før.

De nævnte Velbårenheder af Generalstaterne har, den 19./29. maj som førnævnt, bemyndiget de ekstraordinære kommissærer til, om for tilfældet at fredstraktaten mellem de to nordiske konger ikke bliver afsluttet inden de tre uger nævnt i den tredje artikel af den nævnte traktat fra Haag, at kunne enes med de engelske og franske civile embedsmænd *in loco* om en forlængelse på nogle dage mere. De har yderligere udstedt sådanne ordrer og instrukser til de førnævnte kommissærer, sendt til kongerne af Sverige og Danmark, at i tilfælde af, at de civile embedsmænd finder det belejligt, at en sådan fred højst sandsynligt kan opnås og etableres mellem begge nævnte konger, hvori begge stater og nationers interesser, med respekt for hver af dem med hensyn til deres trygge og frie samkvem i Østersøen, fuldt og ligeligt kan fremskaffes.

...

Derfor begærer den underskrevne ambassadør alvorligt, at den nævnte traktat med hast kan forfremmes og fremmes her; når den nævnte traktat fra Haag er behørigt ratificeret, kan de befuldmægtigede fra denne republik, uden yderligere spild af tid, tilstræbe en sådan traktat for de østlige områder, ved fælles samstemmende og samarbejde mellem de nævnte ekstraordinære kommissærer fra De Forenede provinser *in loco*, som vil blive mest tilfredsstillende for begges fælles og gensidige interesse.

Wil. Nieupoort.

Den 15. juni, 1659. stylo angliæ.

Fra komitéen udnævnt til underhandling med den hollandske ambassadør.

Ifølge rådets kommandoer, underhandlede de med den Velbårne Nieupoort om hans dokument, indleveret til rådet, bærende datoen den 15. juni.

For det første forekom der nogle udtryk i det dokument, der syntes at være uklare og ikke fuldt overensstemmende med hensigten i de tidligere resolutioner; til hvilket der blev svaret, at han dengang ikke havde den fulde instruks.

To ting behøver at forklares.

I den næste blev der anmodet om, at forklare visse udtryk, som han havde fremsat, vedrørende hjælpen ydet til kongen af Danmark og hvilken hjælp der var tilsigtet.

Hans egne ord skulle forklares. Undsætning tilsigtes altid. Hvad den undsætning burde være; den må ikke være ekstrem til nogen af siderne.

Til hvilket han svarede, at det altid var tilsigtet, at København skulle undsættes og at det var meget retfærdigt og ærefuldt at hjælpe en nødstedt konge, &c.

Til dette blev svaret, at der virkelig var noget vanskeligt og at det var meget nødvendigt, for at få en fuld og god forståelse mellem republikkerne, at hensigten med hjælpen skulle være til stede og hvis den skulle være der, således at tabet af København helt blev udelukket, kunne det opfattes som en vanskelighed for danskere og hollændere, reduceret til en tilstand af afhængighed af Englændere.

Bedre at forblive som de var.

Ydermere, der kunne ydes en sådan hjælp, som kunne sætte kongen af Danmark i en position hvor han kan afvise alle betingelser for en rimelig fred; det var derfor meget nødvendigt for begge, at sagerne forblev i den samme tilstand, i hvilken de var.

4000 mand om bord udvikler smitsom sygdom.

Til dette blev der svaret, at vanskeligheden og faren for 4000 mand ved at forblive om bord var stor, af frygt for sygdom og derfor brugt som argument.

Til dette blev der enighed om, at et neutralt sted skulle tillades; og,

Neutralt sted.

Vi tilbød de nævnte tredje artikler i Haag traktaten.

Henvis til tredje artikel.

Til hvilket der blev svaret, at det overladt *in mandatis* til den Velbårne Obdam og hans embedsmænd, at det kun skulle gøres med general Montagu's samtykke, &c.

Hvis Montagu ikke vil give sig.

At Montagu skulle nægte og ikke samtykke; til dette blev svaret, at han virkelig håbede, at han med tillid håbede det modsatte; men intet kunne trækkes ud af ham.

Næste, en tættere enhed.

Næste, vi svarer Dem på det første forslag om et tættere, nemlig at befuldmægtigede straks skal sendes.

Statsrådet svar på vedtagelser i parlamentet til den Velbårne Nieupoort, ambassadør af Generalstaterne for De forenede Provinser, til Hans Højvelbårenheds dokument dateret den 15. juni, 1659.

Rådet har, i medfør af dokumentet påført datoen den 26. maj, 1659, for at lægge et solidt fundament for en varig fred og tættere forbindelse mellem begge republikker, været og er parat til

virkningsfuldt at fremme samme; når der bliver begæret, vil det derpå udnævne kommissærer til underhandling med den nævnte velbårenhed derom.

Hvad angår etableringen af en fred mellem de to nordiske konger og begge republikkers interesser, med respekt for deres trygge og frie handelssamkvem i Østersøen, har de allerede udnævnt deres befuldmægtigede, som vil blive afsendt i al hast til Øresund, fuldt instrueret og bemyndiget til at stræbe efter det samme i deres fortsættelse derefter, at udveksle råd i venskab og tillid med ambassadørerne eller de Velbårnes af Generalstaterne for De Forenede Provinser embedsmænd; tvivl ikke om, at de nævnte Velbårnes af Generalstaterne embedsmænd er bemyndiget til at anvende en lignende udveksling gensidigt.

Til sidst, hvad angår ratifikationen af Haag traktaten, har man allerede forsikret dem om landets beredvillighed til at ratificere samme, som de stadig er klar til at udvirke, om der insisteres på det.

Hr. Ph. Meadowe til statsrådet.

Deres Højvelbårenhed,

Siden mit sidste brev fra den 14. i denne måned med ordinær post, har jeg modtaget et fra Deres Højvelbårenheder fra den anden i samme måned, bragt af Compton; hvori jeg bemyndiges til at fortsætte min forhandling mellem de to konger, som tidligere. Jeg returnerer min mest ydmyge tak til Deres Højvelbårenheder for at bedømme mig ret, da jeg i sandhed er trofast overfor republikkens interesser; det vil blive min mest oprigtige stræben, ikke kun trofast at gøre det godt, men at nyttiggøre mig selv, i hvilken som helst tillidshverv overladt mig.

Tidsfristen på tre uger, som begrænset af Haag traktaten, er udløbet; men intet kompromis mellem de to konger er frembragt, Hans Majestæt af Danmark her bestemt afvist at indgå en særskilt traktat med Sverige; men insisterer på inklusion af alle sine allierede i en generel fred; således er Hans Majestæt af Danmark efter nævnte traktats indhold refusant og må ikke hjælpes så længe han afviser. Jeg har protesteret herover til de hollandske ambassadører, som er i overensstemmelse med mig herpå og følgelig har skrevet til deres admiraler. Hvorvidt de vil tilpasse sig eller ej, kan jeg ikke sige; for jeg opfatter det sådan, at de ikke handler i enighed med deres ambassadører. Det befrygtes at De Ruyter vil tage direkte til København med sin flåde, for at landsætte sine 4000 landtropper. Han og Obdam forenede sig den femtende i denne måned i Storebælt, hvilket var fem dage før end den begrænsede tid, ifølge deres egne ambassadørers fortolkning, regnet fra underretningen til Obdam om traktaten. Ved denne forening er Obdam admiral, Jan Everton viceadmiral og De Ruyter kontreadmiral, ifølge provinsernes sædvaner; først en hollænder, så en zeelænder, så en hollænder. Obdam har begået adskillige overtrædelser af traktaten i omkring fem dage siden da. Han opsnappede en lille båd lastet herfra med krudt og anden ammunition, med kurs mod Fyn.

Rigsadmiral Wrangel er meget stærk på den ø, i god form til at modtage fjenden, ifald han forsøger at gå i land der. Femten svenske krigsskibe satte for nylig sejl mod Lillebælt, for at transportere en

forstærkning af fodfolk til rigsadmiralen. Omkring Æbeltoft mødte de to hollandske skibe, som i løbet af kort tid lod sig strande efter kamp med den svenske flåde; en af dem satte ild til sig selv. Dette kan muligvis afstedkomme nogen tvist, men dog affyrede svenskerne, som jeg med vished er informeret om, ikke ét skud mod dem, idét Hans Majestæt har givet kategoriske ordrer om ikke at åbne for nogen fjendtligheder mod hollænderne.

Jeg er fra København privat blevet informeret om, at nogle tilnærmelser er foretaget der til de hollandske ambassadører, om en tættere alliance med Danmark og at danskerne har tilbudt hollænderne Vendsyssel i Nordjylland; det menes også om Glückstadt ved Elben, foruden store privilegier i København, hvad angår handel og beboelse, sammen med to stemmer i rigsrådet. Det er af vigtighed for England at være godt sikret om, hvorvidt staterne mener og agerer oprigtigt i den forelagte fredsmægling.

General Montagu er med sin flåde omkring Kalundborg og har i tre dage befundet sig omkring en mil fra den hollandske flåde, som, medregnende nogle koffardiskibe, beløb sig til 80 fartøjer. Jeg sendte Compton ud til ham over land med hans breve. Jeg forventer hver dag befuldmægtigede, der, som jeg er informeret, skal ankomme fra England, i håbet om at deres ankomst vil gøre dette vanskelige arbejde lettere. For nærværende er vi her i en tidløs pause efter Hans Majestæt af Danmarks afvisning af en særskilt traktat. Der er endnu ingen fransk udsending i dette hof; men Mons. de Terlon, der som Frankrigs andel, var mægler sammen med mig til freden i Roskilde, forventes dagligt fra Danzig. Det ville ikke være galt, hvis nogle instrukser blev udstedt, om hvorvidt Englands udsendinge skal give ham præcedens.

Jeg finder Hans Majestæt meget bekymret ved de nyheder han modtager fra England af sine udsendinge, som om nogle kommissærer fra rådet, efter en konference med dem, ville foreslå afgivelse af Trondhjem og Bornholm til danskerne; hvilket kongen aldrig vil nedlade sig til, så længe som han har et sværd ved sin side og en soldat bag sig.

Ingen fremdrift er opnået med den påtænkte traktat med Polen: De svenske ambassadører er stadigvæk i Stettin. De er i de sidste fire måneder blevet holdt tilbage, i forventning om lejdebrev i korrekt format; men polakkerne laver stadigvæk bevidst den ene fejl efter den anden, kun for at trække tiden ud; ved hvilket det let ses, at de har det samme mål i sigte som danskerne, nemlig en generel fred, eller en forbundskrig. Det siges i det seneste brev fra disse områder, at traktaten med kosakkerne er ratificeret af rigsdagen i Warszawa; hvilket, hvis sandt, er meget betydeligt; vi kan forvente om kort tid at høre om en stor hær i Preussen. Dette er alt for nuværende fra

Deres Nådes mest ydmyge og trofaste tjener,

Ph. Meadowe.

Helsingør, 21. juni, 1659.

Ved statsrådet i Whitehall,

Fredag, 24. juni, 1659.

Beordret,

At rådets komité, udpeget til at konferere med den Velbårne ambassadør fra De Forenede Provinser, underhandler og konfererer med ham,

1. Angående formen for ratifikation af Haag traktaten, som denne stat både vil give og modtage fra De Forenede Provinsers stænder.
2. Angående afståelsen fra at yde hjælp fra hver republik til kongerne af Sverige eller Danmark, i tre uger efter udløbet af de første tre uger nævnt i den omtalte Haag traktat, hvorvidt den samme vil blive strengt og punktligt overholdt for de Højvelbårnes af De Forenede Provinser Generalstater del, deres flåder og civile embedsmænd, ifølge den her indgåede overenskomst med den nævnte ambassadør.
3. Angående disse to staters fælles samstemmende, at tvinge de to nordiske konger til en fred, grundet på Roskildefreden og ifølge de tidligere konferencer med de nævnte ambassadører, at her fastslå det særlige deraf, så meget som muligt, for at forhindre afvigelser, som derpå kan dukke op i Øresund.

Til det Højtærede statsråd, ved bemyndigelse af republikken Englands parlament.

1. Den undertegnede ambassadør for de Velbårne af De Forenede provinsers Generalstater, efter gennemlæsning af rådets ordrer, med datoen 24. i denne måned, *St. Angl.* vil til det første punkt, vedrørende ratifikationsakten, forsikre deres Nåder, at så snart som de to handlinger med de nævnte ratifikationer præsenteres i Haag, vil dette land igen få to andre ratifikationsakter tilbage, eller i det mindste den fra de nævnte Velbårne af De Forenede Provinsers Generalstater.
2. Til det andet punkt erklærer den nævnte ambassadør, at for hans Velbårne overordnede er udstedt sådanne instrukser til deres civile embedsmænd og de øverstkommanderende i Øresund, at det vil fremgå, at de handler *bona fide*, overholdende traktaten og overenskomsten.
3. Om det tredje, angående republikken Englands og De Forenede Provinser stænders fælles samstemmende, for at reetablere fred mellem de to nordiske konger og kongeriger, kan den nævnte ambassadør forsikre deres Nåder, at de Velbårne, hans overordnede, er af samme opfattelse, at det er nødvendigt at fastslå de oplysninger, der ikke er indeholdt i den nævnte traktat indgået i Haag den seneste 11./21. maj. Ifølge de ordrer og instrukser oversendt til den nævnte ambassadør af de Velbårne overordnede, bidrager han med de følgende oplysninger på egne vegne og under sit navn:

Ved overvejelse af de uvurderlige tab lidt og bekræftet af kongen af Danmark, først, ved forsinkelsen i rømningen af hans territorier, tværtimod overenskomsten i Roskilde, derefter ved det

nye og ubelejlige brud på den traktat, de fortsatte ødelæggelser, undertrykkelser og en næsten generel ødelæggelse af territorierne, som forblev i den nævnte konge af Danmarks besiddelse efter den nævnte traktat; de nævnte Velbårne af Generalstaterne har hele tiden under konferencerne i Haag og gennem den nævnte ambassadør repræsenteret her, forestillet sig, at det ville være bekvemt, at bestræbelser blev udfoldet på vegne af de samstemmende og samarbejdende stater, at arrangere freden mellem de to nordiske konger, på grundlag af freden i Brømsebro, anno 1645, eller så tæt på det som praktisk muligt, således at kongen af Danmark derved i nogen grad kunne blive i stand til at balancere Sveriges store styrke. Deri finder de ikke alene et stort mål af retfærdighed, men forestiller sig, at det også er Englands sande interesse, så vel som landet De Forenede Provinsers. Imidlertid finder de nævnte Velbårne af Generalstaterne det absolut retfærdigt og fornuftigt, at Trondhjem med dets tilbehør, ligesom også øen Bornholm, (deres undersætter og indbyggere har ved en enestående demonstration af hengivenhed og troskab givet sig lydigt ind under kongen af Danmarks regering) burde forblive i hans besiddelse; alle andre løfter, som blev afpresset efter den nævnte Roskildefred, såsom de 400.000 Rigsdalere, for nogle foregivne tab, pådraget under krigen i Guinea og at den lille ø Ven skulle tilhøre Skåne, burde annulleres og ophæves. Hvis det behager republikken Englands højeste autoriteter at fastslå de samme oplysninger og at udvirke, at traktaten i Elbing på Sveriges vegne, med de forklaringer, som er opregnet i den nævnte traktat i Haag, blive ratificeret og fuldbyrdet (både for det gode og fordelagtige for England og landet De Forenede Provinsers, som for de andre indbefattede parter) vil der ikke restere nogen uoverensstemmelse mellem de civile embedsmænd, *in loco* i det mindste, ikke mellem dem fra republikken England og dem fra De Forenede Provinser. De nævnte Velbårne af Generalstaterne er villige til at forpligte sig og at udstede tilstrækkelige ordrer og instrukser, i medfør af de førnævnte oplysninger, til deres ekstraordinære kommissærer sendt til kongerne af Sverige og Danmark, for at enes med kommissærerne og de befuldmægtigede fra republikken England *in loco* der, på en sådan måde, at de ikke bare tilbagekalder fra den konge, der vil afvise en sådan fred, deres assistance og yder og sender ham ingen anden, men at de vil kraftfuldt hjælpe acceptanten mod refusanten, indtil han bliver bragt til fornuft.

Wil. Nieupoort.

Denne 7./27., juni, 1659.

Svaret fra det ved parlamentets bemyndigelse udnævnte statsråd, på et dokument fremvist af hans Excellence den Nådige ambassadør for de Velbårne af De Forenede Provinsers Generalstater, fra 7. juli/27. juni, 1659.

1. Til den første oplysning omtalt i det nævnte dokument, at formen ved ratifikation af Haag traktaten, hvilket dette land skal gennemføre som (med enighed om) to ratifikationsakter i parlamentet, vil blive sendt til Haag, den ene afleveres til kongen af Frankrigs ambassadør, ved hans aflevering af en ratifikationsakt for den nævnte traktat fra hans Majestæt af Frankrig efter samme form til dette land; den anden afleveres til de Velbårne af De Forenede Provinsers Generalstater,

ved de nævnte Generalstaters almindelig levering af deres ratifikationsakter for den nævnte traktat efter samme form til dette land.

2. Til den anden oplysning, opfatter rådet den Velbårne ambassadørs svar således, at der tilsigtes en tilfredshed med hvad der blev foreslået i det andet afsnit i rådets seneste dokument af den 24. juni denne måned, underhandlet af dets komité med den nævnte ambassadør; ved at overholde traktaten og overenskomsten for de Velbårne af Generalstaternes side, deres civile embedsmænds og kommandørernes i Øresund, tilsigtes, at De Forenede provinsers skibe undlader at yde nogen hjælp eller assistance til, eller anvender nogen fjendtlig handling imod hver af de to nordiske konger, ikke kun i løbet af de i Haag traktaten omtalte tre uger, men også i løbet af de påfølgende tre uger efter udløbet af de foregående tre uger, på lignende måde som denne republikks flåde er begrænset til og som aftalt mellem dette råd og Hans Excellence. Rådet ønsker virkelig, om dette ikke er den fulde betydning af den nævnte excellences svar, at det så kan forklares yderligere.

3. Til den tredje oplysning, finder dette land ingen årsag til at afvige fra Roskildefreden (samtykket til i Haag traktaten) som grundlag for en fred mellem de to nordiske konger; men insisterer virkelig derpå og på at fastslå sådan noget her, for at freden, som kan være spørgsmål om uenigheder mellem de civile embedsmænd i disse republikker på stedet og ikke i tilstrækkelig grad kan fastsættes eller ikke fuldt afgøres efter Haag traktaten: Det foreslås derfor, at hvad angår noget vundet område eller tab pådraget af hver af kongerne siden Roskildefreden, skal disse republikker ved deres civile embedsmænd på stedet samarbejde og mægle for en overenskomst deri mellem de nævnte konger, efter retfærdighed, ære og disse republikkers interesse. Men skulle det indtræffe, at de nævnte konger ikke dertil mellem sig kan bringes til enighed om betingelserne for et forlig, der alene er fastslået i den nævnte Roskildefred, skal de civile embedsmænd og begge republikkers flåder samarbejde om at skaffe en fred mellem de to nævnte nordiske konger, baseret på Roskildefreden; alle områder vundet, eller afleveret eller overgivet til en af de nævnte konger fra den anden, siden den nævnte Roskildefred, tilbageleveres og forbliver under den konges ret og besiddelse, i hvilken de var, eller burde være, ifølge den nævnte traktat fra Roskilde; de civile embedsmænd fra begge disse republikker samarbejder ligeledes for at fremskaffe nødvendige, lige og lignende fordele og tryghed for disse republikker, hvad angår søfart, handel og samkvem fra kongen af Danmark og for at opnå fra kongen af Sverige, at traktaten fra Elbing med forklaringer ratificeres således, at den er til samme gavn for begge disse republikker og til gunst for de andre omfattede parter; flåderne og skibene fra begge disse republikker trækker deres støtte og hjælp tilbage fra den konge, der ikke vil samtykke til de førnævnte betingelser og hjælper faktisk den konge, som vil acceptere dem. Den 28. juni, 1659.

Lord Lambert,

Sir Robert Honywood, og

Oberst Berry, eller hvilket som helst par af dem, der afleverer dette svar til den hollandske ambassadør, diskuterer det med ham og skriver en rapport til rådet.

Hr. Ph. Meadowe til statsrådet.

Deres Højvelbårenhed,

Jeg fortsætter med at informere hver uge om tingenes tilstand i disse områder, om end jeg ikke hører om nogen, der korresponderer med mig fra England på Deres Nådes vegne. Le chevalier de Terlon, den franske ambassadør, han, som tidligere sammen med mig underskrev og beseglede den nylige Roskildefred, er siden ankommet her fra Danzig; vi har derfor nu kun forventning om ankomsten fra England af udsendingene, hvis lange ophold og min mangel på nødvendige instrukser i mellemtiden, har forårsaget stor langsommelighed i de almindelige forretninger. Jeg ved ikke, hvorvidt jeg ved deres ankomst skal tilsluttes den samme kommission som dem; hvis ikke, håber jeg at Deres Velbårenheder, i betragtning af min lange tjenestetid, vil begunstige mig med en velvillig tilbagekaldelse.

General Montagu har modtaget ordrene for forlængelse af neutraliteten til tre uger mere, men har meget bestilling med at bringe general Obdam i overensstemmelse hermed; dog har han til sidst forpligtet sig i at overholde den tredje artikel af deres Haag traktat, i overensstemmelse med den med M. Nieupoort aftalte tid; kun med denne begrænsning, at han som forudsætning ikke i mellemtiden modtager andre instrukser fra sin herre. Men jeg frygter at han vil regne tiden fra meddelelsen af traktaten til general Montagu; ifølge den beregning, er der ikke gået mere end syv dage, før de sidste tre uger vil være udløbet, hvilket er en meget kort tid for et meget langvarigt arbejde. Jeg har opstillet en yderligere forlængelse til den hollandske ambassadør her, for en uge eller to længere; men jeg opfatter, at de afviser forslaget og er villige til at bibeholde friheden til at handle efter omstændighederne; derfor antager jeg, at de 4000 mand landtropper på flåden vil blive transporteret til København og nogen hjælp ydet før der åbnes for nogen traktat. Jeg finder alligevel en meget god indstilling i dette hof, til at vise al rimelig forståelse for og tilfredshed med Generalstaterne, ikke kun ved at give indrømmelser i Elbing traktaten, men i henvisning også til en fred med Danmark og kurfyrsten af Brandenburg. Fordi kongen af Danmark insisterer på inklusion af sine allierede og ikke vil høre om en separat traktat, har hans Majestæt af Sverige, for at demonstrere sin parathed til fred, erklæret sig selv villig, som førhen til en særskilt traktat med Danmark, således nu også til en universel traktat, for at få en generel fred. Jeg sender hermed den originale erklæring, vedlagt som den var leveret til mig efter Hans Majestæts ordre under hans segl.

Obdam er med sin og den danske flåde returneret til København. De Ruyter fortsætter i Storebælt. General Montagu er vendt tilbage til Øresund fra Kalundborg og har for nærværende kastet anker mellem øen Ven og København. Jeg vil nødtigt forvanske noget, men mine efterretninger fra København svigter mig meget, hvis ikke hollænderne for sig selv alene underhandler med den konge. Dette er alt for nuværende fra

Deres Højvelbårenheds

Mest ydmyge og trofaste tjener,

Ph. Meadowe. Helsingør, den 28. juni. 1659.

Hr. Ph. Meadowes til statsrådet.

Deres Højvelbårenhed,

Den lange pause, som er overgået min forhandling, af mangel på nødvendige instrukser, uden kommission eller akkreditiver til de to konger, egnet for mægling, har været en stor forhindring for den tiltænkte fred; så med tingene forblevet i stilhed og uden handling, har jeg for nuværende kun lidet at kommunikere til deres Højheder. For tre dage siden drog den franske ambassadør, jeg selv og Generalstaternes ambassadører herfra, halvvejs til København, i den hensigt at møde de andre ambassadører fra Generalstaterne med residens hos Danmarks hof, for at aftale sagerne imellem os i overensstemmelse med Haag traktaten; men de udeblev fra mødet. Den næste drog vi derefter til lejren foran København, med det samme formål; men de foregav stadigvæk formodede vanskeligheder, hvormed de undskyldte at de ikke kom til os: Hvorved det let kan bedømmes, at de i København ikke handler i alle ting i forståelse med deres kolleger her; endvidere har jeg årsag til at mene, at de har modtaget andre instrukser fra deres overordnede.

Trods Hans Majestæt af Danmark totalt har afvist at forhandle særskilt med denne konge, er dog hjælpen fra Generalstaterne ikke desto mindre forsinket. Obdam og den danske admiral Bielke ankom til Københavns red for to dage siden med 34 krigsskibe. Adskillige koffardiskibe lastet med forsyninger kom sammen med dem. De Ruyter ankommer i dag med 46 flere; så de 4000 mand landtropper kan hurtigt blive landsat; hvis de har et tilstrækkeligt antal søfolk til at bemane og udruste nogle af Hans Majestæt af Danmarks større skibe, der er oplagte i havnen, hvilket jeg antager de har, vil de være kapable til, ved at slutte sig sammen, at sætte til søs, i tilfælde af behovet, et hundrede effektive krigsskibe. Alt hvad hans Majestæt af Sverige kan gøre, er at retirere med sine skibe til flere havne og således anbringe sig selv i en defensiv position. General Montagu fortsætter med sin flåde på det gamle sted mellem Ven og København.

Hans Majestæt af Danmark afviste, fra en svag og trykket tilstand, en særskilt fred med Sverige; hvilken han vil meget mindre gå med til nu, efter at have modtaget forsyninger af så stort omfang. Jeg har ofte gjort hollænderne opmærksom den fjerde artikel i traktaten fra Haag, efter hvilken de er forpligtet til ikke at støtte den, som vil afvise en retfærdig og fornuftig fred. Nu vil kongen af Danmark, som afviser at underhandle, afvise en fred på nogen som helst vilkår. Alt hvad de svarer mig er, at artiklens forudsætning om at de tre stater skal have anvendt deres yderste flid og bestræbelser for et forlig endnu ikke, som de påstår, er opfyldt fra Englands og Frankrigs side. Den franske ambassadør tager til København om et par dage. Jeg ville have været der for lang tid siden, om jeg havde modtaget mine akkreditiver fra parlamentet.

For omkring ti dage siden foretog østrigerne og brandenborgerne et angreb på Fyn, men blev afvist med betydelige tab. En fornem officer mellem dem blev dræbt; hvem han er, er ikke med sikkerhed fastslået endnu, men antages at være generalmajor Goltz. Det næste de sandsynligvis vil foretage sig, er at transportere kavaleri til København og således udfordre Hans Majestæt af Sveriges felttog på denne ø, som vil finde sig selv under vanskelige omstændigheder, alene til at modstå en så talstærk fjende på så mange steder. Hvad angår fred, ser jeg på det som et næsten desperat tilfælde, de mest fordelagtige muligheder for at opnå den er fortid nu; vores flåde må om kort tid se hjemad,

medmindre forsyninger kommer fra England betids. Hollænderne vil i mellemtiden vinde alt i Danmark og muligvis til sidst også tvinge Hans Majestæt af Sverige til sådanne vilkår, som kun er en gevinst for dem selv, med skadelige for England.

Jeg har længe forventet de befuldmægtigede kommissærers ankomst. Når ankommet, kan jeg let informere dem generelt om tingenes tilstand her; derefter, medmindre jeg får bemyndigelse til at handle med dem i det samme kommissariat, vil mit fortsatte ophold her være totalt nytteløst; jeg vil derfor afvente og håbe på Deres Højvelbårenheders ordre om tilbagekaldelse til et andet hverv, i hvilket jeg kan være i stand til at gøre mig selv nyttig i et omfang: hvilket er den eneste ambition for

Deres Højvelbårenheds

Mest ydmyge og trofaste tjener,

Ph. Meadowe.

Helsingør, den 5. juli, 1659.

Den hollandske ambassadør til statsrådet.

De Velbårne af De Forenede Nederlandske provinser Generalstater har, efter alvorlig gennemlæsning af svaret på et dokument fremvist af den underskrevne ambassadør fra de nævnte Forenede Provinser den 7./27. juli/juni 1659, sendt ekspresbud med ordrer og instrukser til den nævnte ambassadør, at han skulle arbejde med al mulig omhu og flid, med det endemål at den øverste myndighed i republikken England (ved at observere hvor oprigtigt de nævnte Velbårne af Generalstaterne samarbejder og enes med den nævnte republik England for at skabe fred mellem de to nordiske konger og kongeriger) ville behage at overveje den nuværende situation og tilfældet med de nævnte konger og kongeriger uvildigt og fordomsfrit; det vil da fremgå, at året 1645 havde svenskerne fra Danmark fået hele kystprovinsen Halland, foruden de to øer Gotland og Øsel, de største og frugtbareste i Østersøen samt fået i deres besiddelse de af kronprinsens, nu kongen af Danmarks to ærkebispesæder Bremen og Verden, som var meget betydelige områder i Tyskland, mellem floderne Elben og Weser: Svenskerne har siden februar 1658 fra Danmark fået provinserne Blekinge og Skåne, den uindtagelige Bohus fæstning i kongeriget Norge, foruden Trondhjem og øen Bornholm. Ved denne store forøgelse af magt til den ene og det usædvanlige tab for den anden er ligevægten og modvægten mellem de nordiske konger og kongeriger (som altid forsigtigt er blevet vedligeholdt af lande og fyrster med interesse i bevarelse af frihed og retfærdig fri sejlads og samkvem i Østersøen og de baltiske områder) fuldtændigt væltet omkuld.

Derfor og i betragtning af mange vægtige grunde og motiver, har de nævnte Velbårne af Generalstaterne altid specifikt foreslået under konferencerne i Haag mellem de to civile embedsmænd og deres kommissærer, da den seneste fredstraktat blev overholdt af kongen af Danmark og brudt af kongen af Sverige, at det ville være retfærdigt og rimeligt, hvis fred kunne skabes og reetableres på grundlag af traktaten fra Brømsebro i det førnævnte år 1645. Men efter at

have konstateret at den undertrykte konge af Danmark var så uheldig, at England og Frankrig ikke kunne overbevise om at gå med til det, insisterede de på, at man i det mindste kunne enes om et retfærdigt og rimeligt middel og en udvej, hvorved kongen af Danmarks omstændigheder kunne genoprettes til en tilstand, hvor han i det mindste i et vist omfang kunne bestå som konge og ikke helt forblive underkastet sin modstanders nåde. Efter mange debatter i mange konferencer, blev det til sidst aftalt og konkluderet, at de tre stater skulle bestræbe sig på, at en oprigtig, solid fred kunne afgøres mellem de nævnte konger, med den nævnte Roskildefred som fundament og basis, men med en forbeholdsklausul i den sidste del af den anden artikel, om at de ved krigens genoplussen lidte tab skulle tages i betragtning; anstrengelser skulle udfoldes for at forlige alle stridigheder mellem de nævnte konger og for at bringe dem, så meget som muligt, til indbyrdes venskab. Det er sandelig ikke upartiske mægleres hverv og pligt at stræbe efter, at den ene side, især den angribende og undertrykkende, kan vinde alt og tillade eller ikke erstatte den fortræd og ødelæggelse uretfærdigt forøvet af ham, og at den anden side, overfaldet og undertrykt, skal efterlades i en trist og ganske nedbrudt tilstand. Om ikke bare fornuft og retfærdighed, men det sande mål og den iboende hensigt med den nævnte traktat fra Haag bliver ordentligt og virkelig taget hensyn til, er det tydeligt, at meningen har været, at alle territorier og steder skulle gives tilbage til kongen af Danmark, ifølge den nævnte Roskildefred; Det vil sige, i en sådan tilstand som de befandt sig i på tidspunktet for fuldførelsen af den nævnte traktat; da det umuligt kan gennemføres på denne måde for kongen af Sverige, (hvis hære og styrker har ødelagt, udslettet, brændt og på anden vis fuldstændigt ruineret de nævnte områder og steder i Danmark, til den største fortrydelse for kongen, adelen og folket i det nævnte kongerige Danmark, først ved at fortsætte med gratis underhold i de nævnte områder gennem mange måneder efter det ved den nævnte traktat aftalte tidspunkt for rømning og bagefter, på en mere utålelig måde med det uretfærdige nye brud på den traktat og den fjendtlige invasion af Danmark) så er det helt retfærdigt og rimeligt, at samme burde erstattes og leveres med et ækvivalent; hvilket ækvivalent ikke kan findes mere bekvemt, end ved at forlade og overgive Trondhjem til kongen af Danmark, med dets tilbehør, øen Bornholm (hvilke begge er bragt, ved en enestående troskab hos folkene der, under kongen af Danmarks myndighed og lydighed) og ved at eftergive betalingen af 400.000 Rigsdalere, hvilket angiveligt skulle være nogle tab lidt af svenskerne på Guinea kysten under krigen; det nævnte løfte var med våbenmagt aftvunget efter afslutningen af den nævnte Roskildefred og efter at, fra Danmarks side, alle artikler i den traktat var blevet udført og fuldført; ligeledes kunne den lille ø Ven forblive under Sjælland og ikke annekteres af Skåne.

De nævnte Velbårenheder af generalstaterne kan ikke overbevise sig selv om, at det nuværende parlament i republikken England (så vidunderligt genoprettet som regering for de tre forenede nationer) kan anse det for egnet, at der skulle være en uenighed og uoverensstemmelse mellem dem og De Forenede Nederlandske Provinser omkring eller angående de nævnte fire oplysninger; eller at de ville bestræbe sig på at presse og nødsage den nævnte undertrykte konge af Danmark til at overgive sine førnævnte trofaste undersåtter i Trondhjem og Bornholm til den konge, der anser den nævnte trofasthed en majestætsforbrydelse, hvilket utvivlsomt ville vække modvilje hos ham mod samme. Hvorledes kan man forestille sig, at en kristen fyrste, med bare nogen samvittighed, eller følelse af ære og naturlig hengivenhed, kan påvirkes til at opgive sit trofaste folk der, med risiko for

deres liv og lykke, med et fremmed åg kastet af sig, har bragt sig selv til lydighed under deres egen naturlige fyrste?

De velbårne af Generalstaterne tvivler på ingen måde om, at republikken England, med erindring om hvor urimeligt svenskerne hævede tolden i Trondhjem sidste år, da de besad det, vil føle sig selv berørt af såvel som interesseret i handelen og sejladsen til førnævnte Trondhjem og de andre havne i Norge som de nævnte Forenede Provinser, da taksterne og andelen af tolden der, bliver ligeligt reguleret ved traktater for både Generalstaterne og andre lande.

De nævnte Velbårne af Generalstaterne har, for at erklære sig selv og for til overflod på egne vegne at vise sine oprigtige og hjertelige hengivenhed for at fremme og befordre den tidligere nævnte fred, beordret at han, den nævnte ambassadør, skulle forsikre og erklære i deres navn og på deres vegne, til parlamentet og statsrådet udpeget under sammes myndighed, at det i tilfælde af gensidig enighed om at hævde de nævnte fire punkter, som så retfærdige og rimelige, at de nævnte Velbårne af Generalstaterne retskaffent og solidt binder sig selv, ikke kun til at stræbe efter, at kongen af Danmark afstår fra sine påståede undtagelser og går med til traktaten, men også til at hjælpe effektivt med at få Hans Majestæt til at acceptere freden ved tilbagelevering og rømning af hans lande, ifølge Roskildefreden, med udeladelse af den tredje artikel i samme, som der blev enighed om i den anden artikel i den nævnte traktat fra Haag; forudsat at den øverste myndighed i republikken England ligeledes vil, i forhold til Sverige, være bundet og forpligtet til at gå frem på samme måde som de nævnte Velbårne af Generalstaterne, i tilfælde af at kongen af Sverige ikke kan overtales til villigt at acceptere de nævnte vilkår; det forudsættes også at traktaten fra Elbing, på Sveriges vegne, samt forklaringerne opregnet i den syvende artikel i den nævnte traktat fra Haag mellem de tre lande, (så vel som for det gode og Englands fordel som for De Forenede Provinsers og de andre omfattede parters) bliver indgået og fuldt gennemført.

De nævnte Velbårne af Generalstaterne anser ved det førnævnte tilbud, at de har frikendt sig selv tilstrækkeligt. Den nævnte ambassadør bønfaller det højtærede statsråd om, at sådanne beslutninger her tages og sådanne ordrer gives, at begge lande ved at enes på de her førnævnte punkter, hjerteligt samt venligt kan samarbejde og erklære sig enige i at etablere den nævnte fred og bevare deres egne gensidige interesser i disse områder.

Wil. Nieupoort.

Den 14./24. juli 1659.

Statsrådet svar, udnævnt ved parlamentets myndighed, til et dokument fremvist af den Velbårne ambassadør af De Forenede Provinsers Generalstater, af den 14./24. juli, 1659.

1. I medfør af hvad allerede er blevet erklæret af rådet vedrørende formen for ratifikation af traktaten fra Haag af den seneste 11./21. maj, der blev enighed om, er den nævnte traktat nu ratificeret under Englands store segl og bliver straks sendt over til levering i Haag til henholdsvis de

civile embedsmænd for Frankrig og De Forenede Nederlandske Provinser, ved deres ombytning af lignende med England.

2. Rådet anbefaler oprigtigt, efter at have taget tredje og fjerde artikel i den nævnte traktat under overvejelse, sammen med forhandlingerne mellem de civile embedsmænd og de øverstbefalende over begge republikkers flåder i Øresund (nylig gjort bekendt for dem), den nævnte Velbårne ambassadør, at fremføre for sine overordnede, at al mulig omhu udvises for behørig overholdelse af de nævnte artikler for deres del, således som dette land har beordret udført på denne republiks vegne; således at ikke kun under den første eller anden treugers ophør og sådanne yderligere forlængelse deraf, som er eller vil gensidigt samtykkes til, afstås fra hjælp forbudt efter den nævnte tredje artikel, men der afstås også, ifølge den fjerde artikel, fra at yde nogen form for støtte til kongen af Danmark, så længe som han fortsætter med (som han hidtil har gjort) at afvise de retfærdige og rimelige fredsvilkår, som der var enighed om at tilbyde ham på de tre landes vegne, i medfør af den nævnte traktat.

3. Rådet tager til efterretning, at den nævnte Velbårne Ambassadør, i sit dokument af 14./24. juli, føjer meget lidt substantielt til sit dokument af 7./17. juli, medmindre det er indvendinger for kongen af Danmarks sag og til gunst for traktaten fra Brømsebro; hvilke sager alle blev bragt på plads ved et samtykke mellem de tre lande, bekendtgjort i den nævnte traktat fra Haag; de kan derfor ikke på ny bestrides igen. Ej heller har forbeholdsklausulen, som i det nævnte dokument hævdes at befinde sig i den sidste del af den anden artikel, mere effekt til Danmarks fordel end til Sveriges, men agter gensidigt og ligeligt dem begge; af denne grund fik rådet årsag til at udtrykke sig som det gjorde i den tredje oplysning i deres tidligere svar fra den seneste 28. juni, til hvilken det stadig knytter sig og henviser, med den yderligere erklæring om, at rådet straks er parat til (hvis den nævnte Velbårne ambassadør mener sig selv bemyndiget dertil) at blive enig om sådanne detaljer, (med de tre nævnte landes samtykke, men især de to nævnte republikkers) hvorved den frygtede fortræd, nogle endnu uafgjorte uenigheder kan undgås, betingelserne for fred mellem de to konger blive bragt til vished på grundlag af Roskildefreden og de nødsaget til at acceptere samme, ikke kun ved den virkelige overholdelse af den fjerde artikel i den nævnte traktat fra Haag, men også ved positivt at anvende begge republikker magt i de områder imod refusanten eller refusanterne, på en sådan måde som de tre landes udsendinge (i det mindste Englands og De Forenede Provinser) vil bedømme den hurtigste, sikreste og mest effektive.

Rådet tror bestemt, at det ved sit nævnte tilbud har klaret sit hverv tilstrækkelig godt og ønsker, at oplysningerne hvormed denne sag kan blive bragt i vished, på ovennævnte grundlag, hurtigt kan accepteres og vedtages i enighed.

15. juli, 1659.

Læst og vedtaget og en kopi skal sendes til Hr. Downing med næste post.

Til Det Højtærede statsråd, udpeget ved republikken Englands parlaments autoritet.

Den underskrevne ambassadør for de Velbårne af De Forenede Provinsers Nederlandske Generalstater vil, efter gennemlæsning svaret fra det nævnte statsråd fremvist den 14./24. i denne måned, anmode om, at han kan konferere med den højtærede komité i rådet, angående dette vigtige projekt.

Wil. Nieupoort.

Denne 16./26. juli, 1659.

De engelske befuldmægtigede i Øresund til rådets præsident.

Deres Højvelbårenhed,

Efter at være ankommet her den 21. i denne måned, skulle vi, før dette tidspunkt, have aflagt Deres Nåde en rapport om os selv og så meget som vi kunne vide om vores ærinde; men da vi blev lovet hver dag, at kongen af Sverige ville komme enten den samme eller den næste dag og at vi kunne få audiens den første time efter hans ankomst, opholdt vi afsendelsen af en ketch, indtil det gik over, at vi kunne få forbindelse fuldt ud. Men vi holdes stadigvæk i usikkerhed; skønt vi sendte en herre til Frederiksborg i går med en kopi af vore akkreditiver, til fremlæggelse for statssekretæren, med vores ønske om en hurtig audiens, er han endnu ikke vendt tilbage. Det meste vi for nærværende kan sige er, at efter at have været om bord på Deres flåde, finde vi den i god form styrkemæssigt; men blandt dem tiltager sygdom og proviantforsyningen tæres, hvilken vi anstrenger os for at levere ved at tilvejebringe oplysningerne opregnet i det vedlagte notat som, da det beløber sig til omkring 1500 pund mere end hvad der allerede er leveret, eller beordret betalt, vi følgelig beder Deres Nåde at forårsage betalt. Vi har fra hr. Downing modtaget en kopi af en aftale indgået i Haag den 14./24. i denne måned; skønt det ikke er underskrevet i original, fortsætter vi på det med de hollandske udsendinge, uden enhver diskussion, da vi finder det velegnet til vore instrukser; således at vi selv uden disse, med dem kunne have afsluttet sagen. Der forekom nogen diskussion mellem dem og os om *quindecim dies continuos* og hvornår de skulle begynde; alle parter er nu enige om, at det skal være *quindecim dies post tractatum initum*; i mellemtiden bør vi beskæftige os selv med begge konger, for at overbevise dem om en våbenhvile i den periode; hvis dette afvises, påtager hollænderne sig at tvinge kongen af Danmark. Vi har lovet, at hvis afvisningen kommer fra kongen af Sveriges side, vil vi give dem fuld frihed til at gå imod ham, som de anser for mest passende, indtil han samstemmer, hvilket de meget vel synes om, da de ved hvilken magt de har over ham, i tilfælde af vi afholder os fra at støtte ham. Den 24. denne måned modtog vi information om, at Obdam og de Ruyter havde forladt deres post nær København, taget de 4000 mand om bord der tidligere var bragt fra Holland, sluttet dem sammen den danske admiral Bielke, samlet omkring 100 barker og flere slags både sammen, egnede til transport af heste og fodfolk og sat sejl (troede vi) mod Jylland eller Holsten, for at transportere brandenborgerne. Ved en konference med de to hollandske udsendinge (som befinder sig her) samme dag og diskussion om den seneste aftale fra Haag, foreslog hr. Slingeland en våbenhvile i 15 dage med traktaten. Vi, i form af spørgsmål,

foreslog, hvorvidt det ikke alene var nødvendigt, men at vi, som arbejdede for de to republikker, ikke burde sørge for at forhindre nogen fortræd, der kunne indtræffe mellem de to flåder, før det tidspunkt hvor vi kunne opnå kongernes samtykke til våbenhvilen, især havde den hollandske flåde sat sejl på en sådan måde, at det virkede sandsynligt at de tog afsted på en større ekspedition? Endvidere hvorvidt det ikke var tilrådeligt, at vi skulle standse alle sådanne foretagender, ved at vi hver påtog os for sit eget lands flåde, (de ved at vise, at de havde tilstrækkelig styrke til at indsætte deres egen) at den ikke skulle forsøge på nogen fjendtlige handlinger i den periode vi forberedte traktaten? De tilbød at forpligte de Ruyter og hans flåde, alene Obdam gik fri; hvorpå da vi ikke accepterede, skiltes uden nogen konklusion og mente det bedst i republikkens tjeneste at forberede vor flåde på at følge hollænderne og danskerne for at observere deres manøvrer. Den næste dag fik vi et budskab fra de to hollandske udsendinge her, om at havde modtaget information fra deres kolleger i København, at de ved modtagelsen af aftalen fra Haag, havde standset Obdams og de Ruyters manøvrer for nuværende; endvidere, hvis vi ønskede en konference med alle deres lands udsendinge, for at afslutte den sag, ville de tage med os til et sted halvvejs mellem her og København og sende bud til deres kolleger for at mødes der; til hvilket vi let samstemte. For at undgå den strid om pladsen, der kunne opstå med den franske ambassadør, hvis tilstedeværelse der blev anset for nødvendig, ønskede vi at beværte dem i en fregat, der blev bragt til en position tæt på pladsen; da dette blev vel modtaget, mødte alle op der; da vi enstemmigt enedes om at forhindre alle handlinger, der kunne forstyrre traktaten, hver forpligtende den flåde som tilhørte sin republik, at de intet skulle foretage sig imod hinanden, eller hver af de to konger, mens vi forberedte traktaten, sendte hollænderne omgående ordrer til deres øverstkommanderende for at underrette dem om det og følgelig ophøre med alle fjendtlige aktiviteter. De hollandske udsendinge har givet os fuld garanti for, at hvis kongen af Danmark ikke vil samstemme til våbenhvile eller til fredsslutning, vil de anvende magt for at tvinge ham, ifølge indholdet i den seneste aftale. Skønt vore instrukser er brede nok til at vise os på hvilken måde vi skal fortsætte med kongen af Sverige, i tilfælde af at han vil afvise, som også i forhold til den nævnte aftale, vil vi dog bede Deres Nåde om, at hvis denne nye tingenes tilstand har givet Dem andre tanker end dem der blev udtrykt i instruksen, vil Deres Nåde behage at lade os kende dem, således at de vil blive en yderligere ledetråd for os og at vi selv i alle ting kan efterkomme dem. Vi har også flere betænkeligheder, for hvilke vi begærer at kende Deres Nådes behag, som er på hvilken måde skal vi fortsætte, i tilfælde af at ingen af kongerne vil samtykke til freden; for vi tror, at det sandsynligvis vil være tilfældet, at kongen af Danmark ikke alene vil insistere på en generel fred og afvise alt som udelukker brandenborgerne og de kejserlige, men, ifølge de bedste information vi kan få hos fra Sir Philip Meadowe og andre, har vi grunde til at tro at kongen af Sverige vil være uvillig til at samstemme i en fred baseret på aftalen fra Haag, medmindre han også kan opnå fred med kejseren, hvis styrke han ikke er i stand til at modstå, medmindre England og Frankrig slutter sig sammen om at støtte ham; Da Pommern er så ødelagt, at der intet underhold for hans hær kan findes der, vil han blive ekstremt presset med at skaffe kvarter til sin hær næste vinter; hans ønsker kan opsummeres med disse få ord, at der enten skal sluttes en generel fred, således at han kan hjemsende sin hær eller også lade ham forblive her, hvor han kan opretholde den; hvorved Deres Nåde kan indse, hvor forskellige den konges tilbøjeligheder er fra hvorledes de normalt fremstilles i England. Vi mener, at forholdene for hans styrker til lands og til søs ikke er mere sandfærdigt præsenteret. Disse tropper af hans, som vi har set, er ekstremt svage,

dårligt bevæbnede, dårligt udstyrede, få i antal og i dårlig tilstand i alle henseender; vi er blevet oplyst om, at hans andre ikke er bedre; Københavns styrker består dog for størstedelen af borgere (der kun skal forsvare murene), men de er kloge nok til at holde sig indenfor. Hans søstridskræfter er ikke mere betydelige og deres tilstand er så velkendte af hollænderne, at de ikke frygter for om engleænderne kan modtage nogen særlig støtte fra dem, hvilket, mener vi, forøger deres selvtillid. Vi fremlægger ydmygt for Deres Nåde, hvorvidt det ikke vil blive til stor hjælp for os med vores traktat, samt fremme den ønskede fred meget, hvis De ville behage at sende viceadmiral Lawson, med en tilføjelse af seks eller otte gode skibe, hvilket vi vil overlade til Deres Nådes overvejelse. Vi mener os selv forpligtet til at forestille for Deres Nåde, at Sir Philip Meadowe er uvillig til at fortsætte her denne vinter, da hans helbredstilstand overhovedet ikke kan forliges med klimaet på den årstid, især med et ubehageligt skudsår i hånden, som han fik i Portugal, hans egne sager nødvendiggør også hans tilbagevenden til England efter et langt fravær; grundet disse overvejelser ønsker han blot at Deres Nåde frigør ham til den tid og i mellemtiden tilbyder han at tjene republikken med det yderste af sine evner, eller at følge Deres Nådes befalinger, hvis De efter hans tilbagevenden, kan tilbyde at ansætte ham i en anden tjeneste på et hvilket som helst andet sted. Herren, som vi sendte til Frederiksborg, er nu vendt tilbage med svaret fra kongen, at logi er fremskaffet for os der og at hvis vi kommer derhen i morgen, vil vi blive modtaget i audiens straks den næste dag, efter vores valg. Vi hælder til det hurtigste og er derfor enedes med Hans Majestæts officerer her om, at det skal ske i morgen eftermiddag. Modtagelsens form vil være, at to rigsråder vil møde os en kilometer fra stedet og først bringe os til vort logi og derefter til kongen; hvilket, før vi sammensætter de af vores dokumenter, vi mente nødvendigt at blive betydet Deres Nåde af,

Deres Højvelbårenhed,

Deres Nådes mest ydmyge og trofaste tjenere.

E. Montagu.

Al. Sydney.

Rob. Honeywood.

Tho. Boone.

Helsingør, 29. Juli, 59.

Vi har modtaget brevpakken, der blev sendt med fregatten "Forester" og vil indrette os efter de deri indeholdte instrukser.

Fra de engelske udsendinge i Øresund.

Deres Højvelbårenhed,

Da vi var parate til at gå til vores audiens hos kongen af Sverige, hvilken, ved vort seneste brev af den 29. juli vi meddelte Deres Nåde vi forventede næste dag, modtog vi en besked fra Hans Majestæt, hvorefter den blev udsat til den 31., med et løfte om, at vi ville blive hørt offentligt om morgenen og privat om eftermiddagen.

Den offentlige del af audiensen forløb med det almindelige ceremoni, vi talte engelsk og hvad vi sagde på engelsk blev fremsagt på latin, kongen svarede umiddelbart på svensk og hr. Berkman berettede på engelsk hvad han havde sagt. Efter denne konges anden eller tredje tale, undskyldte kongen på fransk høfligt for den dårlige beværtning vi havde modtaget, tidens urolighed og manglen på plads tillod det ikke bedre. Vores svar kom da på fransk; men der forekom intet mere end almindelighede høfligheder. Om eftermiddagen blev vi indladt til en privat audiens, hvorunder vi på fransk udtrykte årsagen til vor ankomst, foreslog en traktat mellem ham og kongen af Danmark og udpegningen af tid, sted, kommissariater, tildelingen af lejdebrev og en våbenhvile under perioden samt vores forberedelser til traktaten. Til hvilket han svarede på samme sprog, at han med adskillige erklæringer tilstrækkeligt havde bevist sine ønsker for fred; han overlod det til englænderne at vælge om den skulle være generel eller særskilt for Danmark. Derpå fremkom han med en vidtløftig fortælling om alle de trængsler, han havde befundet sig i lige siden han var blevet kronet, hærskaren af fjender af hvilke han var blevet undertrykt, hans egen attrå efter fred, både af nødvendighed for sine affærer og for sine legemlige skrøbeligheder; men han kunne ikke udpege kommissariater, tid, eller sted, ej heller tilstå frit lejde eller våbenhvile, før han vidste om kongen af Danmark ville underhandle: Han medregnede ikke sine allierede. Angående våbenhvilen, tilføjede han, at så snart de andre ting var indrømmet, ville han også tilstå den; men på de betingelser, at hverken brænde, proviant eller andre nødvendigheder, som de manglede i København, skulle bringes ind i den by under den periode. Med dette svar returnerede vi til Helsingør den samme dag. Den første august afholdt vi der en konference med de hollandske ambassadører vedrørende vore fælles sager og besluttede alle sammen at tage til København den anden august, for at foreslå det samme til kongen af Danmark. Offentlig audiens blev os tilstået den tredje om morgenen og forløb på samme måde som den svenske; kun var kongens svar først givet os af Peder Reedtz (som tidligere var ambassadør i England) på hollandsk og derefter på latin. Om eftermiddagen havde vi en privat audiens hos kongen, der var ledsaget af rigshofmester Reedtz og tre andre rigsråder. Vi foreslog de samme punkter angående fred, traktat og våbenhvile. Svaret blev på fransk leveret af rigshofmesteren, (som vores samtale havde været) at Roskildefreden var blevet brudt af kongen af Sverige, tværtimod hans afgivne løfter, uden nogen som helst provokation, landområderne var blevet ødelagte, kongens huse plyndret, andre udsløttet og kongen tvunget til at lukke sig selv inde i én by, som ved at være underforsynet med alt nødvendigt til forsvar og ubefæstet, hidtil havde været opretholdt som en særlig velsignelse af gud, der beskyttede en undertrykt konge og et uskyldigt folk; da den nævnte konge som altid havde ønsket fred og blev tvunget, af så mange presserende nødvendigheder, til at kalde kejseren, kongen af Polen og hertugen af Brandenburg til assistance, ønskede han, at de også blev omfattet af traktaten, hvilket for os var umuligt at

virkeliggøre i den korte tid, der var os tildelt og som flåden kunne forblive i her. Vi pressede ham for en særskilt fred. Nogle diskussioner om det samme emne bestod på begge sider og derefter skiltes vi, idét vi gav kongen tid til overvejelser indtil næste dag. Da vi vendte tilbage, fortalte rigshofmesteren os, at kongen, da han fandt sig mere knyttet til hertugen af Brandenburg end til nogen af hans andre allierede, havde afsendt en budbringer til ham, for at få at vide om han ønskede at blive omfattet af traktaten eller ej; ved at have gjort alt hvad der var i hans magt for at overtale ham og han derpå afviste, ville han fortsætte med underhandle med Sverige uden ham. Da vore forretninger ikke tillod så megen forsinkelse fra budbringerens returrejse, pressede vi på for en umiddelbar og særskilt traktat på grundlag af Roskildefreden. Rigshofmesteren svarede, at freden i Roskilde påbød kongen af Sverige at overgive provinserne Jylland og Holsten til kongen af Danmark, hvilket han troede ville blive meget svært for svenskerne at gøre; hvis danskerne ville underhandle med sine allierede og fred ikke ville opstå ved dette, kunne han blive forladt af dem og hans forhold blive meget værre end de nuværende. Vi svarede, at Roskildefreden kun havde til hensigt, at kongen af Sverige ikke skulle tilbageholde de provinser fra danskerne, hvilket han sagtens kunne klare nu, da han ikke havde én eneste mand i dem; at de var i hænderne på kongen af Danmarks allierede, kunne vi kun bedømme som at de var i hans egne, idét vi ikke tvivlede om at Hans Majestæt havde valgt at kalde de til hjælp, som ville forsvare hans interesser og blive styret af hans instruktioner.

Da disse vanskeligheder således var ryddet af vejen, ønskede vi at vide fra Hans Majestæt, hvorvidt han brød sig om betingelserne i Roskildefreden; hvis ikke, kunne han udnævne sine kommissærer, indvillige i indledningen og give dem instrukser om de punkter, som han ønskede tilføjet, svækket eller ændret; vi ville tilstræbe ved vores mægling at opnå for Hans Majestæt så meget som viser sig at være retfærdigt; kongen og rigsråderne havde mange betænkeligheder ved at indgå en traktat med Svenskerne, idét de kraftigt understregede, at så snart dette blev kendt, ville alle hans allierede vende sig imod ham; men de tilbød at underhandle med os, som kunne være mellemænd, lytte til parternes fordringer og afslutte stridighederne mellem dem. Vi, som fandt denne metode mest egnet efter vore instrukser og den mest sandsynlige til en hurtig afslutning for sagn, stridighederne om titler, forrang, tid, sted, fuldmagter, personer og de store fjendskaber mellem parterne (hvilket sandsynligvis ville optage mere tid end tildelt os til få ende på det hele) derved undgået, accepterede let forslaget; for at vi kunne virkeliggøre det, begærede vi at vide, hvad kongen ønskede ændret i Roskildefreden, hvilket vi blev lovet til næste dag. Den femte om morgenen kom Rigshofmesteren og fem andre rigsråder, som da var i byen, til vort logi og førte en diskussion med os, hvor emnet er indeholdt i det første af disse vedlagte dokumenter; om eftermiddagen bragte Peder Reedtz os det på skrift. Den sjette havde vi en anden konference med de hollandske ambassadører og de afholdt bagefter en med de danske rigsråder; derpå bragte Peder Reedtz sit andet dokument ind og fortalte i en samtale meget om sin herres svaghed, svenskernes grusomhed og troløshed, deres afhængighed af mæglere, fortrinsvis de engelske, for at slutte fred, hvori han ganske ønskede os at overveje, ikke kun en undertrykt fyrstes retfærdige sag, men vor egen interesse, der meget bekymrede sig om at opretholde Danmark, til at udgøre en modvægt til Sveriges magt; som hvis den på én gang blev borttaget og de fuldstændig vandt herredømmet over Øresund og Østersøen, ville vise sig fuld af problemer for alle de naboer, som havde anledning til at handle der. Til hvilket vi gav intet andet

svar, end at det ikke var vores arbejde at undertrykke kongen af Danmark, men mere at stifte en sådan fred for ham, som kunne stemme overens med retfærdighed, den nuværende tingenes tilstand for staterne med interesse i denne strid og handelen på disse have; vi ville ikke undlade at udvise al omhu og flid ved at anvende sådanne midler, som sandsynligvis kunne virkeliggøre den. Den næste dag, som var den syvende, returnerede vi til Helsingør. Den ottende om morgenen rejste to af os, nemlig Honywood og Sydney, til Frederiksborg og bad umiddelbart om en audiens hos kongen af Sverige, der undskyldte sig for ikke at tilstå personlig audiens på grund af et ildebefindende, hvilket han for nylig havde fået; han ville dog straks udpege to rigsråder til et høre på hvilke som helst forslag de kunne fremkomme med; hvilket vi accepterede, skønt vi godt nok vidste, at det var et forstilt påskud, efter et dårligt lune, han var kommet i, fra en modvilje mod Haag traktaten, vores kommunikation med de hollandske udsendinge og hans mening om, at vi havde til formål at forpligte ham til en fred, han ikke brød sig om. På det aftalte sted fandt vi to rigsråder, to sekretærer og to andre kontorister; mens vi var opmærksomme på samtalen og ikke betragtede dem, nedskrev de alt hvad vi sagde, hvilket (skønt vi anså det for en uskøn måde at gå frem på) vi ikke klagede over; men var omhyggelige med ikke at sige noget, der kunne give dem en fordel. Vi foreslog at lade traktaten blive ledet mellem begge parter af mæglerne, uden at spille tid med useriøse stridigheder om indledningen og andre punkter egnede til irriterende protester; men hvis kongen af Sverige ville aflevere sin skriftlige accept af Roskildefreden til os, eller sine indsigelser imod den, ville vi kommunikere det videre til de andre mæglere og anstrenge os for at skaffe en sådan fred til Hans Majestæt, som var i overensstemmelse med reglerne for ære og retfærdighed, idét vi derhos tillagde mange udtryk for høflighed til Hans Majestæt fra republikken og fra os selv.

Denne fremgangsmåde argumenterer de meget imod og vi for den, som den eneste, der eventuelt kunne afstedkomme virkninger i sagen på den tid, som vores flåde kunne forblive her. De lovede os at udarbejde en rapport til Hans Majestæt og overbringe os et hurtigt svar. Om aftenen kom en herre fra dem, for at erfare på hvilken tid den næste dag, som var den niende, de kunne bringe et svar på hvad vi havde foreslået: Vi nævnte klokken otte om morgenen. De to rigsråder og sekretærer ankom følgelig og nægtede at underhandle med andre end kommissærer: Vi, der vidste at det kun var et kneb for at forsinke freden, indtil de engelske og hollandske flåder blev tvunget til at trække sig tilbage, accepterede ikke dette, men sendte bud for igen at begære en audiens hos kongen. Han returnerede det samme svar som dagen før, hvor han tilbød at udnævne kommissærer til at lytte på hvad som helst vi ville bibringe; men da vi fandt at det sluttede i intet andet end spild af tid med forgæves taler, idét vi kommunikerede vore instrukser til de hollandske ambassadører, (som kom med os og var blevet brugt på samme måde) sendte Hans Majestæt dette vedlagte brev og returnerede omgående hertil. Dagen i dag bruger vi til at formulere brevet og til at afgrænse et projekt om en traktat på grundlag af traktaten fra Haag, som vi agter at tilbyde de to konger og til forberedelser mod en refusant ifølge vores instruks. I morgen har hollænderne og to af os, nemlig Honywood og Sydney, til hensigt at drage til København for at begynde med den danske konge og derpå returnere til den svenske, idét vi håber at finde ham med et bedre og mere forsigtigt humør end det vi forlod ham i. Skønt han rasede og stormede forfærdeligt ved de nyheder han hørte fra Haag, (hvilket skete lidt før vi kom til ham) finder han hele sit rigsråd imod sig; sådanne fremgangsmåder har kun ringe virkning på dem, som slet ikke er i hans magt. Vi erfarer, at han har

fundet visdom til at formilde sin hidsighed; men svaret, som vi nu har modtaget og afsendt som vedlagt til Deres Nåde, viser ham overhovedet ikke som meget forbedret. Vi anser det også som vores pligt at informere Deres Nåde om, at ved at betragte vore flådes tilstand, finder vi, at ved reservation af én måneds forråd for returrejsen til England, kan den ikke forblive her længere end til den 22. eller 23. august; det er utvivlsomt, at hvis alle returnerer til den tid, vil to store ulemper kunne følge; den ene, at Deres Nåde ville blive presset til at finde penge til deres betaling; den anden, at hvis ingen engelsk styrke forbliver her for at fuldføre traktaten, eller til at håndhæve accept af hvad mæglerne enes om imod refusanten eller refusanterne deraf, vil hele frugten af denne sommers byrde være aldeles spildt og englænderne bliver ganske afhængige af hollændernes og danskernes vilje, der vil være i stand til, som de behager, at tvinge kongen af Sverige til et forbund med dem, måske til fare for os. Vi har derfor tænkt det mest formålstjenligt, at omkring femten af vore skibe forbliver her og et tilsvarende forholdsmæssigt antal hollændere, når hele resten vender hjem; Vi anmoder Deres Nåde om at give ordre til, at en forholdsmæssig mængde forråd tilvejebringes til det antal skibe med den fjerde eller femte takst i en måned; i den næste, vil Deres Nåde præcist kende antallet af mænd i enhver af dem; det bør være her i slutningen af september for at bringe dem tilbage omkring den tid, hvis sagen overhovedet kan ordnes så tidligt; eller Deres Nåde kan behage at sende mange andre af de for nylig søsatte skibe, som kan tjene deres formål her. Vi skulle tidligere have været enige med de hollandske udsendinge om denne kurs; men de har ingen fuldmagt til dette formål, indtil omkring disse to dage. Vi beder også ydmygt om Deres Nådes ordrer for håndtering af kongen af Sverige, hvis afvisningen af fred kommer fra hans side, som vi mener det vil, da han, foruden de vedlagte dokumenter, ved en budbringer, ønskede at vi skulle komme overens med kongen af Danmark, at han som et bevis for sit fredsønske, ville løslade den svenske ambassadør, som han har holdt fanget lige siden det seneste brud, foruden hvilket han ikke ville indgå i en traktat. Men, håber vi, han vil blive bedre rådgivet end hver dag at komme med nye forslag til at udskyde traktaten, og vi tvivler ikke om at den vil blive fuldført, hvis hollænderne trofast udfører deres overordnede kommandoer, som de meget åbent kommunikerer til os og på alle måder synes meget seriøse i at tilslutte sig fremskaffelsen af en fred her på det i Haag aftalte grundlag, uden at søge fordele til deres eget land, som de ikke ønskede også ville tilgå englænderne. Vi beder Deres Højvelbårenheder om tilgivelse for dette lange og kedsommelige brev, der alene kunne undgås, ved at undlade oplysningerne om alt, hvad der er passeret mellem de forskellige fyrster, deres udsendinge og os, hvilket ville have ufuldkommengjort vort forhold og gjort det mindre let for Deres Højvelbårenheder at sende os visse og bestemte ordrer, efter vore ønsker og som altid vil blive punktligt efterlevet af,

Deres Højvelbårenhed,

Deres Nådes mest ydmyge og mest lydige tjener,

Helsingør, den 10. august, 1659.

Al. Sydney,

Rob. Honeywood,

Tho. Boone.

E. Montagu.

Oplæst den 24. August 1659.

Oberst Algernon Sydney til statsrådet.

Deres Højvelbårenheder,

Da general Montague har ment det passende at returnere til England med hele flåden, bedømmer jeg det nødvendigt for mig, ikke kun for at bevidne for Deres Højvelbårenheder, at jeg på ingen måde tilsluttede mig denne afgørelse, men for at give Dem årsagerne til, at jeg stræbte efter at hindre det.

For det første havde vi ingen bestemte ordre om at sende hele flåden tilbage tidligere end 40 dage efter vores ankomst, af hvilke ni stadig mangler; ej heller implicit, indtil den sag, vi kom for, er lukket, fredstraktaten afsluttet og fuldført.

For det andet fik vi en ordre på, at efter udløbet af 15 dage, hvor en eller begge konger afviste eller accepterede freden, skulle vi fremtvinge accept, eller overvære udførelsen, hvilket vi nu ikke kan gøre.

For det tredje er, ved hele flådens tilbagetrækning, den i Haag indgåede aftale, ratificeret af parlamentet, blevet brudt; denne sommers arbejde er spildt; republikkens interesser i dette område er bragt i fare; svenskerne er udsat for at blive udslettet af hollænderne, eller tvunget til at slutte sig sammen med dem i et forbund mod englænderne; som de kan indgå, uden at bryde troskaben mod os, da den først blev brudt fra vores side, hvilket, i stedet for at støtte dem til at indgå fred, efterlader dem indblandet i a krig.

For det fjerde, ved at fortsætte med en flåde på omkring 16 skibe provianteret med en måneds sejlene forråd, hvilket, med små rationer, holder til seks uger og 3 ugers friske forsyninger, der kan skaffes for 1500 £, som en købmand her tilbød at låne os mod en kvittering fra generalen og mine kolleger samt jeg selv kunne have opnået de førnævnte endemål og fortsat her, som omstændighederne krævede det, eller efter Deres Højvelbårenheders direkte ordrer.

Slutteligt, ved betænkelighed om faren ved at efterlade 16 skibe i hollændernes magt svares der, at udsendingene her endnu ikke har modtaget nogen ordre til at sende dele af flåden tilbage, men forventer dem hver dag. I mellemtiden tilbyder at slutte en sådan del af deres flåde sammen med vores, som vi finder hensigtsmæssigt til at håndhæve freden under kommando af vores admiral; resten skal fortsætte på et hvilket som helst sted i disse have, som vi ønsker; intet forsøges uden vort samtykke; for at opfylde dette, tilbyder de deres egne personer som gidsler om bord på vore skibe og for at fjerne yderligere indvendinger aftalte de i går med os, at den fælles styrke skulle sættes ind mod enhver af de to konger, bare indtil han samtykker på den foreslåede freds vilkår; intet skal

sættes i værk imod hver af dem, undtagen med samtykke fra begge republikkers udsendinge; ingen af dem vil slutte fred med nogen af kongerne uden den andens samtykke.

Jeg ville ikke selv have været tilfreds før end jeg havde præsenteret dette for Deres Højvelbårenheder. Hvis jeg har påført Dem unødigt besvær, håber jeg at det vil behage Deres Højvelbårenheder at undskylde mig, min tilskyndelse var min iver efter at tjene republikken og mit ønske om at efterkomme Deres Højvelbårenheders ordrer, hvilket for altid vil være en ubrydelig regel for

Deres Højvelbårenheders mest ydmyge, trofaste

og mest lydige tjener,

Al. Sydney.

København, den 21. august, 1659.

Udsendingene i Øresund til sekretær Thurloe.

Deres Nåde,

Så snart som vi havde udarbejdet vores seneste melding den tiende i denne måned, ankom to af os, (nemlig) Honeywood og Sydney til København og pressede kongen af Danmark og hans rigsråd på to af punkterne til at erklære, at han ville underhandle med kongen af Sverige og det via kommissærer; fra hvem vi opnåede en sådan erklæring som vi ønskede, to rigsråder blev heri nævnt som kommissærer; kongen havde dertil også tilføjet, at sagen om traktaten skulle modnes af mæglerne, til hvis dømmekraft han absolut henviste afgørelsen af alle stridigheder mellem kongen af Sverige og ham selv; hvilket blev afleveret til os under den betingelse, at vi kun måtte vise den til kongen af Sverige, men ikke lade nogen kopi af den blive frembragt; i tilfælde af at freden ikke lykkedes, skulle vi returnere den igen til den hånd, der havde givet den; hvilket vi lovede at gøre. Med dette returnerede vi til Helsingør, med tanken om god fremgang for vort arbejde; opnåede en audiens hos kongen af Sverige; viste ham erklæringen, til hvilken han returnerede svaret, *Je vous recois comme mediateurs, non pas comme arbitres*; han udnævnte to rigsråder til at være sine kommissærer, af hvilke den ene med navnet Bielke havde været beskæftiget af ham som ambassadør i København og som under hans sidste indtrængen på Sjælland var blevet tilfangetaget på nogle påskud om en upassende opførsel for en civil embedsmand og tilbageholdt indtil dette tidspunkt; dertil føjede han mange diskurser om sin frygt for, at hvis freden blev sluttet, ville kongen af Danmark aldrig overholde den, da han sandsynligvis blev tvunget til den; han kunne heller ikke udelade sin egen sikkerhed. Denne diskurs lød som om han, ved at slutte fred under ugunstige forhold, helt sikkert var blevet tvunget og det som var påtvunget ville aldrig blive overholdt; kongen af Danmark ville aldrig skille sig af med så stor en del af sit land, om ikke tvunget til det; det kunne derfor ikke forventes at han ville overholde den; han talte undertiden som om, han ikke ville slutte nogen som helst fred med Danmark. Vi anvendte alle de argumenter vi

kunne uddrage fra danskernes svaghed og de mæglende landes parathed til at lægge sig imellem, for at opfylde traktaten, for at fjerne den grundløse frygt. Men han fortsatte med lignende diskurser og tilføjede, at han måtte være afhængig af sin egen styrke, ikke sine venners støtte, for sin sikkerhed; ved at besidde store fordele i sin hånd, ville det være en stor dumhed at afgive dem og afhænge af andre: Det blev til sidst besluttet, at hans Majestæt skulle ankomme til lejren, foran denne by, den næste dag, som var den 16. i denne måned; hvor han på en kortere afstand bedre var i stand til at skelne, hvorvidt det danske samtykke var frivilligt eller tvunget. Vi pressede derpå med, at Bielke som fange, ikke ville foreslå noget som helst, som sandsynligvis kunne blokere for traktaten; han ville få sin frihed indenfor nogle få dage efter artiklen om almindelig løsladelse af fanger; vi begærede om det behagede ham, medens lejdebrevene og andre af traktatens formaliteter blev forberedt, at konferere med os om hovedpunkterne, der resterede som uenighed mellem ham og danskerne, hvilke vi under den periode kunne modne til at blive afsluttet af kommissærerne fra begge sider under deres møde. Hans Majestæt insisterede på Bielkes udnævnelse og nægtede at gå ind i nogen diskussion med os omkring sagen. Vores rejse blev udsat af Hans Majestæt indtil den 17.; på den dag ankom han til sin lejr og vi til denne by, mæglede med kongen af Danmark for Bielkes løsladelse; opnåede den; bragte ham med os til lejren og afleverede ham som fri til Hans Majestæt. Vi håbede samtidigt på en lejlighed til at konferere med ham om den aktuelle sag, da udsendingene fra de tre mæglende lande var til stede; men vi blev modtaget i et lokale, der var fuldt af officerer, hoffolk og tjenere, overhovedet ikke passende for nogen samtale, der ikke burde være så offentlig som man kunne gøre den. Da vi var besluttet på ikke at spille nogen lejlighed, tilbød vi Hans Majestæt et dokument, af hvilket vi hermed sender Deres Nåde, vedlagt her, en kopi, hvor vi meddelte ham, at det var udarbejdet af de mæglende landes udsendinge og tilbudt til hans overvejelse. Han spurgte om hvad det var og hvad det indeholdt. Vi svarede, at det var en plan til traktaten hvilket vi, hvis Hans Majestæt ville gennemlæse det, håbede ville modne spørgsmålene til kommissærenes møde og fremskynde arbejdet med den så højt ønskede fred. Han svarede, (idét han henvendte sin tale til os) at han modtog os *comme mediateurs, non pas arbitres*; han ville ikke modtage planen til en traktat, ej heller underhandle med andre end kongen af Danmark: Da han vendte sig mod de hollandske udsendinge, meddelte han dem, at han betragtede dem som sine fjender, ville på ingen måde anerkende deres mægling, vendte sig væk i stor vrede og gik over til lokalets anden ende; kort tid derefter meddelte han os, at vi skabte planer med vores flåder og han, idét han lagde hånden på sit sværd, havde en plan ved sin side. Straks derefter tog vi vor afsked og vendte tilbage til byen, idét vi tænkte, at den opførsel var noget usædvanlig at tage i anvendelse overfor civile embedsmænd fra så betydningsfulde lande; Hans Majestæt viste, at han kun dårligt erindrede, ved hvis hjælp han var blevet forsvaret hele denne sommer og sat i stand til at foretage sine erobringer, hvilket dog ville have vist sig mere mærkelig for os, hvis vi ikke havde været så vant til den slags, som det passer til. Efter at de første ceremonier for vores modtagelse var afsluttede, blev vi tvunget til at tilbringe de seneste otte dage med intetsigende ordstrid omkring titler og indholdet af lejdebrev; hvilke nu er forbigået og kommissærerne mødtes i dag. Efter at de sædvanlige høflighedsfraser var blevet udvekslet mellem begge sider, på et sted midtvejs mellem to telte, trak danskerne og svenskerne sig tilbage til deres egne. Kort tid derefter forsvandt danskerne og tilbød dette vedlagte dokument, bestående af fem generelle forslag. Svenskerne ønsker at flytte traktaten til Helsingør eller Roskilde; hvilket hverken hollænderne eller danskerne vil indvillige i.

Vi agter at tilbyde kommissærerne fra begge sider den plan i morgen, som først særskilt blev tilbudt kongerne og afvist af svenskerne: Det blev ham først tilbudt at tage det under overvejelse, men nu vil hans samtykke være påkrævet. Danskerne (for at undgå de trættende tvister omkring alle ændringer, der ønskes foretaget i Roskildefreden) bestemmer sig til at være enige i dem alle, til hvilke en mere skal tillægges om tidspunktet for de svenske styrkers rømning; samt en anden til amnesti for Bornholms indbyggere, som efter tidligere at have dræbt hele den svenske garnison, ikke kunne forvente andet end udslettelse, om de ikke reddes af traktaten. Den 22. i denne måned drog general Montagu herfra. I dag hører vi, at han har sat sejl til England med hele flåden, undtagen to fregatter og en ketch. I dag modtog vi et brev fra Sir Phil. Meadowe, i hvilket han udtrykker en hensigt om at drage til England med flåden og ønsker vores råd om dette, hvilket vi ikke kunne give, idét vi ikke havde ordrer, dog af mange årsager, for meget at berette om nu, da vi mente at han uden skade for republikken kunne trække sig ud af denne offentlige tjeneste. Ingen af Hr. Noell's vekslers er accepteret af de la Bistrate, ej heller kan vi trække en skilling på hans kredit. Vi anmoder om, hvis det behager Deres Nåde, at sende os en kontant bevilling eller skaffe os kredit, da vi er tvunget ud i overmåde store udgifter til at foretage evindelige rejser i et ødelagt land og at leve i en belejret by, hvor alt er umådeligt dyrt; Deres Nåde vil også lade os modtage Deres ordrer, om hvordan vi skal gøre os færdige, hvad enten traktaten mellem de to konger fuldkommengøres før vinteren eller ikke. Vi er,

Deres Nåde,

Deres Højvelbårenheds mest ydmyge

Og mest lydige tjenere,

Al. Sydney.

Rob. Honeywood.

Tho. Boon.

København, den 24. August, 1659.

Vi beder Deres Nåde give ordre til betaling af 280 £, debiteret de uforudsete udgifters kassesemester, betalbart til Sir Philip Meadowe, eller ordre.

Påtegnet, modtaget den 16. september, 1659.

Nieupoort, den hollandske ambassadør i England til Generalstaterne.

Deres Nåde,

... Hans Højhed sagde, at der var breve fra de befuldmægtigede, dateret den 10. og den 11. august, gammel stil, som var blevet kommunikeret til parlamentet, som havde beordret statsrådet til med al hast at levere proviant og ammunition til de femten af dette lands krigsskibe, som skal forblive i

Øresund; de befuldmægtigede blev også fuldt ud instrueret og foreskrevet angående gennemførelsen af Haager konventionen; parlamentet havde besluttet, at det skulle henvises til statsrådet, når der skulle afgives sådanne ordrer og instruktioner til de høje befuldmægtigede for denne republik i Øresund, om at de overholder og udfører den indgåede aftale mellem denne republik og Deres Stormægtigheder vedrørende de deri nævnte forhold, hvad enten den ene eller begge nordiske konger afviser eller accepterer samme. De herværende svenske kommissærer er meget utilfredse og gør alt hvad de kan for i det mindste tidsmæssigt at blokere for virkeliggørelsen af den nævnte resolution og afgivne ordrer vedrørende samme; men, som jeg er informeret, er de blevet tilsidesat med dette svar. Parlamentet selv svarede på kongen af Sveriges brev; jeg er blevet fortalt, at der med disse ord i det var skrevet, at den nuværende regering ikke er forpligtet af nogen traktat eller afgivne løfter, på anden vis eller til yderligere gavn for Sverige, end at bruge alle gode kræfter på at skabe fred mellem denne konge og kongen af Danmark, under sådanne vilkår som foreslået af denne republiks befuldmægtigede; tilrådene ham, af adskillige årsager, at acceptere de fremlagte betingelser. Så snart disse vanskeligheder er klaret, vil jeg fastholde de maritime sager og bestræbe mig for at afslutte dem.

W. Nieupoort,

Westminster, den 5. september, 1659. [ny stil]

Uddrag fra de hollandske stænders hemmelige beslutninger.

Lørdag, den 6. september, 1659 [ny stil]

Rådspensionæren har rapporteret til forsamlingen om overvejelserne og efterretningerne fra de høje kommissærer for de svenske og danske affærer. Hvorpå, efter debat og betænkninger, den danske konge efter den 24. i sidste måned havde, angående fredsslutning med Sverige, erklæret sig selv på skrift, til de franske, engelske og denne stats ambassadørers tilfredshed; men da den svenske konge på ingen måde havde opfyldt de tre landes forventninger, er det besluttet at henvise sagen til Generalstaterne, med det formål at tilskrive de høje ekstraordinære kommissærer for denne stat samt kongerne af Sverige og Danmark, at Deres Stormægtigheder stoler på og tiltror, at kongen af Sverige ved yderligere forsinkelser og afvisninger skal tvinges til det, så vel med Englands magt som med dette lands, før modtagelsen af den beslutning der vedtages af Deres Stormægtigheder om det, med ordre og befaling til, at deres høje Herrer ved fortsættelse af den nævnte konges afvisning udvirker, at dette lands flåde viser handlekraft imod ham og udsletter hans skibe hvor som helst de møder dem.

De Witt til Nieupoort, den hollandske ambassadør i England.

Deres Nåde,

Efter mit seneste brev har jeg modtaget Deres og har siden talt med hr. Downing; da jeg også havde bedt ham om den svenske konges brev til parlamentet og om den skriftlige besvarelse på det,

erklærede han overfor mig, at han endnu ikke havde modtaget en kopi af det brev; men han forventede et ekspresbrev, som han regnede med at medbringe, sammen med ratifikationen for den udvidede aftale fra den 24. juli og den 3. august, hvilket vi med utålmodighed afventer.

At sagen med de private kapere og pirateriet endnu ikke er bragt ud af verden, er meget trist; jeg håber, at vi vil se en god løsning derom med den næste post.

Det står ganske til troende og jeg ser klart, at kongen af Sverige vil fortsætte med at afvise, med den betragtning, som han selv foreslog, at han til et ethvert tidspunkt, selv om sagerne går ham imod, vil have opnået slutresultatet foreskrevet af de pågældende traktater; om han får held til at beherske København, da er spillet hans eget; således at han med sin vilje vil blive i stand til at vinde og ikke tabe; hvoraf man med sikkerhed kan konkludere, at den nævnte konge, i det mindste i en lang periode, ikke kan bringes til fornuft, medmindre en yderligere gensidig aftale sluttes, således at i tilfælde af en yderligere afvisning fra den nævnte konge, begge lande vil bestræbe sig på at tvinge ham med våbenmagt til betingelserne i Brømsebro freden, uden ophør eller afbrud, indtil den fred er gennemført; det er meget sandsynligt, at så snart kongen erkender en sådan beslutsomhed, vil han måske ændre mening; efter min mening, vil De gøre klogt i at foreslå regeringen der så meget: Om muligt, få en god afgørelse gennemført med det.

Siden dette kan vi ved brevene fra de velbårne ekstraordinære kommissærer i Øresund helt sikkert opfatte, at freden der, grundet afvisningen fra kongen af Sverige, ikke kunne gennemføres indenfor den forud afmålte tid. Deres Højvelbårenheder er begyndt at drøfte, hvad der skal foretages *in eum eventum*; derefter blev, sidste lørdag, den vedlagte resolution vedtaget.

Efter tilbagekaldelsen af nogle skibe fra begge flåder, har mange medlemmer her bedømt, at nu er tiden kommet for gå beslutsomt til værks, ingen svækkelse eller formindskelse bør foretages; men på den anden side er det ligeledes med i overvejelserne, at englænderne har stor grund til, ved dette sammentræf af tid og affærer, at ønske et pænt antal skibe ved egne kyster, gælder især for denne betragtning og for at imødekomme dem dermed og følgelig få dem til at handle mere resolute sammen med den anden part mod Sverige, blev der i forgårs antaget den af Deres Højvelbårenheder vedlagte resolution desangående, hvilket jeg håber vedtages i morgen af Generalstænderne; nogle provinser har dog også meget at indvende imod det. Jeg forstår på hr. Downing, at man i England er besluttet på at forfølge sagen med kraft mod Sverige, i tilfælde af at Hans majestæt fortsætter sin afvisning af fredsslutning baseret på de vedtagne konventioner; han har også bestemt erklæret overfor mig, at han mente der burde, i al hast, til den ende flyttes nogle af hertugen af Brandenburgs tropper med det formål. Jeg håber, at Gud giver denne sag en god udgang.

Haag, den 12. september 1659. [ny stil]

Artikel i en traktat mellem England og Holland.

I medfør og fuldbyrdelse af den sidste sætning i konventionen vedtaget her i Haag den seneste 4. august, indeholdende, at udsendingen fra de tre stater, i det mindste dem fra England og De

Forenede Provinser sammen med kongerne af Sverige og Danmark, skal rådslå sammen, om hvorvidt det ikke vil være passende at hjemsende en del af flåden eller styrkerne fra England og De Forenede Provinser, efterladende deraf et tilstrækkeligt antal til at fuldbyrde konventionen af den seneste 24. juli; Efter at de nævnte udsendinge har rådslået sammen derom, blev det anset for godt og i fællesskab antaget, at udsendingene fra England og De Forenede Provinser, som er sammen med de nævnte konger, skal bemyndiges til, som de er blevet ved det foreliggende, at sende en del af den ene og den anden flåde til England og De Forenede Provinser; men altid med forsigtighed, således at der forbliver en styrke tilstrækkelig til den reelle udførelse af konventionen fra den forgangne 24. juli, vedtaget i Haag den 12. september 1659. [ny stil]

Fra kommissærerne i Øresund.

Deres Nåde,

Ved brev af den 24. august aflagde vi for Deres Nåde en beretning om i hvilke forhandlinger vi havde deltaget, i sagen De havde beordret os til. Siden da har vi været i stand til at gøre et meget lille fremskridt. Kongen af Danmark afviste at sende sine kommissærer til forhandlingsstedet, efter at de havde erklæret, at deres konge bifaldt alt hvad der var opnået enighed om i Haag ved udsendingene fra de tre lande, hvis kongen af Sverige gjorde det samme, hvilket han absolut nægtede at gøre, eller på nogen måde reagere på traktatplanen, baseret på den nævnte enighed og formelt overgivet til hans kommissærer af udsendingene fra de mæglende lande. Alt hvad vi kunne gøre var, at overtale kongen af Danmark til desuagtet at fortsætte traktaten; efter indtrængende anmodninger af de hollandske udsendinge og de embedsmænd Deres Nåde beskæftiger her, er det på det seneste besluttet, at traktaten skal fornyes og at rigshovmesteren skal tilføjes kommissærerne på den danske side; vi har denne dag sendt bud til Frederiksborg for at bede om et lejdebrev for ham og de hollandske udsendinge, der ikke mener det passende at udsætte sig for farer indenfor svensk magtområde uden dette, nu da deres flåde handler imod dem på deres ordrer. Vi fandt ikke i begyndelsen årsagen til danskernes uvillighed til at forny traktaten; men efter et stykke tid opdagede vi, at den udgik fra udsendingene fra Østrig og Brandenburg og deres venner ved det danske hof, som ønsker at undgå fred. Medens svenskerne er opholdt af disse hænder, kan man fratage dem hvad de holder i Preussen, Pommern og Bremen. Svenskerne kunne, som vi forestiller os det, have fundet stor fordel ved at samtykke til punkterne aftalt i Haag, standset fremfærden for Hollands flåde imod dem og kunne i ro og mag debattere tiden for rømningen af deres styrker samt andet, ved hvilket de kunne have opnået stor fordel og muligvis have kastet afslaget over på danskerne. Men de fremturer med deres afvisning. Vi aner ikke på hvilket deres selvtillid hviler. Deres styrker er ikke store her og svækkes hver dag. De bliver energisk angrebet af moskovitterne i Livland, af polakkerne i Preussen, af kejseren og kurfyrsten af Brandenburg i Pommern; vi hører også, at en østrigsk hær, på omkring 1.400 mand, forbereder en storm på Bremen i slutningen af denne måned. Hollænderne anvender hele deres styrke imod dem. Et betydeligt antal Brandenburgske ryttere bliver snart transporteret hertil; hvad de baserer deres tillid på, kan vi ikke sige, medmindre det skyldes, at de stadigvæk forventer en sådan succes, som de fik, da de første gang ankom til denne ø,

da de stående udenfor denne by med omkring 400 ryttere og fodfolk tvang danskerne til Roskildefreden, som havde 5.000 ryttere og 20.000 fodfolk indenfor den; eller de tror stadigvæk på, at skønt begrundet i nødvendigheder i nuværende forhold parlamentet indgik aftalerne i Haag, for at vinde tid med hollænderne, at dog så snart som problemerne i England var ovre, kunne Cromwells planer forfølges her. Selv om vi ofte fortæller Hans Majestæt og hans ministre, at parlamentet har ratificeret og vil opfylde deres aftaler fra Haag, at ved at give ham så god en mulighed for at slutte fred her på ærefulde vilkår, således at han i ro og mag kan forsvare sig selv imod de fjender, der angriber ham andre steder, da om han forsømmer dette, kan intet mere forventes derfra; alligevel fortsætter han i samme i samme sind og fortæller tit sine tjenere, at vi kan sige hvad vi vil, England og Frankrig vil aldrig lade ham falde, men vil hellere bruge deres yderste styrke til at bistå ham. Måske vil brevet fra parlamentet omvende ham, især hvis det kommer efter oprørernes nederlag i England. Vi har i dag sendt bud for at forlange en audiens med ham; men han er i så bestandig bevægelse, at det er svært at finde ham og mange dage kan måske gå forbi før vi opnår den.

Danskerne har erobret et sted i Skåne, som hedder Ysted, med omkring 800 fodfolk. Mange i landet tilslutter sig dem. Det siges at hele provinsen er klar til at gøre oprør. Kongen af Sverige har sendt marskal Stenbock imod dem. Stedet er svagt holdt og kan være i fare for at gå tabt, hvis det ikke hurtigt undsættes. Oberst Killegrew, med omkring 1.000 hollandske fodfolk, er kommanderet derhen. Han blev en lørdag aften sendt med den styrke for at indtage Koeg, et sted omkring 3 hollandske mil fra denne by, befæstet af svenskerne. Men planen blev opdaget, fjenden var forberedt og en sådan styrke bragt til stedet, at officererne måtte konkludere, at det var bedst at vende tilbage uden at have forsøgt noget som helst; hvilket var klogt gjort, for sandsynligvis ville de alle være gået tabt. Vi beretter intet for Deres Højvelbårenheder om flåden, med formodning om, at general Montague for lang tid siden har aflagt en præcis rapport om alt hvad der hører den til; vi håber at hvis det vil behage Deres Højvelbårenheder at sende tilbage til os en sådan del, som var nævnt i parlamentets instruks og Deres Nådes brev, vil De give os anvisninger på hvordan man bruger dem. De hollandske udsendinge har nu modtaget punktligt ordrer fra deres overordnede og tilbyder hvilken del af deres flåde vi ønsker, til sammenlægning med vores. Vi beder også Deres Nåde overveje, hvorledes og hvor længe vi kan være til tjeneste for Deres Nåde og republikken her, at lade os Deres mening vide og modtage Deres kommandoer om det, hvilket til det yderste af vore formåen med fuld beredvillighed vil blive nøje overholdt af,

Deres Nåde,

Deres Højvelbårenheds mest ydmyge,

Og mest lydige tjenere,

Al. Sydney,

Robert Honywood,

Tho. Boone.

København, Den 12. september, 1659.

Den danske repræsentant Charisius til Generalstaterne.

Den underskrevne repræsentant for kongen af Danmark vil ikke undlade at forelægge for Deres Stormægtigheder, at på de herrer befuldmægtigede og ekstraordinære kommissærer på republikken Englands og de Forenede Nederlandes vegne, ifølge de seneste breve fra København, har han påtaget sig at aftvinge Hans Majestæt af Danmark (skønt han allerede har erklæret, at de var tilfredse med ham og at kongen af Sverige blev erklæret refusant) nogle andre skadelige indrømmelser, med mere end almindelig alvor, specielt at det vil behage Hans Majestæt at tilbyde Sverige sine kommissærer endnu en gang og at genoptage den traktat, som denne så ofte og så uværdigt havde forkastet. Hvorfor den nævnte repræsentant begærer, at Deres Stormægtigheder vil behage at overveje det samme med deres store klogskab og følgelig, *deliberante præsertim republica*, udstede ordre om, at Hans Majestæt skal befries fra sådanne utidige sysler, i det mindste til et sådant tidspunkt, at kongen af Sverige af sig selv vil tilbyde absolut accept af aftalen indgået i Haag, således at Deres Stormægtigheder fuldt kan beslutte, hvad der skal besluttes efter en sådan tingenes tilstand for at frigøre og befri Danmark totalt og derved opnå det fælles mål og den fælles plan for alle parter.

P. Charisius.

Haag, den 24. september, 1659.

Uddrag fra de hemmelige beslutninger af Stormægtighederne for De Forenede Nederlandes Generalstater.

Veneris, den 26. september, 1659. [Ny Stil]

Den skriftlige rapport fra herrerne Huygens og andre af Deres Stormægtigheders kommissærer for affærrerne mellem Sverige og Danmark, blev fremlagt og læst for forsamlingen, ifølge deres resolution af den 10. i denne måned. Hvor, efter en meningsudveksling, følgende bagefter blev besluttet:

For det første, at statsrådet, ved underretning om hele mangelsituationen i byen København, sørger for at sende et lager af alle slags forsyninger derover til underhold af 6000 mand for et effektivt tidsrum på 8 måneder med en tilstrækkelig konvoj af krigsskibe; endvidere en del klæde, sko og strømper; såvel som lunter og ammunition.

For det andet, at imedens det nævnte lager leverer forsyninger, sørges der efter råd og information fra lord Charisius for yderligere forråd til den nævnte by af de nødvendigheder af alle slags, der uden spild af tid kan fremskaffes; statsrådet tager bestik af hvad der behøves til det samme for et tidsrum på 8 måneder, hvilket efter syn og skøn af Deres Stormægtigheder, de vil udstyre deres ekstraordinære kommissærer med midler til at forsyne det samme til byerne ved Østersøen og de nærliggende områder, hvor det samme mest passende bør indkøbes, foruden lageret, der skal leveres herfra.

For det tredje, at de nævnte herrer ekstraordinære kommissærer efter først at have informeret sig selv fuldt med den største præcision omkring tilstand og kvantitet af proviant, ammunition, medikamenter og andre nødvendigheder, som vil befinde sig nu eller om kort tid i den nævnte by København for næste vinter og endvidere at have dannet sig et præcist skøn over, så godt som muligt, hvad der kan mangle, alvorligt formaner kongen og hans råd om at rette op på en sådan brist igen.

For det fjerde, at de nævnte herrer ekstraordinære kommissærer fra nu af skal informeres om forsyningerne og mængderne af proviant, klæder og ammunition indkøbt af statsrådet, for at tjene til orientering for dem.

For det femte, at man skal være meget omhyggelig med at udfri byen København for den store ulempe med mangel på brændsel, såsom træ og andet brændbart; til det formål skal kongen af Danmark oprigtigt anmodes om imod det at sørge for forsyninger, ved at sende bud efter træ fra ... eller andetsteds, til hvilket endemål han vil modtage tilladelse til at sende en konvoj af krigsskibe fra denne stat. Det er tillige besluttet, at ambassadør Nieupoort insisterer overfor parlamentet på at en stor mængde kul sendes herover under tilstrækkelig konvojbeskyttelse, så meget som vil være tjenligt for en periode på 3 måneder.

For det sjette, at der uden tidsspilde til de nævnte herrer Huygens og andre af Deres Stormægtigheders kommissærer, sammen og med samtykke fra Englands kommissærer, skal forklares af hertugen af Brandenburgs nuværende kommissærer, om og med hvilket tilstrækkeligt antal rytteri og fodfolk, som skal transporteres med hertugens indforståelse og hvilke midler der findes lige ved hånden for at udføre samme, eller yderligere er nødvendigt og hvor det bedst kan gøres og hastigt leveret.

For det syvende, at der også af ambassadør Nieupoort alvorligt insisteres på, at Englands parlament skal være indstillet på, at sende en stor mængde lange og korte både til København.

For det ottende, at siden Deres Stormægtigheder meget vel begriber hvad der er foreslået af lord Charisius angående manglen på penge, at de er villig til på en eller anden måde at levere samme ved bestemmelse; i mellemtiden skal kommissærerne informeres af lord Charisius her, hvilke gode betingelser Hans Majestæt vil opfylde for at få samme udbetalt.

For det niende og sidste, at der for hurtig fremskaffelse af de nødvendige penge til indkøb af de nævnte forsyninger, er af nævnte statsråd hermed beordret og anmodet om at forhandle på denne stats ansvar uden tidsspilde om en sum på 300.000 Gylden til betaling for de nævnte nødvendigheder og forsyninger for en periode på 8 måneder, påkrævet for opretholdelse af en militi fra denne stat i Danmark; desuden skal alle provinser anmodes om at betale senest indenfor 3 uger fra den dato, til generalskatmesteren Doubletts kasse i Haag, deres respektive andele i beløbet på 800.000 Gylden, påkrævet for leverancerne af alle fornødenheder til den nævnte by København, der ikke kan tåle nogen forsinkelse og ej heller må, i så fald vil man ikke lade situationen blive tilspidset til det yderste i disse områder; Deres Stormægtigheder anmoder herrerne Huygens og andre af Deres Stormægtigheders kommissærer for affærene i Sverige og Danmark om at rådslå

med statsrådet om en hurtig udførelse af Deres Stormægtigheders beslutninger uden forsinkelse, eller tidspilde.

Substansen i efterretninger modtaget den 27. september, 1659.

Haag, den 3. oktober/23. sept., 1659.

Da den engelske flåde pludseligt er afsejlet fra Øresund, agter man herovre at optage en energisk forfølgelse af krigen mod Sverige. Imidlertid fortsætter traktaten mellem de to konger gennem kommissærer fra begge sider i nærvær af de franske, engelske og hollandske mæglere; men kongen af Danmark kan ikke overbevises om, at forhandlingerne i Roskilde skal genoptages eller afsluttes, som de hollandske befuldmægtigede skriver i deres brev til deres overordnede den 12./22. september, 1659, hvor de klager over kongens stædighed, idét de siger, at skønt de af kongen selv blev forsikret om, at den erklæring han var ved at fremsætte om traktaten skulle udformes således, at han kunne forblive tilfreds med den, fandt de sig selv misbrugt deri da de kom til at læse den, da den havde samme indhold som den tidligere. Derefter (siger de) anstrengte de sig den næste morgen, under en audiens, med alle tænkelige argumenter at overtale kongen til at lægge alle betænkeligheder til side; både de og de engelske befuldmægtigede har forsikret ham om, at medens traktat og fred afsluttes til de tre staters tilfredshed, vil flåde og landstyrker fortsætte deres energiske indsats, i henhold til aftalen fra Haag. Alt hvad de opnåede ved denne konference var, at rigshofmesteren skulle tilføjes danskernes to andre kommissærer, for at mødes om traktaten på et aftalt sted mellem København og den svenske lejr, i telte rejst til dette formål. De engelske befuldmægtigede påtog sig at underrette de svenske kommissærer og at fremskaffe pas, for rigshofmesteren såvel som for dem. Det var substansen i deres brev, yderligere bekendtgør de for generalstaterne, at de har beordret et af deres krigsskibe til at transportere M. Coyet til Haag, som svenskerne ville sende til Generalstaterne som ambassadør. Ved dette og andre papirer kan man se, at kongen af Danmark er for krigen og ikke for freden på de fremførte vilkår, og derfor næppe tilbøjelig til at fortsætte traktaten og presser meget hårdt for en kraftig forfølgelse af krigen; til dette formål har hans repræsentant Charisius i Haag forelagt et memorandum for Generalstaterne, som følger:

Deres Stormægtigheder, skønt underskrevne repræsentant for Hans Majestæt af Danmark og Norge stolede på, at det ville have behaget Deres Stormægtigheder at have frembragt sådanne overvejelser efter hans memoranda af den 24. og 29. i sidste måned, som den nuværende beskaffenhed af sagerne nødvendiggjorde, at sådanne instrukser skulle udstedes til kommissæerne i Danmark, om at Deres Nåder ønskede overflødiggjort alle yderligere uretfærdige forfølgelser, som de foretager mod kongen for at tvinge ham, imod al fornuft og rimelighed, til en slags traktat med kongen af Sverige, for derved at hjælpe fjenden til at vinde mere tid, til kongen af Danmarks fordærvelse; han forstår, til sin store sorg og harme, at Hans Majestæt af Danmark endnu har den ulykke, at på grund af nogle få personer (uden at kende årsagen) imod landets gode hensigter og de flestes bedømmelse i regeringen, er de store omkostninger og behæftelser, som er lagt ud for flåden og på anden vis, gået tabt, resten af året vil være spildt og den svenske udsending, som forventes her, vil ankomme og vil gennem snedige tricks og manøvrer tilstræbe at forhindre dette strålende arbejde, hvilket,

gennem Guds velsignelse, kun kan virkeliggøres af Deres Stormægtigheder. Hvilket venskab kan dette land forvente fra svenskerne, deres perfide hårde behandling af dets udsendinge er tilstrækkeligt bevidnet; nu til sidst at nære *serpentern in sinu*, ved tilvejebringelse af den svenske udsending, er meget beundringsværdigt. Men den nævnte repræsentant håber at Deres Stormægtigheder ikke længere vil bedrages, men kraftigt tilstræbe, at en almindelig fred bliver sluttet og at de tre områder ved Østersøen kan overlades til alle, de nordiske kroner afbalanceret, den frie handel på Østersøen opretholdt og at kongen af Danmark kan nyde indholdet i traktaten fra Brømsebro. Givet i Haag, den 23. oktober/22. september, 1659.

Før dette dokument ankom, havde Generalstaterne har vedtaget en energisk opfølgning på denne sag; i en rapport udfærdiget til dem af lord Huygens og andre af deres kommissærer for affærerne mellem Sverige og Danmark, blev de enige om de følgende punkter:

1. At statsrådet virkelig sender til København, godt konvojeret, et lager af alle slags forsyninger, til underhold af 6000 mand i 8 måneder, såvel som et lager af klæde, sko og strømper, såvel som lunter og ammunition.
2. At indtil lageret kan blive fremskaffet, skal alle slags fornødenheder efter M. Charisius' anvisninger, leveres til byerne ved Østersøen af Generalstaternes kommissærer i Øresund.
3. At de ekstraordinære kommissærer formaner kongen af Danmark til at bruge sin yderste kraft til at skaffe København alle slags nødvendige forsyninger.
4. At de ekstraordinære kommissærer fra nu af informeres om proviant, klæde og ammunition bragt dertil af statsrådet.
5. At lageret af brændsel skal skaffes til kongen af Danmark fra Norge og nogle krigsskibe fra denne stat skal tillades at sejle dertil; ambassadør Nieupoort fordrer af Englands parlament, at det skal sende en større mængde kul, med en konvoj, til at række i 8 måneder.
6. At lord Huygens og andre af Deres Stormægtigheders kommissærer, sammen med de engelske kommissærer, fra hertugen af Brandenburgs kommissærer gør sig bekendt med, hvilket tilstrækkeligt antal rytteri og fodfolk der skal transporteres til de danske øer og hvilke midler der findes til hånde for at udføre dette og hvad der yderligere kræves og hvor det bedst kan gøres.
7. At ambassadør Nieupoort af parlamentet kræver afsendelse af en større mængde af lange og korte både til København.
8. At de er lydhøre overfor hvad der foreslås af M. Charisius angående manglen på penge; at de på sæt og vis er villige til at skaffe samme: I mellemtiden skal man henvende sig til Charisius, for af ham at orienteres om, hvilke gode vilkår Hans Majestæt af Danmark vil acceptere for at få samme udbetalt.

At statsrådet, for fremskaffelse af de nævnte forsyninger, vil tilstræbe at skaffe 300.000 Gylden.

Da disse vedtagelser blev kommunikeret til M. Charisius, fremlagde han det følgende dokument:

Deres Stormægtigheder, med agtelse har den underskrevne repræsentant for Hans Majestæt af Danmark forstået, ikke uden stor glæde efter de gavmilde beslutninger af den 26. september, deres glimrende hensigt og omhu, for ikke alene at proviantere København for den næste vinter, men også at levere brændsel og andre nødvendigheder og er også yderligere vidende om, at der afgår en flåde til Norge, endvidere vil han ikke undlade at foreslå Deres Stormægtigheder, at breve kunne skrives til Deres ekstraordinære kommissærer i Øresund og til de øverstkommanderende af Deres flåde, at de sender 2 eller 3 krigsskibe til Norge, med bemyndigelse for dem til at presse de købmænd som der befinder sig, til hver af dem at bringe en ladning træ til København, med betaling for fragten. Haag, den 3.oktober/23.september, 1659.

Medens de ting er i gang her, anvender de ekstraordinære kommissærer flåden og styrkerne i Danmark mod Sverige, som det er bevidnet i brevet fra de nævnte kommissærer af den 12./22. september 59., som skriver, at de tidligere havde aflagt en beretning om hvad de havde foretaget sig for at virkeliggøre Deres Stormægtigheders hensigter, såvel før udløbet af de 15 dage som siden og nu afventer ankomsten af admiralløjtnant Obdam med hele flåden, med ønske om at han kommer videre og ved afsejlingen af den engelske flåde, som de ønsker af ham. I mellemtiden har viceadmiralen, med 18 skibe, et godt øje til de svenske skibe i Landskrone, enten for at bekæmpe dem, hvis de vover sig ud, eller for at ødelægge dem i havnen, om det er muligt. Ligeledes blokerer de for brevveksling mellem Skåne og Sjælland og vil også opskræmme kongen af Sverige, så ofte som lejligheden byder sig. For et par dage siden blev erobringen af Kinck set som en fin idé og oberst Killigrew blev sat til det, bistået og begunstiget af Deres kommandør Evertson med sine skibe; men svenskerne fik underretning om det og satte stedet i god forsvarstilstand; Killigrew blev tilbagekaldt og beordret til at gå imod Ystad i Skåne; hvilket sted er besat af nogle danske tropper sendt fra København og for nærværende forsvarer sig selv mod Sverige og man håber, at de kan forsvare det indtil Killigrews ankomst.

Generalstaterne har også skrevet besked til admiraliteterne om at opbringe alle svenske skibe, overalt hvor man møder dem og har endvidere forbudt deres skibe at lægge til i svenske havne.

Derfor er tingene, på en måde, blevet tilspidset mellem svenskerne og hollænderne. Det er også her taget ilde op, at jeres flåde returnerede fra Øresund som det gjorde. Nieupoort skriver til dem i sit brev af den 16./26.september 59, at Sir H. Vane, general Desbrowe og Warriston, i en konference med ham, fortalte ham, at rådet havde kommunikeret til ham de første nyheder om flådens ankomst; at de siden havde modtaget informationen verbalt fra general Montagu, som oplyste dem, at de tidligere havde modtaget forsyninger fra de svenske provinser; men siden var de blevet enige med Deres Stormægtigheder om at svenskerne ikke ville lade dem få noget som helst. De havde så undersøgt hvilke forsyninger de havde om bord i deres flåde og fundet, at der var næppe tilstrækkeligt til seks uger og deres kaptajner var af den opfattelse, at de burde have en måneds forsyninger for at sætte dem i stand til at foretage deres hjemrejse. Dette blev kommunikeret til de herrer befuldmægtigede fra England, men til Generalstaternes ekstraordinære kommissærer med en anmodning om, at de ville overveje antallet af skibe fra begge flåder der skulle hjemsendes, og hvor mange der skulle forblive. Deres Stormægtigheders kommissærer svarede, at de ikke havde modtaget nogen ordre om dette endnu og det efter 8 dage var gået, at de herrer stadigvæk ikke

havde nogen ordrer. De befuldmægtigede fra dette land havde fundet det passende at sende flåden hjem. Ordren sendt herfra om til den nævnte general om at efterlade 16 skibe, kom ham i hænde, da han var kommet tæt på dette lands kyster; ved således at være så tæt på, havde de sejlet ind i Southwold bugten, for der at afvente parlamentets ordrer. Nu var rådet af den mening, at før skibene kunne blive provianteret, ville årstiden være forbi. Desforuden var der andre grunde til, at rådet tænkte sig, at dette lands skibe burde holdes i disse farvande. Det var endnu ikke på nogen måde dette lands hensigt at forlade og gå fra hvad der var blevet aftalt mellem de to lande for bilæggelse af striden mellem de to nordiske konger; men at affæren kunne ganske overlades alene til den nederlandske flåde. Til dette svarede Nieupoort, at han endnu ikke havde modtaget nogen ordre omkring dette emne; han ville dog ikke undlade at gøre dem bekendt med sin frygt, som var, at dette ville give lejlighed til en stor hindring for freden, såvel som fremkaldelse af nogle maritime problemer mellem de to lande. England var i stand til at sende en flåde til Øresund sidst i december og ville have vanskeligt ved nu at sende en dertil i oktober. Statsrådet havde altid sagt, at den bedste måde et udvirke fred på, var med flåder fra begge sider. Det måtte tilskrives regeringen, at sommertiden var udløbet så frugtesløs og nu da tiden var inde til at gøre brug af flåden, var den så pludseligt draget afsted; derfor mente han, at det var nødvendigt, uden forsinkelse, at sende de klargjorte skibe væk og trofast udføre hvad der var opnået enighed om i Haag, samt godkendt og ratificeret af regeringen her. Sir H. Vane og resten svarede, at dette land var gået til værks i god tro siden genoprettelsen af den nuværende regering; det ville ikke fravige hvad der gensidigt var aftalt, men at man kunne tilpasse sig hinanden på sæt og vis. Dette brede svar giver os tilfredshed her; M. de Witt havde erklæret så meget i sine breve til M. Nieupoort, hvori med tale om at sende en person med position som ambassadør til Haag, han tror, han ser på det som en stor nødvendighed at blive udført; men ønsker alligevel, at deres regerings ånd og tanker, der er meget foruroligede, så vel ved englændernes opgiven af affærene i Øresund, gennem den pludselige og ubegrundede afrejse af deres flåde, som også ved den fortsatte hærgen til søs, først bliver beroliget ved genopretning af det første med en offentlig tilkendegivelse og ved afslutning af planen imod hærgninger. Han skriver ydermere også, at han forventede at modtage, med den sidste post, parlamentets beslutning efter Nieupoorts klage over den engelske flåde hjemkomst; i tilfælde af denne sags forsinkelse og ingen erstatning og tilfredshed følger efter en så vitterlig overtrædelse af aftalen fra den 24. juli, betvivlede han meget den sides gode hensigter og forventede intet godt derfra; der blev yderligere tilføjet, at herrerne der burde overveje, at dette lands flåde har ligget frugtesløs hen hele denne sommer i Øresund, kun for at nyde mere frugt gennem samarbejdet med England; da den frugt for nuværende er skuffende, har det foranlediget en generel harme blandt borgerne her mod dem, der forsøgte at bringe sagen hen imod en fast enighed med England; de vil også hermed blive belært om, ikke at handle en anden gang med så megen tillid til en sag, som angår republikken England; hvad der til sidst vil følge herfra, bør de i Englands regering nok tage i betragtning. Han tror yderligere på, at piraternes udskejelser vokser mere fra dag til dag, hvorved regeringens indstilling og dispositioner her er så uforskammede, at han endnu ikke har vovet så meget som at fremlægge den store alliances resultater.

De herværende er ikke mere utilfredse med Englands aktiviteter i denne sag i Øresund, end Frankrig er med den seneste aftale i Haag, den fra 24. juli og 4. august. Den franske ambassadør, M. de Thou

nægtede at underskrive den på det tidspunkt, med henseende til at det var aftalt at tvinge begge konger med væbnet magt, skønt han klart var enig i det den 21. maj. M. Boreel, Generalstaternes ambassadør i Paris, har arbejdet for at gøre den franske konge stemt for at enes med England og Nederlandene; men kan ikke få et svar på sin bøn, som han skriver i sit brev af den 16/26. september, 1659. Sandheden er, at M. de Thou ofte foreholdt det ubekvemme i den seneste aftale og erklærede, at Frankrig ikke ville gå med til ufrihed; nu giver han udtryk for, at hvis Roskildefreden var blevet overholdt og gennemført, som det var aftalt i traktaten af den 21. maj, ville de nuværende vanskeligheder være blevet forhindret og sagen være afsluttet tidligere.

Ved breve fra Danzig af den 10/20. september er det bekræftet, at lord John Van Honaert, Generalstaternes ekstraordinære kommissær er ankommet der, såvel som de svenske og franske ambassadører, for at begynde på en traktat mellem polakkerne og svenskerne. I mellemtiden er polakkerne ved at forberede et angreb på de steder der holdes af svenskerne i Prøjsen.

Denne regering arbejder alt hvad den kan på at forsyne deres flåde med proviant og Hollands stænder har samtykket til en af statsrådet ønsket sum på 690.000 Gylden med dette formål.

Det er mere og mere indlysende, at der er en meget stram forbindelse mellem kurfyrsten af Brandenburg og kejseren; for brandenborgerne anbefalede, under en konference, kejseren til Generalstaterne og overbeviser ham med alle tænkelige grunde om, at Generalstaterne regner kejseren for deres ven og forhandler følgelig med ham, idét de foreholder ham, at han ikke uden en alliance med Generalstaterne, ved gensidig forpligtelse, kan få sine tropper transporteret til Danmark. De ekstraordinære kommissærer i Øresund har mandat til at beordre en del af flåden til at lægge sig foran Wismar og Stralsund, for at hindre svenskerne i at transportere tropperne fra de danske øer til Pommern.

De har også holdt en konference med jeres udsending Downing, angående planen om transport af tropper fra Brandenburg til Danmark, som undskyldte sig med mangel på mandat; da han ønskede foreløbigt at imødekomme det til en vis grad med henblik på fremtidig billigelse i parlamentet, gav han dem den opfattelse, at dette land var blevet meget sygt, at lord Nieupoort havde udvist enighed om forlængelsen på tre uger for våbenhvilen i Øresund, med fremtidig billigelse.

Her er kommet et brev til Hollands forsamling, med et indhold om at den burde hjemkalde Obdam og stille ham til ansvar for anklagerne imod ham;

...

Et efterretningsbrev.

Sir,

...

Hvad angår nyheder, modtog vi fra Helsingør den 20. september, at vores og den franske ambassadør fulgte kongen af Sverige til øen Falster, hvor de ankom i sikkerhed; men kongen var draget derfra til en anden ø, kaldt Møn, før ambassadørerne ankom. Den hollandske viceadmiral de Ruyter har i al den tid hvor vores flåde har været fraværende, ligget med sin flåde ud for Landskrone og har forhindret den svenske flåde i at komme ud af den nævnte havn; indtil nu har vi ikke hørt, at hollænderne har handlet med nogen fjendtlighed mod svenskerne, skønt de for nuværende er meget stærkere end svenskerne til søs. Der er en stor længsel efter at høre om hvorledes den svenske udsending M. Coyet, bliver modtaget af Generalstaterne for de Forenede Provinser. Det er meget sandsynligt, at de ikke vil indrømme ham audiens, fordi kongen af Sverige for nylig har ringeagtet deres befuldmægtigede og talt så skarpe ord til dem. Man skriver fra Holland, at Generalstaterne har besluttet ikke at indrømme den nævnte svenske udsending audiens, før end kongen af Sverige erklærer sin accept af planen for aftale indgået i Haag den 4. august; til hvilket kongen af Sverige hele tiden ikke ville underkaste sig. Med breve fra Danzig har vi modtaget, at den 13. oktober, ny stil, er guvernøren i Marienburg, generaløjtnant Bilau, gået ind i den polske lejr med en stærk deling rytteri og fodfolk, med hensigt at ødelægge den bro, som polakkerne har bygget over floden Nogatt; men polakkerne har slået dem og dræbt mere end 100 mand, taget 47 fanger og drevet dem tilbage til byen. Efter dette angreb svenskerne igen den polske lejr, men med bedre succes end før. De dræbte 200 polakker, bragte nogle fanger til Marienburg; men de kunne ikke ødelægge deres bro. Hæren i Danzig forbliver stadigvæk belejret. Vi har ikke fået breve fra Elbing og Marienburg, ikke siden den 6. september, da postbesørgelsen blev standset af polakkerne. Stettin holde hårdnakket ud mod de kejserlige; de blev slået foran Greifswald og tvunget til at ophæve belejringen. Den svenske feltmarskal Wrangell har undsat Greifswald og er på march mod Stettin for at undsætte den nævnte by. Nyhederne fra Kurland, omtalt i mit sidste brev af den fjerde i denne måned fortsætter: Det er derfor unødvendigt at gentage det samme. Jeg beder dem, Sir, at bibringe mig, hvorledes parlamentet og hæren forliges; hvis De hører at de ikke gør, skal parlamentet sende en embedsmand til denne by som deres udsending. Dette er for nærværende det hele fra

Deres ydmyge tjener,

De Lawerin.

Homburg, den 11. oktober, 1659.

De Thou, den franske ambassadør i Holland, til Bordeaux, den franske ambassadør i England.

Haag, den 24. oktober, 1659.

Deres Nåde,

Jeg har modtaget Deres brev af den 17., hvilket informerer mig om det andragende fra hærens officerer der blev forelagt parlamentet, om hvilket de skulle debattere den næste morgen; som det ses er det nævnte andragende fuldt af indlæg, som man håbede, at alle ville godkende til gensidig tilfredshed og derfor ville roligheden bestå hvor De er. Dette er hvad der blev mig bekræftet af M. Downing, som aflagde mig en visit i går og viste mig et brev fra M. Lockhart, af den 3. i denne måned, fra St. John de Luz, hvori han skriver om, at de største vanskeligheder blev overvundet, som havde opholdt marskallen af Grammont og kardinalen skulle pludseligt afsted for at mødes med dem i Toulouse, hvorhen han fortalte at den nævnte M. Lockhart ville ledsage ham. Hvad angår affærerne her, sender jeg dem en kopi af en forhandling, hvori De kan se ordrerne sendt til M. Nieupoort, om at sætte et eksempel i forbindelse med de nordiske affærer, hvorfra jeg ikke har fået nyt siden sidste brev; derfor kan jeg intet skrive: Kun at herrerne her forventer udkommet af et initiativ, som skulle tages på Fyn, ved transport af kurfyrstens tropper, der til dette endemål mødtes i Kiel; det, som gav håb om et god succes for dette foretagende var, at kongen af Sverige fuldstændigt havde rømmet denne ø, ved at trække sine styrker derfra ved at sende dem til Sjælland, Skåne og Pommern, hvorfra nyhederne er, at kurfyrsten, i sin plan for at tage Greifswald med magt, to gange var blevet slået tilbage efter to stormangreb med betydelige tab, da stedet var godt forsynet med mandskab.

At M. Coyet ikke ankommer giver troværdighed til oplysningen, der kommer fra Amsterdam om, at skibet kan kom med, er forlist i Kattegat. Det vil blive en stor hindring for affærerne og allermest for bilæggelse af striden i nord; Udsendingen, som det siges, er blevet betroet for dette land nogle meget glædelige forslag, hvilket er let at have tillid til, grundet de store anstrengelser udfoldet her af det parti, som har sammensvoret sig for at hindre hans modtagelse; men oplysningen her om forliset af et meget rigt skib fra dette land indenfor synsvidde af Flushing er bestemt sand, det nævnte skib var lastet med sølvbarrer, der kom fra Spanien.

Et efterretningsbrev.

Hamborg, 1. november, 1659.

Deres Nåde,

Mit seneste brev var 8 dage gammelt; siden den tid er ingen engelske breve ankommet her, hvilket, antager jeg, er forårsaget af de problemer i England vi igen hører om. Breve af den 26. fra Stralsund nævner, at forbundet er slået 2 gange foran Stettin og 3 gange foran Denim; Stettin fik leveret friske styrker; de har erobret øen Usedom. Brandenborgerne afbrænder alt omkring Stralsund og er meget

tyranniske; så alle bønderne flygter in til garnisonerne. Brandenborgerne har slået bro over Elben; rapporterne melder, at de har til hensigt at indkvartere sig i hertugen af Lyneborgs områder, som har mobiliseret hele sit land og har 3 eller 4000 ryttere som modstandere. Jeg modtog i dag et brev fra Sir Philip Meadowe fra Nykøbing af den 21. sidste måned. Han skriver, at der stadigvæk kun er et lille håb om fred; men kunne ikke med vished melde, hvad det ville ende med; for Hans Majestæt havde endnu ikke meddelt sin endegyldige beslutning. Breve af den 26. fra kongens sekretær beretter, at der var et stort håb om fred og at den ville blive sluttet pludseligt. Schack er taget fra Kiel og har indskibet 2 eller 3000 mand: Hvilken vej de er draget, er ikke kendt; nogle siger mod Fyn, andre mod Skåne.

Til Rosenvinge.

Haag, den 11. november, 1659.

...

M. Coyet, kongen af Sveriges ekstraordinære kommissær ankom her i går morges, efter at han havde opholdt sig 8 dage i Amsterdam, med et følge på 16 personer, alle i sorg over hertugen af Holstens død. Han er indlogeret på den franske kro. Hans Nåde gav kaptajn Bankert, som bragte ham hertil, en gave af 400 Rigsdalers værdi, i form af en kæde og en medalje; til sømændene 300 Rigsdaler i rede penge; hvilket blev udført på kongen, hans herres ordre. Han har endnu ikke signaleret sin ankomst her, hverken til stænderne, eller den svenske udsending her og vil ikke anmode om audiens før næste uge og det af adskillige grunde, men især af den årsag, at Hollands stænder ikke vil være fuldtallige før da. Der er nu ikke mere tale om at nægte ham audiens. Jeg ville ønske, at han havde været i audiens, så jeg kunne vide, hvad hans forslag går ud på. Jeg opfatter det sådan, at de er besluttet på at lette alt så meget de kan, for at frembringe fred mellem de to nordiske konger, så vel som fjernelse af den skinsyge og afsky der er opstået mellem dette land og Sverige, hvilket de vil råde bod på, ved at ratificere og fuldbyrde traktaten fra Elbing. Man begynder at sige, at de af de tre landes indgåede overenskomster for at imødekomme kongerne af Danmark og Sverige af sig selv begynder at ophøre, i forbindelse med ikke blot den grund, at freden ikke blev sluttet på tre uger, ifølge traktaterne, men ligeledes fordi de forstår, at Frankrig og England ikke vil handle efter disse betingelser imod Sverige og da årets kampagnesæson er forbi, er der ingen bedre måde at forhandle på end den normale metode og at fremme freden med hurtige midler, selv om kongen af Sverige fortsat burde beholde Kronborg vedvarende, da det ikke kan være af stor nytte for Danmark, i forbindelse med at Sverige besidder hele Skånes kyst. Disse er de overvejelser, som man nu gør sig om dette arbejde; der kan imidlertid være en del, som forestiller sig, at kongen af Danmark vil blive tvunget til at slutte en ufordelagtig fred; det frygtes, at bestræbelserne udøvet til at forsyne byen København med alt nødvendigt for denne vinter, ikke vil kunne afsluttes, i forbindelse med at det ene og det andet mangler i Amsterdam og de nødvendige penge til samme ikke kan tilvejebringes. Man tvivler ikke her om, at flåden der forlod Texel den 31. oktober, med forråd til flåden og militsen i Danmark, ved denne tid er ankommet til Øresund.

Man længes her med stor utålmodighed efter den slutgyldige erklæring fra kongen af Sverige om fred med Danmark; men det vil virkelig ikke være andet end en forsinkelse.

Ambassadør Nieupoort vil få sin ansøgning om at komme herover i 2 til 3 måneder bevilget i næste uge.

Man spejder hver dag efter lord løjtnantadmiral Obdam med 21 skibe, hver dag.

De Thou, den franske ambassadør i Holland, til Bordeaux, den franske ambassadør i England.

Haag, den 14. november, 1659.

Deres Nåde,

...

Hvad angår affærerne i nord, har jeg på det seneste ingen nyheder om dem fra M. Terlon; men med breve fra udsendinge fra dette land, forstår vi, at fra Nykøbing Falster, hvortil han var rejst for at finde kongen af Sverige, har han tilskrevet kommissærerne fra dette land og har sendt dem et pas for at komme til den nævnte konge, der syntes mere tilbøjelig til fred end tidligere; de fire kommissærer var draget dertil ad søvejen, men da en storm havde tvunget dem til at forlade fartøjet, rejste de over land. Derefter gav Hans Majestæt ordre om at behandle dem prægtigt; dette, sammen med udsendelsen af M. Coyet, har forårsaget en tro på, at der er en større tilbøjelighed til fred. Den nævnte lord Coyet ankom hertil i går fra Amsterdam og gør sig ikke klar til audiens før næste mandag, på grund af noget sygdom fra en forkølelse, han pådrog sig i Amsterdam; hans audiens vil således blive mere talrigt end sædvanligt, fordi Hollands stænder vil være i møde på den tid og som i dette tilfælde vil have ret til at være til stede under Generalstaternes forsamling. Han har ikke antaget en ambassadørs funktion, men er kun ekstraordinær udsending, så han ankom hertil uden ceremonier. Vi ved intet specielt om emnet for hans rejse; M. Terlon, så vel som udsendingene fra England og ligeledes dem fra dette land, har intet skrevet om det.

Hvad angår M. Rosenvinge, bedømmer De ham meget fint, når De siger, at han har spanske sympatier; dette er så sandt, at han hverken kan skjule dem eller forstille sig. Uenigheden, som han havde med M. Chanut var den, at han ved sin ankomst tog til møde med den spanske ambassadør og bagefter aflagde visit hos M. Chanut, der alene krænkede ham ved ikke at gengælde hans visit og ved at lade ham vide, at det var fordi han havde undladt at opfylde den pligt mod kongen, han skyldte ham; han klagede over dette i det danske hof; for hvilket blev han bebrejdet. For min del, tror jeg fuldt og fast på, at han får en pension af huset Østrig og jeg vil aldrig have noget at gøre med ham. Jeg skriver alt dette, for at De kan erfare hans gode hensigter.

Et efterretningsbrev.

Min Herre,

Jeg beder Dem venligst undskylde mig for ikke at skrive ved den seneste postgang. Årsagen var delvist den, at jeg flyttede fra det engelske hus til et andet logi; foruden dette var der samtidigt kun få nyheder i omløb, som var Deres opmærksomhed værd. Vi er her meget forvirrede over de nye problemer og forstyrrelser i England. Vi har ikke modtaget breve derfra i 3 uger. Lige nu hører vi at posten er kommet ind; men brevene er ikke bragt ud endnu. Det er meget beklageligt, at den engelske nation ikke kan finde sig til rette og at så mange forandringer så hurtigt efter hinanden er indtruffet. Hvad angår nyheder fra disse områder, fik vi at vide, ved breve fra København af den 3. i denne måned, at danskerne er gået i land med deres styrker på Fyn ved Kerteminde, hvor svenskerne ydede modstand; men danskerne og hollænderne sejrede. Svenskerne har haft betydelige styrker på denne ø, over 4000 mand, og gjorde alle forberedelser til at forsvare den nævnte ø; men danskerne var for stærke for dem. Hollænderne er gået sammen med danskerne i dette projekt og gav en hånd med ved erobringen af den nævnte ø; men om hele øen er erobret eller ej, har vi ingen vished om. Det bliver fortalt, at svenskerne har trukket sig tilbage til Nyborg; en fæstningsby på den nævnte ø og forsvarer den endnu. Langeland er en anden ø, som svenskerne har forladt. Efter de nævnte breve fra København af den 3. i denne måned, hører vi, at traktaten er ophævet i Nykøbing Falster; kongen af Sverige afbrød den nævnte traktat og udeblev, da han hørte, at hollænderne havde handlet med fjendtlighed imod ham, ved at slutte sig til den danske flåde i et angreb på Fyn. Dog beretter nogle breve om det modsatte, da ambassadørerne returnerede fra Falster til København og de svenske kommissærer var taget med dem for at videreforshandle; hvilket er mere troligt end den anden nyhed. Den svenske konge har erklæret at ville overgive Kronborg og Nakskov, men på betingelse af, at freden i Roskilde bliver overholdt på alle punkter og paragraffer; hvilket den danske konge endelig vil blive glad for at acceptere. Der er mere håb om fred end nogensinde før, fordi svenskerne vil rømme Kronborg og Nakskov. Brevene fra Stettin og Stralsund er endnu ikke ankommet; men fra den seneste post erfarer vi, at Stettin holder hårdnakket ud; general Wrangel var ankommet til Stettin med undsætning for dem; det bliver sagt, at de kejserlige vil blive tvunget til ophæve belejringen af den nævnte by. Af breve fra Prøjsen ved vi, at polakkerne under deres belejring af Marienburg ikke kan udrette noget; ej heller har de erobret Danziger Hooft. Dette er for nuværende alt fra Deres ydmyge tjener,

De. Lawerin.

Hamborg, den 8. november, 1659.

Medens jeg lukkede dette brev, modtog jeg tre af Deres breve, med de trykte nyheder fra tre postgange; for dette takker jeg Dem meget og længes efter at høre om, hvilken ramme for regering man vil udse sig. Nogle her forventer snart en anden Protector; men det må befrygtes ikke at holde så længe. Der er intet håb om nogen oprettelse af en regering, undtagen *manum de tabula*.

Et efterretningsbrev.

Hamborg, 8. november, 1659.

Deres Nåde,

Som nyt, er vi her tilskrevet fra Lübeck og Kiel, at danskerne og brandenborgerne, som drog derfra, er gået i land på Fyn; svenskerne har trukket sig tilbage til Nyborg. Prinsen af Sulzbach, generalmajor Arenson og Balteger befinder sig der med 2 eller 3000 tapre mænd. Vi længes efter at høre hvilken succes, der kommer ud af det. Breve af den 3. fra København bringer bud om, at vores og den velbårne franske ambassadør var ankommet der og at Hollands var forventet der den samme dag; der havde været god fremdrift i traktaten; men så snart som kongen hørte, at flåden var sejlet fra Kiel, vendte han umiddelbart tilbage til Sjælland fra Falster igen og efterlod ambassadørerne der; man tænker derfor, at intet vil komme ud af den traktat. Intet nyt fra Prøjsen. Hooft holder stadigvæk ud. Ingen breve er ankommet fra Stralsund. Man skriver fra Tabing, at de franske er marcheret ind i Alsace med 24 regimenter, for at udføre en afledningsmanøvre for kejseren.

En resolution fra Generalstaterne.

Martis, den 18. november, 1659.

Efter forhandlinger blev det besluttet, at i medfør af Deres Stormægtigheders resolutioner af den 12. september og 14- oktober, begge seneste datoer, så vel som ved velbårne ambassadør Boreel, som ved tjenester til brug for herrerne Van Gent og andre af Deres Stormægtigheders kommissærer med velbårne ambassadør de Thou, skal kongen af og hoffet i Frankrig, i kraft af den fjerde artikel i traktaten, der blev sluttet den 21. maj i Haag, igen opfordres til at undlade ydelse af al slags hjælp til kongen af Sverige, enten ved pengelån, subsidier, eller på anden måde. Ligeledes skal også Englands regering, ved ambassadør Nieupoort, så vel som ved den nævnte fjerde artikel og ved de yderligere konventioner af den seneste 24. juli samt den seneste ... august, opfordres til at tilbagekalde først og især de engelske regimenter, så vel som alle enkelte officer, soldater og sømand af engelsk, skotsk eller irsk nationalitet, fra deres tjeneste hos kongen af Sverige, både til lands og til vands; til det formål givers der ordre for at effektuere samme, ved derfor at offentligøre en forordning. Ligeledes som kommando til alle deres admiraler, viceadmiraler, kommandører og kaptajner, så vel som til alle guvernører og kommandanter for deres havne om at beslaglægge, opbringe og tilbageholde alle svenske skibe, hvor som helst de kan møde dem, ligesom Deres Stormægtigheder har udført på deres side for så meget som angår dette andet punkt. Hvad angår det første, er de besluttet på at offentligøre en forordning med dette formål. De nævnte velbårne ambassadører skal afgive en rapport til Deres Stormægtigheder fra tid til anden, om deres aktiviteter hermed; for Deres Stormægtigheder lægger megen betydning i denne sag.

En resolution af de velbårne i Generalstaterne.

Martis, den 18. november, 1659.

Følgende hvad der blev fremlagt af den velbårne generalskatmester hans velbårenhed Bevening, vedrørende betalingen af fragt for 600 rummål Newcastle kul indkøbt af den velbårne ambassadør Nieupoort i England, beløbende sig til en sum på 3600 Rigsdaler, eller 9000 Gylden, efter afholdte forhandlinger, er det besluttet, at statsrådet straks trækker den nævnte sum fra Generalstaternes indtægter og lægger den i hænderne på de velbårne borgmestre i Amsterdam, som hermed anmodes om at remittere samme til København, for dér at betale for den nævnte fragt.

De forenede Nederlandes Generalstater til Nieupoort, deres ambassadør i England.

Deres Nåde,

Vi sender hermed vedlagt en kopi af vore plakater, til Deres information, og hvor det hører hjemme; hvorved vi beordrer alle officerer, kaptajner, sømænd og soldater, indfødte og undersætter i De Forenede Nederlandes Provinser, som på nuværende tidspunkt er i kongen af Sveriges tjeneste, til at vende hjem og forlade hans tjeneste, indenfor et tidsrum på 3 måneder, under fortabelse af liv og ejendom, hvis nogen findes at handle i strid hermed.

På Staternes ordre,

Ruysch.

Haag, den 18. november 1659.

Til Rosenvinge.

Haag, den 21. november, 1659.

Sir,

Efter at jeg havde sendt mit seneste brev den 14. i denne måned til Dem, ankom løjtnantadmiral Van Wassenæer her og aflagde rapport den næste dag i Deres Stormægtigheders forsamling, efter at han havde afleveret et brev fra kongen af Danmark, efter et ophold på et år i Danmark, i Østersøen og rundt omkring i disse områder, medbringende 21 krigsskibe og i næste måned forventes 20 flere skibe. Han fortalte, at han måtte tilstå, at noget godt kunne have været gjort for kongen og kongeriget Danmark den seneste sommer, hvis Deres Stormægtigheder ikke havde behaget at sende ham så mange modstridende ordrer, ligeledes tilkendegav han for staten, at Hans Majestæt af Danmark havde sendt ham en gave med en pengeværdi på 30.000 Gylden og havde stillet hans søn tilfreds med en livslang årlig pension på 3000 Gylden; men accepterede den ikke uden først at opnå Deres Stormægtigheders billigelse. Hans Excellence blev blot af den velbårne Van Gent, som var

forsamlingens præsident, fortalt, at hans ankomst i henhold til statens ordre var accepteret af Deres Stormægtigheder og at hans journal med instrukser og ordrer fra Deres Stormægtigheder tilsendt ham fra tid til anden, skulle undersøges, da de endnu ikke havde modtaget nogen tak fra staten, således som det er vanligt. Om der bliver fulgt op på de anklager, som der tidligere er blevet rejst imod ham, vil vi snart overvære; dog man tror på, at alt vil blive forligt. Hans Excellence aflagde ligeledes i forgårs sin rapport til Hollands stænder, som har været fuldtalligt forsamlet siden dengang og begynder at debattere affærene i øst og hvad der burde tages hånd om for at bringe kongen af Sverige til forlig med Danmark.

Den velbårne Coyet, ekstraordinær kommissær for kongen af Sverige, tilkendegav sin ankomst den 15. i denne måned for Deres Stormægtigheder, derhos med en tilføjelse om, at han grundet sin utilpashed ikke kunne præsentere sig selv personligt for Deres Stormægtigheder og indtil nu har han ikke været i audiens hos Deres højvelbårenheder, da han stadig er utilpas, så at det derfor ikke vides, hvornår han vil bede om audiens. Det siges, at han har til hensigt at han vil gøre sit forslag så mådeholdent som vel muligt, for derved at gøre indtryk på deres meninger her og for bedre at indynde sig; men jeg forestiller mig, at han ikke vil kunne påvirke dem positivt på den måde, da hans påfund allerede er for kendte her. I mellemtiden offentliggør de her på den svenske side, at deres konge er tilbøjelig til at slutte fred med Danmark på Roskildefredens vilkår, forudsat at en af mæglerne, eller snarere alle, som er hos kongen af Sverige, vil udstede forsikringer om, at samme vil blive overholdt. De velbårne fra provinsen Holland og fra andre viser sig endnu ret meget oprømte mod svenskerne og siger, at de vil anbefale den velbårne Coyet de konventioner der blev vedtaget mellem de tre lande for fred i de østlige områder.

Der er også afsendt en ordre til den velbårne ambassadør Nieupoort, som er beordret til én gang mere at sammenkalde Englands regering for, i overensstemmelse med konventionen, effektivt at tilbagekalde fra svenskerne alle de engelske skibe og irere, der er i tjeneste hos kongen af Sverige og at opbringe alle svenske skibe, som det allerede er foretaget af dette land.

Frankrigs velbårne ambassadør vil i morgen blive anmodet af de velbårne fra Gent og andre af Deres Stormægtigheders kommissærer om, at anstrenge sig hos kongen og hans ministre, med det formål, at al hjælp og assistance til kongen af Sverige, enten med pengelån, subsidier, eller på anden vis, bør undlades, ifølge artikel 4 i konventionen af den seneste 21. maj; men jeg tror, at der ikke er meget godt at forvente fra den franske side, for i det franske hof har de en anden opfattelse, end den man her forestiller sig. Flåden af koffardiskibe planlagt til København med forsyninger skal konvojeret med to krigsskibe og er sejlklare.

Et dokument fra den hollandske ambassadør i England.

Den underskrevne ambassadør for de højvelbårne i De Forenede Nederlandes Generalstater finder sig selv forpligtet ved udtrykkelige ordrer fra de nævnte velbårne overordnede at fremlægge for den nuværende regering i republikken England, at deres ekstraordinære udsendinge til kongerne af Sverige og Danmark hverken direkte eller indirekte har forpligtet, eller undladt, eller afvist noget

som helst i strid med indholdet af og den oprindelige mening med de respektive aftaler som blev sluttet og afsluttet i Haag seneste 21. maj, 24. juli og 4. august og især ikke det af den lige afdøde general og den velbårne Edward Montagu, en af de befuldmægtigede fra denne republik, postulerede, der kan undskylde den urimelige tilbagetrækning og afsejling af den engelske flåde fra Øresund. For de har været parate og villige til at tilslutte et betragteligt antal krigsskibe fra de flåder der er i umiddelbar tjeneste for de nævnte Forenede Nederlande; derudover kunne de samme, uden tidsspilde og tøven, handle og effektivt fremkalde, at bagvaskeren eller bagvaskerne af freden som meget ønsket kunne *re ipsa* blive tvunget til at indrømme samme på de betingelser, der er blevet skriftligt udtrykt den førnævnte 24. juli. Den nævnte ekstraordinære ret har også gjort det tilstrækkeligt klart, hvorledes den nævnte fred kan genskabes på den hurtigste, sikreste og mest virkningsfulde måde uden noget spild af tid; den har slet ikke foregivet at den forventer eller ønsker nogen ny ordre anvisning fra deres velbårne overordnede, således at den skade og de besværligheder, der ulykkeligvis er indtruffet siden, forårsaget af at den nævnte fred ikke er blevet skabt i sommerperioden, ikke kan tilregnes den på nogen måde. Det er sandt, at man ønskede at forhandle med de højvelbårne befuldmægtigede fra England, hvilket antal eller dele af flåde og milits, så vel for England som for De Forenede Nederlande, der kort tid efter skulle vende hjem, efterladende der så meget som tilstrækkeligt til at frembringe et lykkeligt udfald, i overensstemmelse med aftalen fra den førnævnte 24. juli; hvilket udtrykkeligt blev således foreskrevet og aftalt i Haag, som det fremtræder i den sidste artikel i den nævnte aftale underskrevet og afsluttet den førnævnte 4. august; i medfør heraf, efter forhandling og konsultation med de førnævnte befuldmægtigede fra England, har de tilskrevet deres nævnte velbårne overordnede, hvor de anmoder om deres særlige anvisning og ordre på, hvilke af De Forenede Nederlandes skibe der skulle returnere og til hvilke havne; hvilket ikke gik imod nogen aftale overhovedet, men var meget retfærdigt og rimeligt, da det notorisk ikke var tilbagetrækningen af skibe, men sammenslutningen af styrker, der var befordrende for etableringen af freden; paragraffen i den anden artikel i den på førnævnte 4. august 1659 afsluttede traktat, der omtalte, at ingen nye ordrer skulle forventes fra deres respektive overordnede, er kun relevant for emnerne indeholdt i samme artikel og slet ikke til den tredje artikel, hvilken som efterstillet fulgte og som alene dikterer, at de respektive embedsmænd fra England og De Forenede Nederlande, måtte forhandle og rådslå, &c. Det fremgår af traktaten eller artiklen, som førnævnt blev aftalt i Haag seneste 12. september med den dér residerende engelske udsending, at det ikke var i modsætning til, men overensstemmende med de nævnte traktater og aftaler afsluttet i Haag, at det skulle foretages med den fremgangsmåde.

Den nævnte underskrevne ambassadør finder sig selv yderligere forpligtet til at fremlægge for den nuværende regering, at republikken England efter den nævnte aftale af den førnævnte 21. maj er, så vel som staten De Forenede Nederlande, begge bundet til at afholde sig fra at yde nogen hjælp eller assistance overhovedet til ham, som nægter at slutte fred på retfærdige og rimelige vilkår og det i lige så lang tid som han fremturer med beslutningen om at nægte fred. Både England og De Forenede Nederlande har forpligtet sig selv yderligere, ved en aftale indgået i førnævnte Haag den førnævnte 24. juli, som det klart fremgår af den sidste artikel i den samme traktat eller aftale, hvor efter udløbet af de deri nævnte 15 dage, hverken de engelske eller de nederlandske flåder eller militser måtte tillades at assistere eller yde hjælp eller på nogen måde tolerere, den ene eller begge

parter, som, efter den nævnte 15 dage var gået, ikke ville gå ind på vilkårene for den fred der nævntes i de foregående artikler i den nævnte aftale, men til den part, som ville samtykke dertil, skulle al hjælp og assistance ydes; det skulle effektivt tilstræbes med fælles kræfter at tvinge bagvaskeren til at gå ind på den meget ønskede fred på de førnævnte betingelser.

I henhold hertil er der foretaget respektive aftalehenvendelser af de respektive civile embedsmænd til kongerne af Sverige og Danmark. Hvilke forsinkelser og påskud der blev forøvet af den førstnævnte konge, før de nævnte civile embedsmænd blev tilstået audiens og hvorledes de derhos blev behandlet, da de havde opstillet vilkårene for den meget ønskede fred, ifølge de nævnte aftaler, er så alment kendt, da det blev gjort foran så mange af kongen af Sveriges hoffolk og officerer, at det er unødvendigt at gentage det. Men kongen af Danmark behandlede faktisk de førnævnte civile embedsmænd med al respekt og høflighed og forsikrede dem ikke bare mundtligt om sin gode tilbøjelighed til genskabelsen af freden; men erklærede det skriftligt og gav det under sin hånd og sit segl den seneste 25. august: Ved en mere flittig overvejelse omkring de sager der var blevet opstillet både mundtligt og skriftligt af den højvelbårne, havde alle mæglerne som han, den 18/28 i den nævnte august måned, angående udviklingen og fuldførelsen af fredens anliggender han havde samtykket i, samtykket til hans erklæring, så langt som den stemte overens med de mellem de 3 lande den 21. maj, den 24. juli og den 4. august afsluttede og aftalte artikler, vedrørende etableringen af freden mellem ham selv og kongen af Sverige; endvidere blev det opfattet, at kongen af Sverige var utilbøjelig til en fredstraktat, ved mægling med de førnævnte respektive civile embedsmænd, under foregivende af at han ønskede at forhandle med kongen af Danmark eller hans kommissærer udenom de nævnte mæglere. Kongen af Danmark på foranledning af de samme, især de højvelbårne befuldmægtigede fra England og de ekstraordinære udsendinge eller kommissærer fra De Forenede Nederlande, gik med dertil; hans kommissærer præsenterede hans krav skriftligt, med et indhold på 5 punkter, som blev afleveret til kongen af Sveriges velbårne kommissærer. Skønt kongen af Sverige hverken selv mundtligt, eller ved sine velbårne kommissærer, endsige skriftligt, havde erklæret sit samtykke til de i Haag aftalte forhold, som udtrykt tidligere, lod kongen af Danmark alligevel på foranledning af de nævnte velbårne mæglere erklære den 18. september sit samtykke til genoptagelsen af den nævnte fredstraktat: Han forestillede sig, at stedet for den nævnte fredstraktat passende kunne være mellem byen København og den svenske hærs lejr, eller ethvert andet sted tæt på den nævnte by. De førnævnte civile embedsmænd fra England og De Forenede Nederlande garanterede, efter adskillige forsinkelser og vægelsindethed fra den svenske konges side, med deres håndskrift kongen af Danmark den førnævnte 18. september, at for desto tidligere at opnå den førnævnte fred, skulle kongen af Sverige uden tøven af alle kræfter tvinges til accept og indtil han ville acceptere vilkårene aftalt mellem udsendingene fra de 3 lande, som værende retfærdige og ærlige. Efter behørig overvejelse af at alt dette, forestiller de nævnte velbårne af Generalstaterne, at det er unødvendigt at opstille nye traktater; men det er passende og retfærdigt, at de tidligere aftaler udtrykt foran burde udføres og fuldbyrdes behørigt og at en erklæring om en generel villighed til at yderligere indgå sådanne traktater er helt ineffektiv under de nuværende omstændigheder; derfor har de højvelbårne i De Forenede Nederlandes Generalstater beordret, at de nævnte underskrevne ambassadører, i deres navn og på deres vegne, skulle begære at de nævnte tidligere aftaler vil blive oprigtigt fuldført, ikke

med ord, men i handling. Endvidere i deres aktuelle form, således at hvis traktaten afsluttes i medfør af og overensstemmelse med den føromtalte fjerde artikel, vil det behage den nuværende regering i denne republik at trække sig ud og effektivt tilbagekalde fra den svenske konges tjeneste alle engelske, skotske og irske regimenter; såvel som alle officerer, soldater og sømænd fra de samme lande, der stadigvæk er beskæftiget eller befinder sig i den nævnte konges tjeneste. Yderligere kan den nuværende regering, ifølge den nævnte aftale indgået den førnævnte 24. juli, opretholde sine styrker, for at tvinge kongen af Sverige til at acceptere den nævnte fred. Til alle admiraler, viceadmiraler, kommandører og flådekaptajner, sammen med guvernører og kommandører af havne og steder i republikken Englands umiddelbare tjeneste, kan udtrykkelige ordrer udstedes om at beslaglægge alle svenske skibe, koffardiskibe så vel som krigsskibe, på den af de nævnte velbårenheder af De Forenede Nederlandes Generalstater beordrede måde og kommanderet de samme på deres side. Som det sidste vil det behage den nuværende regering, at effektivt og hurtigt beordre, at noget proviant, kul, hestekød og andet forråd, kan sendes som forsyning og undsætning for den førnævnte by København, der stadigvæk er belejret af de svenske styrker. Til alt dette vil de nævnte underskrevne ambassadører meget indtrængende og omgående bønfalde om, at de må modtage et hurtigt og konkret svar. Givet, &c.

Den 23. november/3. december, 1659.

De Thou, den franske ambassadør i Holland, til Bordeaux, den franske ambassadør i England.

Haag, den 12. december, 1659.

Deres Nåde,

...

Man offentliggør nyheder her, som foregiver at komme fra 2 skibe, der ankom til Rotterdam fra Skotland med nyt om, at Monck nægter forlig og havde revet den traktat itu, som var blevet ham bragt; men jeg mistænker disse nyheder for stærkt, siden de ikke kommer fra en troværdig person, til at de kan overbevise mig. Imidlertid er nederlaget for Sverige på Fyn, som jeg udtrykte tvivl om i mit sidste brev, også fundet sandt, hvilket De kan se i de vedlagte kopier. De kan let bedømme, at denne ulykke ikke vil være meget gunstig for M. Coyets forhandling, som endnu ikke har givet noget svar på hans forslag, ej heller nævnt nogle kommissærer.

...

Til det højvelbårne statsråd udpeget ved parlamentets myndighed.

Den underskrevne ambassadør for De højvelbårne i De Forenede Nederlandes Generalstater har med sine tidligere dokumenter adskillige gange præsenteret sine nævnte højvelbårne overordnede mest oprigtige hensigter, angående den fred der skal etableres ved de tre landes fælles mægling og samarbejde, eller i det mindste ved England og De Forenede Nederlande, mellem de to nordiske konger og kongeriger. Nu i betragtning af, at kongen af Sverige ikke alene har nægtet at acceptere de forslag, der blev ham tilbudt af embedsmændene fra de nævnte tre lande, ifølge de respektive aftaler indgået i Haag og de ordrer, der blev givet denne republikks befuldmægtigede og De Forenede Nederlandes ekstraordinære kommissærer, sidste sommer, har han dog fortsat med aldeles at ødelægge og ruinere kongen af Danmarks territorier og øer; ligeledes har han stadigvæk til det yderste af sin formåen forstyrret og blokeret for den frie handel og sejlads i Øresund og Østersøen, ligeså med store tab og til stor skade for folk i denne republik, som for staten De Forenede Nederlande, der begge har lidt under fortsættelsen af krigen i de nævnte østlige områder, hvorved begge nationers vigtigste handel er blevet blokeret og derved ulykkeligt afbrudt; de nævnte højvelbårne i Generalstaterne har ikke undladt at røre på sig med til formålet, så vel ved deres civile embedsmænd hos de to meget berømte konger, som på anden vis; med det endemål, at kongen af Sverige kunne være blevet overtalt til at acceptere de af de tre landes foreslåede vilkår, når kongen af Danmark havde erklæret sin accept deraf, både mundtligt og skriftligt under sin hånd og sit segl; men ved at iagttage, at kongen af Sverige ikke kun vredt forkastede samme, men at han på det seneste med en plan omkring en traktat havde foreslået adskillige upraktiske og utålelige vilkår, alt i alt forskellige fra dem, som af de tre lande var blevet bedømt til at være moderate og rimelige, (hvorved det fremgår, at den meget højt berømmede konge af Sverige ikke har nogen reel hensigt til at indgå fred i de nævnte østlige områder; uden hensyn til de store regninger og omkostninger, som krigen dér har påført republikken England og staten De Forenede Nederlande, foruden det gennem krigen bekræftede tab og besvær, for folkene i begge stater, i deres handel og sejlads på disse områder) har de nævnte højvelbårne i Generalstaterne udtrykkeligt den seneste 30. januar beordret, (da de blev bekræftet i, at det nuværende parlament igen var reetableret) at de underskrevne ambassadører skulle forsikre deres Nåder, at de nævnte højvelbårenheder sandt og oprigtigt ønsker, at den førnævnte krig kan forliges og sammenbindes; idét de bønfalder om, at det også vil behage parlamentet som den øverste myndighed i denne republik at beordre, at kongen af Sverige ved almindelig og fælles samarbejde kan bringes til at acceptere vilkårene udtrykte i de tidligere nævnte aftaler; såvel som at tilbagebetale de udgifter, som allerede er blevet afholdt, eller herefter kan blive afholdt begrundet i hans afvisning og hans vankelmod. Det er notorisk, at De Forenede Nederlande er blevet påført ekstraordinære omkostninger og regninger, siden kongen af Sveriges afvisning af de førnævnte vilkår, som udtrykt i den førnævnte aftale; de har årsag til at forlange oprejsning og tilbagebetaling for samme af kongen af Sverige; for alligevel at vise deres oprigtige og følte hengivenhed for at genskabe freden mellem de højt berømmede konger, vil de være tilfredse med at aflyse samme, hvis der ved overvejelser derom sikrere og mere gunstige vilkår kan opnås for kongen af Danmark, hvilket bestemt vil reflekteres tilbage på begge staters ære og i høj grad sikre handelens og sejladsens frihed i Øresund og de ostindiske områder, til velvære og lykke for folkene i England og De Forenede Nederlande. Givet den 7./17. februar, 1659/60. Wil. Nieupoort

Et efterretningsbrev fra Haag.

Deres Nåde,

Indtil ankomsten af denne post blev vi her fyldt med nyheder fra Bruxelles om, at lord Monck har erklæret sig for et frit parlament og uden afsværgelse af kongen eller ed til republikken; men da posten kom, blev vi anderledes informeret; alligevel skriver Nieupoort, at man ikke med nogen vished kan skrive om sagerne; alt flyder; skønt alting for nuværende er ordnet og etableret, kan man dog blive nødt til at skrive noget helt forskelligt tre timer senere.

...

Kongen af Sverige er en større nar end englænderne, hvis han tror på, at noget godt kan komme til ham derfra; såvel Generalstaterne så vel som Danmark, kejseren, &c., er også fjolser, hvis de frygter, at nogen skade eller hindringer kan ramme dem fra englænderne. Jeg ved ej heller hvad udsendingen vil foretage sig her; for han ved ikke hvem han er udsending for. Således taler de her på denne måde; men *si resipiscant, si præteritus amor redit*, alle vil gøre det modsatte: De vil benægte hvad de har sagt og alt hvad de har spået.

For kongen af Sverige findes intet bedre end at slutte fred; ligegyldigt hvilken demonstration af venlighed, som Frankrig opfører for ham, betyder det ingenting. Frankrig ønsker virkelig, at Sverige bør rejse sig selv ved Østrigs krise, men ikke ved undertrykkelse af Danmark. England viser tilstrækkeligt tydeligt, at det er af samme opfattelse; desforuden er England ikke i en god tilstand.

...

Jeg forbliver

5. marts, 1660.

Deres mest ydmyge tjener.

De engelske befuldmægtigede i Danmark til parlamentets formand.

Hr. Formand,

...

Da vi gennem de seneste måneder har været langt væk fra Dem, har vi ikke været i stand til at give andre vidnesbyrd om vores iver efter at tjene Dem, end vores flid i arbejdet herovre, hvilket De havde overlagt i vores varetægt; i hvilket vi endnu ikke har været så succesrige som vi har ønsket. Vanskelighederne er store med at forene de forskellige interesser. Kongen af Sverige har, indtil på det seneste, udvist modvilje mod den fred vi har foreslået ham; indenfor de sidste uger er han tilsyneladende blevet mildere stemt og vi troede på, at indenfor kort tid ville alle vanskeligheder fra den side være blevet fjernet, da det behagede Gud, med en feber, at gøre en ende på hans liv, den 12. i denne måned; ved hvilket er vi løbet ind i nye vanskeligheder og har sendt denne budbringer,

vores sekretær, for at begære ordrer fra jer om hvorledes vi skal tage os af dem. Vi har gode grunde til at være sikker på, at den regerende dronning og rigsrådet helt klart, ifølge ordrer modtaget fra den døende konge, vil antage de vilkår, der er blevet foreslået, med nogle ting ændret, hvilke lige så meget kunne være til danskernes fordel som deres egen. Men hvis De ville samtykke til Hollands stænders opfordringer, om at ændre på de i Haag aftalte vilkår, som man hører de vil anstrenge sig for at overbevise Dem om, ved vi ikke hvilke store vanskeligheder der kan opstå, ej heller hvor længe afslutningen forsinkes. Den afdøde konge sagde altid at han værdsatte Deres venskab over alle stater og fyrster i verden. Hans venner og tjenere håber, at De vil fortsætte det samme venskab, som De har vist ham, med denne spæde konge og hans moder; beskyttelsen af dem besidder noget ædelt og generøst, foruden vigtigheden for England, som er stærkt interesseret i bevarelsen af den Sveriges krone, der nu er i fare for at blive brudt og de som vil samle stumperne op, vil bruge det til Deres skade; hvilken ubejligning for en stor del kan undgås, ved at fastholde De Forenede Provinser i disse aftaler, fra hvilke de ikke kan vige tilbage, undtagen med jeres samtykke. Vi har udarbejdet en fuld rapport om tingenes tilstand her og vores aktiviteter omkring det for rådet, vi er

Deres mest trofaste og lydige tjenere,

Al. Sydney,

Robert Honeywood.

København, den 25. februar, 1659.

Fra udsendingen Downing.

Haag, 2/12 marts, 1660.

Deres Nåde,

...

I mit brev med den seneste post sendte jeg en kopi af den dagsorden, med hvilken den nuværende samling af Hollands stænder blev indkaldt. Deres samling vil være færdig omkring næste tirsdag og så vil vi hurtigt se hvad de vil gøre omkring affærrerne i nord. De kejserlige, brandenborgske og danske udsendinge her presser dem stadigvæk heftigt for at de skal erklære sig selv imod nogen separat fred mellem Sverige og Danmark. På den anden side har M. Coyet, ekstraordinær udsending fra Sverige, til hensigt at forlange audiens for deres samling, for at presse dem til at erklære, at de ikke vil yde danskerne nogen yderligere bistand; i øvrigt skal de ikke forvente ratifikation af Elbing traktaten med dens udlægninger; men fremover vil han betragte sig som frigjort fra hvad han denne vinter lovede i Helsingør om denne sag.

Den franske ambassadør har også ordre om at forlange en anden audiens, for at skubbe dem ind i en aftale om disse affærrer og det med tildeling af et ækvivalent til kongen af Sverige, i stedet for Trondhjem; Men sandheden er, at denne stat ikke rigtigt regner med Frankrig i denne sag, fordi den

ved, at de ikke har nogen skibsfart; men deres opmærksomhed er ganske rettet mod England, om hvorvidt man dér vil blande sig yderligere heri i nogen form og hvis de på nogen måde overhovedet kunne overbevise sig selv om, at man ikke vil, kan jeg forsikre Dem om, at denne stat straks ville erklære sig mod nogen separat fred mellem Sverige og Danmark, uden inklusion af kejseren, kongen af Polen og kurfyrsten af Brandenburg; hvorved fjenderne af kongen af Sverige vil være så betydningsfulde, (da de har dannet et sådant forbund imellem sig) at han ikke kunne forvente mindre end at blive indhegnet bag Sveriges klipper; hvoraf konsekvensen må blive, i relation til spørgsmål om religion, berøvelsen af hans støtte til den protestantiske sag; i forhold til handelsmæssige anliggender, vil denne stat blive foræret det absolutte monopol og suverænitet over i det baltiske hav; hvilket er denne stats virkelig store gåde, som beskæftiger et stort antal af deres sømænd og skibsfart og i sandhed er hovedfundamentet for alt deres anden virke.

Endvidere er man her mere tilbøjelige til en generel fred, i forbindelse med, at man ser hvorledes kongen af polen efter at have foreslået dem dette og derpå finde, at de ikke havde erklæret, at de ikke ville samtykke til nogen fred mellem Sverige og Danmark uden hans inklusion, nu er lige ved det punkt (som man tror) hvor han slutter fred med Sverige; hvis den fred sluttes med indbefatning af kejseren og kurfyrsten af Brandenburg, vil denne stat blive alene om at holde fast ved danskerne imod svenskerne; hvilket de vil finde er en meget hård opgave. Det er sikkert, at hvad enten krigen eller freden fortsætter, er England interesseret meget betydelige; jeg tvivler ikke om, at meget alvorlige overvejelser herom vil blive gjort.

Der er 11 hollandske krigsskibe, med en stor flåde af koffardiskibe ankommet til Vlies fra Øresund, som bringer nyheder om, at de Ruyter ligger med 25 krigsskibe foran Landskrone; seks eller otte flere af hans krigsskibe er sejlet til Storebælt, for igen at krydse rundt der. De mest kyndige engelske handelsfolk i dette land tror det er meget tvivlsomt, at de vil genere den engelske handel i disse områder. Man bringer desuden nyt om, at der er mange kaperne omkring Skagen, hvoraf én har mere end 30 kanoner og ligger dér for kun at tage de engelske skibe, som kommer den vej efter nyheder de fik om, at et stort antal engelske skibe skal bruges der denne sommer. Jeg har også sikre nyheder fra Ostende, at omkring 12 krigsskibe er klar til at afsejle derfra, med retning mod Øresund, for at fange engelske koffardiskibe med kurs den vej. De vil sandelig skabe en frygtelig ravage med dem, medmindre De vil behage straks at sørge for en tilstrækkelig konvojering til disse områder. Jeg har i denne uge skrevet fra Amsterdam, at 13 rigt lastede engelske skibe er klar til at sætte sejl mod Øresund; deres ejere ønsker alvorligt, at i tilfælde af at noget engelske krigsskib tilfældigt kom til dette land, skulle jeg beordre det til at konvojere dem og andre sådanne engelske sejlklare skibe i dette land, over til de områder. Selv om jeg har været vant til ved lejlighed at beordre sådanne engelske krigsskibe, der ankom herover, til at konvojere sådanne engelske skibe, der var sejlklare, er dette dog en så lang rejse, at jeg ikke drister mig til at gøre det uden Deres specifikke ordre; tillad mig alene at sige, at folk i dette land vil blive afskrækket fra at hyre engelsk skibstransport til disse områder, efter nyhederne om at kaperne er taget derover, medmindre de kan få forsikringer om konvojering. Hvis, det på den anden side blev kendt at jeg, ved sådanne lejligheder som dette er, for dem ville bestille en eskorte af sådanne engelske krigsskibe, som ofte kommer her, ville der næppe ankomme et engelsk skib til dette land så længe som deres problemer fortsætter i Øresund, uden at det straks ville få en fragt derover tilbudt; hvilket jeg anså min pligt at

forelægge Dem, nu da det er i begyndelsen af foråret og i god tid til at giver ordrer derom; det har ikke været et af parlamentets mindste bekymringer at fremme Englands søfart og sejlads. Sandelig (om jeg ved noget som helst af den slags) er det vigtigste fundament for sildehandelen i dette land, deres handel i Øresund, hvor den største omsætning af dem findes; hvis England nogensinde skulle få den handel for sig selv, er det for på alle måder at have opmuntret de engelske købmænd til at handle i Øresund, der sikkert vil skabe og opretholde et stort fiskeri af saltsild for England, ligesom dets handel med Spanien hovedsageligt skabte og opretholdte fiskeriet efter torsk ved Newfoundland.

Brevene i dag fra nord bekræfter yderligere, at den nuværende forhandling mellem Sverige og Polen er på et punkt hvor den afsluttes; Imidlertid gør kejseren og kurfyrsten af Brandenburg deres yderste for at hindre det, dog, hvis de ikke kan hindre det, vil de samtykke til det og blive indbefattet; hvis det er tilfældet, hvad om dette land straks ville, ved at se sig selv ude af stand til sammen med danskerne blot at modstå kongen af Sverige og ved overvejelse af, at kongen af Sverige har samtykket til Elbing traktaten med dens udlægninger, hvorved de får sikret deres skibsfart og en med ham indgået defensiv traktat *contra quoscunque*, erklære deres indvilligelse i hvad kongen af Sverige har tilstået dem og således slutte deres egen fred? Vil det være i deres magt i et øjeblik at få danskerne til at underkaste sig hvad der behager dem; ligeledes vil England, som på det seneste blev udeladt i traktaterne mellem Frankrig og Spanien, være det eneste land også med tab i disse områder. For yderligere om dette, henviser jeg til det vedlagte og er,

Deres Højvelbårenhed, Deres Nådes mest lydige og ydmyge tjener,

G. Downing.

Siden mit skrift herom er en viceadmiral Cortelis, som kommanderede de 11 krigsskibe for dette land, der ankom fra Øresund, ankommet til dette sted, har været i Generalstaternes forsamling og har dér aflagt rapport om, at M. Slingeland, en af dette lands udsendinge i København, ved sin afrejse havde fortalt ham, at den franske ambassadør netop havde givet ham meddelelse om, at kongen af Sverige var død i Göteborg, men han bringer ingen breve om det fra nogen af Generalstaternes udsendinge: Hvilket, om det skete i forbindelse med nogen tvivl de kunne have om nyhedens sandhed, eller om de tænkte at posten ville bringe det frem tidligere, ved jeg ikke; ej heller er der kommet noget andet brev om det, undtagen ét fra en eller anden sekretær i København til den danske ambassadør her. Dette er øjeblikkets nyheder, som der kun kan fæstes lid til på et meget usikkert grundlag.

M. De Thou's forslag til Generalstaterne.

Deres Nåder,

For tre uger siden, under min tilstedeværelse i denne forsamling, afleverede jeg et brev fra min herre kongen, hvis hensigter jeg åbenbarede for Deres Højvelbårenheder; jeg gjorde Dem bekendt med de særlige anvisninger jeg havde modtaget. Ved således i min tale at have forelagt tingenes

tilstand og sagernes vigtighed, anmodede jeg Deres Højvelbårenheder om at diskutere det og bagefter lade mig underrette om Deres beslutninger.

Men da jeg ikke modtog noget svar fra jer, hverken generelt eller specifikt, skønt jeg ved, at jeres form for regering og konstitution nødvendigvis handler langsomt, er jeres tavshed dog i denne sag af denne natur årsagen til at jeg er vendt tilbage, ikke kun for at forny alle punkterne indeholdt i Hans Majestæts brev, men ligeledes på dette tidspunkt og med denne krise i de nordiske affærer, at frembringe andre; så meget hellere, på grund af felttoget der nærmer sig, bør man endegyldigt og hurtigt træffe en beslutning og betyde overfor begge konger nødvendigheden af at slutte fred og at opgive alle tanker om at fortsætte en krig, ved hvilken man nødvendigvis vil give anledning til skinsyge mellem alle Europas fyrster og stater.

Jeg bedømmer denne, Deres Nåder, til at være den mest passende tid til at fremme denne sag i forbindelse med Hollands første stændermøde; hvor, hvis jeg ikke tager fejl, her er så mange deputerede tilstede, som ved deres tilstedeværelse og samtale, kan bidrage meget til at overbevise Deres Nåder om at tage passende beslutninger til en så vigtig sag, der skal organisere handelen på Østersøen, afbrudt gennem så mange år, og forårsage at Deres undersåtter kan nyde overskuddet og fordelene af Elbing traktaten og dens udlægninger; tillige, hvilket er mest betydeligt, kan det stifte fred overalt i Europa og derved fremskaffe midler for dets fyrster til at sende praktisk bistand til den hæderkronede republik Venedig, som ved uhyre mod og beslutsomhed, modstod en fjende i så mange år, der er så magtfuld og formidabel for alle fyrster og lande i kristenheden.

Den største vanskelighed for denne fred med Danmark ligger i sikkerheden, som begge konger gensidigt kræver. Jeg tror, at alle de forholdsregler for den, der er menneskeligt mulige, er skabte af den garanti, som Frankrig, England og dette land har lovet; min herre kongen har igen beordret mig til at give nye forsikringer om, at han vil bestræbe sig på i fællesskab at yde den nævnte garanti på den sikreste, mest autentiske og højtidelige måde, som de to konger kan begære eller forestille sig.

Men hvad traktaten angår, eftersom fortsættelsen af denne krig ikke er begrundet med andet end påskud fra begge konger om, at Roskildefreden ikke blev fuldbyrdet, hvilken fred var sat i værk ved hjælp af M. de Terlon, Hans Majestæts ambassadør, sammen med Englands ambassadør, stiller Hans Majestæt sig ikke tilfreds, før den er sat i udførelse og afsluttet, i overensstemmelse med den traktat, der blev indgået her i Haag, den efterfølgende 12. maj, som de to konger gik ind på: De tre betydningsfulde artikler, som har forbindelse med fremmedes interesser samt handelens sikkerhed og frihed, således at der derfor kun resterer at overveje, hvilke erstatninger og udvekslinger der skal foretages til begge kongers tilfredshed; således at freden kan blive mere holdbar og sikker for fremtiden. Men hvis de ikke kan enes, ved selv at underkaste sig en mæglingsdom eller på anden vis, beslutter Hans Majestæt at insistere på den komplette fuldbyrdelse af Roskildefreden, deri omfattende de tre ovennævnte artikler.

Hvis, Gud efter alt dette, provokeret af menneskers forbrydelser og synder, ikke tillader en fuldførelse af freden på dette grundlag, har jeg ordre af min herre kongen til at erklære overfor Deres Nåder, at han ikke vil svigte kongen af Sverige og den krone, der så længe var hans allierede, men vil undsætte ham med alle sine sejrriige styrker, der ikke er formindsket med én soldat, men er

forøget med dem, som hans højvelbårenhed fyrsten af Condé kommanderede; han vil ligeledes hjælpe ham med alle sit kongeriges rigdomme og indtægter.

Hans Majestæt finder sig selv forpligtet til at fremsætte en så vigtig og fordelagtig erklæring, på sin allieredes vegne, ud fra principper om ære og gavmildhed og i anerkendelse af den trofasthed og troskab i alliancen, som Sveriges krone har opretholdt med ham, aldrig rystet af frygt og trusler, ej heller bevæget af nogen løfter, til at forlade Hans majestæt i den vanskelige krig i Tyskland, som landet med ham gennemlevede i trofasthed og tapperhed, indtil fredens afslutning, som han sammen med den krone sluttede i Münster og Osnabrück.

Det var de samme principper om ære, gavmildhed og taknemmelighed, der forpligtede Hans Majestæt til meget virksomhedsfuldt at tilskrive den almindelige sendelse i kejserriget om overtrædelsen af de nævnte traktater fra Münster og Osnabrück, ved den seneste invasion af Pommern; ved hvilket, tror jeg, jeg burde kommunikere det brev til Deres Nåder, som den nævnte sendelse skrev til kejseren, da de overbragte ham Hans Majestæts brev. Ud fra sendelsens brev kan Deres Nåder let forstå, at kejseren vil få en hård opgave med at gøre opfordringerne fra kejserrigets fyrster virksomhedsløse, de som inviterer ham med så meget respekt og hengivenhed og med så megen rimelighed til at afslutte krigen i Pommern og til at efterlade tingene i den samme tilstand de var før hans styrker invaderede dette land.

Hvorfor, Deres Nåder, jeg bønfalder Dem om, i min herre kongens navn, at foretage en alvorlig overvejelse og at tilkendegive konsekvenserne deraf til de danske ambassadører således at de, ved Deres vise og gode råd, ikke iværksætter falske foranstaltninger på et så kildent tidspunkt som dette; men forhindrer de ufejlbarlige ondt, som fortsættelse af denne krig nødvendigvis vil give anledning til, hvis de ikke hurtigt standses med de udveje, der er forberedt for dem.

Før jeg slutter af, skal jeg, efter Hans Majestæts ordre, rette en alvorlig klage i hans navn over de opfordringer og anmodninger De forårsagede fremsat for nogen tid siden, med stor påtrængenhed, i England og Lübeck, for at ophidse den betydningsfulde og magtfulde nation, ven og allieret med Hans Majestæt samt Hansestæderne, der også er i forbund med ham, imod en vis skat på 50 sols på hver ton af fremmede fartøjer, der lastes i Frankrig; hvilken udskrivning er af stor betydning for Hans Majestæt, men en ringe eller ingen byrde for Deres undersåtter, der får så store og betydelige overskud i Frankrig, at de kan siges at besidde al handel dér, såvel som alt udbytte og vederlag.

...

Skrevet i Haag, 16. marts, 1660.

Underskrevet,

Jaques Auguste de Thou

Hr. Downing, udsending i Holland, til sekretær Thurloe.

Deres Højvelbårenhed,

...

Kongen af Frankrigs vedkendelse af sine svenske affærer skaber for øjeblikket nogen balance med støjen fra kongen af Sveriges dødsfald; jeg forstår, at M. Bordeaux også har ordrer med samme effekt som dem M. de Thou har fået. Men var det ikke af frygt for England, uanset Frankrig, ville dette land straks erklære sig for en generel fred og gå i forbund med kejseren, &c. imod kongen af Sverige: Men af disse grunde mener de det bedst, at være så rolige som de kan, da deres flåde er allerede i Øresund og foråret er på vej, hvilket vil give dem rigeligt med fordele, hvis de kan holde Englands indblanding ude, især hvis de er i stand til at holde freden væk mellem England-Sverige og Polen, eller i det mindste at kejseren og kurfyrsten af Brandenburg ikke vil lade sig selv blive omfattet af den. Men sandheden er, at de for tiden har meget lidt anseelse i det polske hof og polakkerne er meget trætte af den krig; så medmindre kongen af Sveriges død frembringer nogen ændring, kan den fred sandsynligvis blive afsluttet på dette tidspunkt; så vidt jeg kan forstå, vil kejseren og kurfyrsten gøre deres yderste for at forhindre det: Hvis de dog ikke kan hindre det, vil de lade sig blive indbefattet i den; dette land vil derpå få nok at bestille med at opretholde danskerne og umærkeligt vil skibstrafikken i disse områder falde i englændernes hænder. Jeg vil ikke sige mere om denne sag, fordi jeg ikke tvivler om at De navnlig vil blive informeret af brevene fra oberst Sidney og Sir Ro. Honywood: Tillad mig dog kun at sige, at jeg undrer mig temmelig meget over, at de 395 150 ikke erklærer 355 132 43 468 537 danskerne som refusanter; 140 16 109 151; hvilket, når det først er gjort, England 219 står frit. 135 475.

Jeg beder Gud om at sende fred og rolighed hjemme: Man snakker meget underligt her. Jeg vil være Dem uendelig meget forbundet, hvis De ville lade mig vide en lille smule om, hvad det hele skal ende med og er,

Deres Højvelbårenhed,

Deres mest hengivne ydmyge tjener,

G. Downing.

Det siges, at kongen af Spanien har udnævnt hertugen af York til øverstkommanderende for alle sine flåder og alle hans havnebyer, hvortil han vil rejse; han vil tage til Spanien for at tage kommando over en flåde, på hvilken der ombord vil befinde sig mange soldater, som, siger man, skal anvendes imod Portugal. Behag venligst at stile brevet til mig som ekstraordinær udsending. Skønt kongen af Frankrig her presser for freden mellem Sverige og Danmark; presser han dog også i Polen, om muligt, frembringelsen af den fred før dette; med inklusion af kejseren, således at han tilbagegiver hvad han har taget fra kongen af Sverige i Pommern.

Fra statsrådet i Whitehall.

Fredag, 9. marts, 1660.

Beordret,

At en pakke stilet til rådet fra Hr. Downing, ekstraordinær udsending for parlamentet i denne republik til De Højvelbårne af Generalstaterne, dateret Haag denne anden marts og nu oplæst, henvises til Hr. sekretær Thurloe, som anmodes om at overveje den og at udarbejde en rapport hurtigt om det til rådet for rådets yderligere ordrer derom.

W. Jessup, rådets fuldmægtige.

Hr. Downing til præsidenten for statsrådet.

Haag, 9./19. marts, 1660

Deres Højvelbårenhed,

Sidste mandag var den franske ambassadør igen i audiens i Generalstaternes forsamling og jeg har her vedlagt en kopi af hans forslag, vedrørende hovedsageligt to emner, nemlig den igangværende krig mellem Sverige og Danmark og opfordringen, som dette land retter til England og til *les villes Hanseatiques*, imod den seneste skatteudskrivning i Frankrig for fremmede fartøjer, hvilken alle her er noget forskrækkede over, at kongen af Frankrig således kategorisk og bestemt erklærer sig. Alligevel er dette folk ikke meget for at ombytte deres planer med ord, medmindre de kan se noget mere, der gerne vedrører dem. I mellemtiden forberedes der et svar dertil, hvilket, så vidt som jeg opfatter det, nok bliver et generelt. De tilstræber på deres side med al hjertelighed en fred mellem Sverige og Danmark, med refleksioner omkring de aftaler, der er blevet indgået om sagen og hvad angår den nye skat, kan det ikke forekomme underligt, hvis dette land, som for det meste lever af handel, er følsomme overfor spørgsmål af den natur. Under samtaler i denne uge med hr. Boreel, fortalte han mig, at der findes en artikel i en meget gammel traktat mellem Frankrig og De Forenede Provinser, hvorved kongen af Frankrig forpligter sig selv og sine arvinger, til ikke at bebyrde det ovennævnte lands undersætter mere end sine egne; den traktat er stadigvæk i kraft. I onsdags skulle M. Coyet i audiens hos Hollands stænder; men da der var uoverensstemmelser omkring spørgsmål med ceremonien, nægtede han at gå til audiensen og sendte det forslag ved sin sekretær, som han havde til hensigt at fremføre verbalt; jeg har heraf vedlagt en kopi, ved hvilken Deres Nåde kan opfatte og forstå især hvad Sverige sigter imod.

Der kommer nu nye breve til alle, om kongen af Sveriges død, hvilken i almindelighed blev troet, før den franske ambassadør skulle i audiens og M. Coyet afleverede sit forslag; da der i denne forbindelse ingen autentiske breve var om det, mente man det ikke passende efter rapporten derom, at forsinke det forehavende man havde ansvaret for. Selv om folk her virkelig udtrykker en fantastisk glæde over kongen af Sveriges død, synes jeg dog ikke, at de klogere af dem tænker, at Sveriges affærer sandsynligvis vil ændres meget derved; kongen af Frankrig erklærer sig også

meget for Sverige; der er nyheder fra deres udsendinge i København om, at Englands udsendinge dér truer med at erklære kongen af Danmark refusant; disse ting vil bringe nogen balance i deres planer. Var det ikke af frygt for at englænderne, i tilfælde af at man skulle opgive konventionerne vedtaget i Haag, ville hjælpe Sverige, så det i virkeligheden var ligegyldigt hvad Frankrig vil sige; ved fortsættelse af krigen vil handelen i Østersøen lidt efter lidt falde i hænderne på englænderne; dette land vil ganske sikkert imødekomme de kejserlige, polakkerne og Brandenburg ved at erklære sig for en generel fred, ved hvilken om Polen med tiden kunne få nogen som helst garantier, ville de ganske sikkert ikke slutte fred med Sverige. Ikke at slutte den har ganske vist fremmedgjort polakkerne fra landet, så at jeg derved er overbevist om, for ikke at miste denne mulighed, at der kan opnås gode betingelser for englænderne i Prøjsen og Polen hvad angår handel, hvilket dette land har nydt godt af ganske for sig selv i samlet set mange år, med fantastisk profit til dem. Polakkerne, som for tiden er utilfredse med dette land og ved hvor nødvendigt det er for dem, i forbindelse med deres handelsposter i Østersøen, at besidde et eller andet lands venskab, som er magtfuldt i skibsfart, ville, er jeg overbevist om, omfavne enhver tilnærmelse hjerteligt, der ville komme fra England. Hvad Svenskerne angår, er det kendt, at de hellere ønsker fred med Polen end med Danmark og kan kun blive tilfreds dermed, som de er med Frankrigs indblanding i sagen mellem dem og Polen, så vel som mellem dem og Danmark.

Jeg har heri vedlagt en kopi af et notat, som jeg i dag fremlagde for Generalstaterne. Sandheden er, at lord Nieupoort hele tiden bestormede Dem med klager om, at dette lands skibe blev indbragt til engelske havne af svenske gerningsmænd; de blev straks tilbageleveret efter omgående ordre fra rådet, uden at henvise dem til den ordinære forretningsgang i admiralitetet; Deres Nåde skulle bringes til at tro på, at dette land har været meget mere omhyggelig med at skaffe Englands undersætter deres ret af denne art, end hvad Englands regering har gjort for folk i dette land; hvorimod sandheden er, at det har forholdt sig ganske anderledes. Hvad angår det foreliggende ophold, hvorved Englands skibe forhindres i at videreføre deres rejser til Øresund, (om hvilket jeg også fremsætter en klage i mit nævnte notat) er kendsgerningerne således: Dette land gav for ca. 14 dage siden ordre til, i forbindelse med de nuværende problemer i Østersøen, at intet skib fra dette land måtte sejle til disse havne før den 20. april, således at en god og tilstrækkelig konvoj kunne fremskaffes til dem. Da de opdagede, at et stort antal engelske skibe i mellemtiden blev forhyret og lastet i dette lands havne med sådanne varer, som dette land har til salg i de områder og i rigt mål ville have leveret til markedet før ankomsten af skibe fra dette land, har de også forhindret afsejlingen af de engelske skibe indtil den dato, til stor skade for deres ejere; da adskillige købmænd og skibsførere, i deres eget navn og restens, indleverede en alvorlig klage til mig om denne store uret, mente jeg det min pligt at forelægge det for staten og afventer ydmygt deres ordrer om, hvorledes jeg derom skal bære mig ad.

Hollands stænder er nu fuldtalligt forsamlet og en instruks gøres klar for ham, der skal sendes til Frankrig som ekstraordinær ambassadør; det er sandsynligt, at de i næste uge vil udpege den person, som de ønsker sendt afsted; for kongen af Frankrig har erklæret sig så kategorisk i forbindelse med affæren mellem Sverige og Danmark og den nye skatteudskrivning berører dem meget; de håber med denne ambassadørs rejse at være i stand til at opnå noget, også i forbindelse med fyrstedømmet Orange, eller i det mindste at være i stand til at holde tingene i uvished, hvilket er alt hvad dette

land behøver eller ønsker, som deres sager nu står; for idét de har en styrke i Øresund, vil de, hvis ingen modvægt går imod dem, være i stand til at sætte betingelserne for Sverige efter behag; England vil overhovedet ikke blive inddraget af hverken danskerne eller svenskerne. Dette land vil så kontrollere affæren efter deres eget hoved og frigøre den styrke, som de på dette tidspunkt er tvunget til at tage i brug i disse områder, jeg behøver ikke sige hvad konsekvenserne deraf vil blive.

Hollands stænder er også nu i forhandling om at låne en sum penge til kongen af Danmark med garantier, hvilket jeg har skrevet en notits om i mit sidste brev og afventer Deres Nådes ordrer desangående. De er også nu i forhandling om fremskyndelsen af udrustningen af 48 krigsskibe, mere end det antal de allerede har i Øresund og som er passende til konvojering. Jeg fik i dag en beretning fra Rotterdam om, at et skib fra Yarmouth på omkring 140 tons og et skib ejet af Burlington (som jeg forstår det) på omkring 300 tons, i sidste uge blev opbragt og ført til Ostende; de engelske købmænd i dette land anmoder alvorligt om, at de kan gå i konvoj herfra til Øresund; hvilket jeg ved, om de fik den, ville blive anledningen til beskæftigelse af et meget stort antal engelske skibe; men uden en konvoj siger de ligeud, at de ikke drister sig til at røre på sig, i forbindelse med farerne på havet.

Jeg har hermed vedlagt en pakke fra København og er,

Deres Højvelbårenhed,

Deres Nådes mest lydige ydmyge tjener,

G. Downing.

Man afventer her udfaldet af en uformodet plan mod kongen af Sverige; den siges at være rettet imod Skåne.

Modtaget 16. marts, 1660. Oplæst den 17..

Rådet til de engelske kommissærer i Øresund.

Med sekretær Thurloes håndskrift.

Mine herrer,

I jeres sidste brev af den 25. februar fra jeres sekretær hr. Henry Sterry, forstår vi hvor langt fremme forhandlingen om forsoningen mellem de to nordiske konger er; da vi derved finder, at fredens forhindring ligger på danskernes side, mente vi det nødvendigt at konferere med ambassadøren for De Forenede Provinser residerende her om dette emne; for yderligere faktisk at forstærke det samme ønske, som I har fremsat til de civile embedsmænd fra det samme land nu i Danmark, som I kan se i dokumentet fremvist for den nævnte ambassadør, er en kopi deraf hermed fremsendt til jer. Ved afleveringen af dette dokument, lagde ambassadøren stor vægt på, at de skader, som danskerne har lidt siden svenskernes afvisning af en accept af fredsbetingelserne, bør tages i betragtning, i

overensstemmelse med hvad den danske udsending her insisterer på. Men da det blev åbenbart for ham, at dette krav ikke bare var i modstrid med traktaterne fra Haag, men var af en sådan natur, at hvis man insisterede på dem, ville det gøre alle anstrengelser for fred ineffektive og stadig holde disse områder indviklet i krig, opsummerede han til sidst det hele ved dette og insisterede meget derpå, at de 400.000 Rigsdalere frigøres af svenskerne for danskerne; hvilket gav anledning til at gennemgå, hvorledes dette stemte med traktaterne fra Haag, hvilket efter en undersøgelse, resulterede i denne tilsyneladende tilstand: At efter den tredje artikel i traktaten fra 14./24. juli, skulle herredømmet over Trondhjem i Norge forblive hos danskerne, i modstrid med freden i Roskilde; men for alle de andre sager, skulle Roskildefreden nøje overholdes og intet hverken lægges til eller trækkes fra; dog alligevel således at under disse vilkår ville friheden til forhandling med kongen af Sverige, vedrørende eftergivelsen af de 400.000 Rigsdalere for danskerne, ikke blive fjernet. Der blev derefter lagt vægt på, at de to landes hensigt med indsættelsen af denne artikel på den måde, klart nok syntes at fremstå som at disse 400.000 Rigsdalere kunne forhandles med Sverige for eftergivelse, men hvis svenskerne ville afslå at gøre det, kunne det dog ikke spærre for freden. Hvortil ambassadøren svarede, at han anerkendte ordene som bærende den mening og betydning; men han hævdede at artiklen var således indsat efter hr. Downings oprigtige begæring, der ved tiden for indgåelsen af dette arrangement i Haag påtog sig, at i tilfælde af at Generalstaterne lod det passere på disse vilkår, skulle instrukser ikke desto mindre gives til de engelske befuldmægtigede i Øresund om at insistere på betalingen af disse penge, som en nødvendig betingelse for freden; ligeledes gav kommissærerne, der var sendt til den nævnte ambassadør af statsrådet, for at konferere med ham om disse sager, ham forsikring om så meget; Generalstaterne stode på disse garantier (sagde han) og var derefter villige til at være enig i denne artikel på den måde, hvilket de ellers aldrig ville have gjort. Han påstod yderligere, at denne aftale vedrørende de 400.000 Rigsdalere ikke var del af freden i Roskilde, men blev afpresset kongen af Danmark længe efter at freden blev sluttet, fordi de svenske styrker blev indkvarteret på hans områder, hvilke svenskerne nægtede at fjerne, før betalingen af disse penge var tilsikret dem; mange andre grunde blev tilføjet for det rimelige i tilbagebetaling og der afsluttedes med, at det ikke var muligt for kongen af Danmark, da hans lande var blevet så ruinerede og ødelagte som de var, nogensinde at kunne fremskaffe så stor en sum penge og der kunne derfor ikke sluttet fred. Hvis der blev insisteret på det, eller hvis kongen af Danmark med magt skulle tvinges til at gå med til en fred på den betingelse, ville alene dette krav nødvendigvis vise sig at blive et frø til en ny krig. Vores kommissærer spurgte ham så om, at hvis kongen af Sverige blev formået til at betale for dette punkt med penge, der så ville ingen anden vanskelighed restere på danskernes side; men at freden kunne sluttet på de foreslåede betingelser. Til det svarede ambassadøren, at han ikke havde nogen instrukser derom; men forsikrede, at så vidt som han kendte sine overordnede hensigter, (og mente at han fuldt kendte dem i dette tilfælde) at hvis dette blev tilstået, ville hverken erstatninger eller noget andet blive yderligere insisteret på af Generalstaterne; men at de ville gøre alt som stod i deres magt for at tvinge danskerne til accept af betingelserne for fred som aftalt i de tidligere traktater fra Haag.

Vi har også rådført os med den franske ambassadør via kommissærer, efter hans eget ønske, vedrørende disse sager; i den franske konges navn udtrykte han et stort ønske om at få freden sluttet

på betingelserne aftalt i Haag, idét han med megen varme tilbød at slutte sig til England med at yde en reel og effektiv hjælp til Sveriges krone, i tilfælde at freden ikke kan sluttes, samt at styre alt ved fælles rådslagning, med fuldmagt og bemyndigelse til at sende de samme instrukser både til den franske ambassadør i Danmark og til M. de Thou i Haag; hvilket vi vil sende til jer og den engelske udsending i Holland.

Ved at overveje hele sagen vil alle de anvisninger, som det vil være os fornødent at give jer, være at I fortsætter med jeres tidligere instrukser og tilstræber at stifte fred mellem de to nordiske konger af de samme grunde, som I hidtil gik frem efter, som de sandsynligste midler (som sagerne nu står) til at bilægge forstyrrelserne i området. Hvad angår fastholdelsen af de 400.000 Rigsdalere, er sagen påstået allerede aftalt mellem de to lande; de blev informeret af én af os om, at det tidligere statsråd beordrede deres kommissærer til at erklære for den hollandske ambassadør, at de ville instruere deres befuldmægtigede i Øresund om at insistere på eftergivelse af dem, som en nødvendig betingelse for freden; vi bedømte det ikke var af en sådan konsekvens for Sverige, som en krig med så megen fare for hele Europa ville være, om det fortsatte med den begrundelse; for tilfældet kan man enes om alt imellem dem og danskerne kan ved tilbagebetalingen af deres penge til dem lægge deres forstillelse om skader til side, (overvejelserne derom må ikke i nogen form indrømmes, lige så lidt som den generelle traktat, som danskerne nævner) og opgive de andre påskud de opstiller med de nævnte traktater, således at freden derved opstår; I skal så af egen drift, men også i samarbejde med de civile embedsmænd fra de andre mæglende lande, som I finder det nødvendigt, insistere på frigørelsen af de nævnte 400.000 Rigsdalere af Sverige for Danmark; for således at forlige sagerne med dem, så at freden ikke blokeres eller forsinkes herved. Dette tror vi, af de førnævnte grunde, ikke vil udgøre nogen forandring af de allerede aftalte betingelser.

Det man skriver vedrørende Generalstaternes krav om garanti, som danskerne skal give dem for alle omkostninger, som de har haft, så vel som for deres flåder som for deres 6000 fodfolk, er meget betydningsfuldt; vi har modtaget besked fra Haag om, at der findes en overenskomst mellem dem og danskerne for herredømmet over Trondhjem; den hollandske ambassadør var blevet udspurgt derom, men benægter at have nogen viden om dette.

Men vi ser på alle forhandlinger af den art som værende af så stor konsekvens for England, at alle midler skal tages i anvendelse til forhindring af gennemførelsen af noget som helst deri. I skal derfor være yderst flittige med at sætte jer ind i hvilke rådslagninger eller overenskomster der kan være i gang med henvisning dertil; hvis I finder det nødvendigt, skal I foreholde både kongen af Danmark og Generalstaternes civile embedsmænd i meget alvorlige vendinger, at overgivelse af nogen del af kongen af Danmarks områder i hænderne på eller i Generalstaternes magt til dækning af omkostninger, eller ved noget andet påskud, vil nødvendigvis indgive vægtig motivering for jalousi i England og er netop hvad dette land ikke på nogen måde kan tillade; I skal derfor begære, at intet af denne slags må forekomme, endvidere at punkter omkring omkostninger alene behandles på den samme måde, som hele affæren hidtil er blevet ledet, dvs. ved fælles rådslagning, idét England også besidder en ligeværdig interesse i dette, såvel som i nogen anden del af freden. Vi anmoder jer om, at I omhyggeligt fra tid til anden kommunikerer til os, om hvilket I bliver oplyst

om dette emne, med det endemål at vi også kan give alle nødvendige anvisninger om det til hr. Downing i Haag.

Vi har læst kopien af den fuldmagt, som Generalstaterne har sendt til deres kommissærer i Danmark om garantier for denne fred, i tilfælde af den sluttet; ifølge jeres ønske, har vi tilsendt jer en bemyndigelse med samme formål og udformning, ligesom også en anden med henvisning til freden mellem Sverige og Polen. Hvad angår det I skriver vedrørende denne fred, forstår vi af breve fra de områder og Haag, at traktaten mellem disse to kroner er så langt fremskreden, at freden er så godt som sluttet, skønt kejseren og nogle andre lande er temmelig meget imod samme, hvilke anstrenger sig for at bryde traktaterne i Danmark samt Danzig og i stedet for disse sætte en traktat for en generel fred i gang, med tro på at dette er det bedste middel hvormed at fortsætte krigen, hvorved de drog fordel af at lyve. Men I vil være i stand til, hvor I befinder jer, at erkende disse affærers sande tilstand; derfor overlader vi det ganske til jer, når I drager til Danzig for at forfølge freden, hvor I allerede har tilbudt dette lands mægling, at gøre dermed hvad I finder der behøves grundet tingenes tilstand, således at freden mellem Sverige og Danmark, ej heller ratifikationen deraf, udskydes derved, eller bringes til afhængighed deraf, hvilket vi ikke mener tilrådeligt at gøre på dette tidspunkt; det er sikkert, at freden i Polen følger den i Danmark; men om dette er sandt *e contra*, vil vi tvivle meget om.

I vil hermed også modtage nye beføjelser og akkreditiver til kongen af Polen, såvel som fælles for kongerne af Sverige og Danmark. Jeres andre fuldmagter til Danmark og Polen gælder stadigvæk og vil ikke være nødvendige at forny.

Til Rosenvinge.

Haag, 26. marts, 1660.

Deres Nåde,

I går udsatte Hollands stænder herrernes møde til den 13. april. Deres Stormægtigheder er blevet præcist enige om prisen for den ekstraordinære udrustning af 48 krigsskibe, der er ved at blive klargjort af admiralitetet. Hvad angår freden i nord, blev det besluttet at holde fast i aftalerne indgået i Haag mellem de tre lande; derudover også at fremme freden mellem Danmark og Sverige, så vel som den i Polen. Ydermere skal 60.000 Rigsdaler udbetales til de herrer ekstraordinære ambassadører i Danmark til betaling af Københavns garnison, forudsat man stiller garanti for tilbagebetaling. De har også samtykket i at forstrække byen Münster med 100.000 Rigsdaler, som et lån, forudsat at de ikke giver indrømmelser eller slutte traktater med noget andet kongerige eller stat: ligeledes skal Portugals ambassadør anmodes om at genoprette Brasilien; hvis han nægter at tilstå det, skal der ikke sluttet nogen traktat med ham. Lord Beuningen er udnævnt som ambassadør i Frankrig; lord Merode til Spanien. Ambassadørerne skal starte i maj.

M. de Thou har endnu ikke modtaget noget svar på sit forslag fremsat den 23. februar og den 16. i denne måned, til Deres Stormægtigheder omkring freden i Norden. Stænderne har debatteret det

hele ugen og et svar udarbejdet, men er endnu ikke tilsendt ham. Stænderne protesterer i det nævnte svar, at de gang på gang på det yderste har tilstræbt at stifte fred mellem Danmark og Sverige; men lignende anstrengelser ikke er blevet udfoldet af Frankrig, ellers var freden for længst blevet sluttet. Angående de nye skatteudskrivninger på skibe, var de samme i modstrid med alliancen indgået mellem Frankrig og dette land. Dette blev skrevet som svar på kongens brev af den fjerde i sidste måned. Ambassadør Boreel tager før afsted for at underrette det hof om dette lands hensigt om at sende den ekstraordinære ambassadør for at forny den gamle alliance.

Et brev fra hr. Downing til rådets præsident.

Haag, 16/26 marts, 1660.

Deres Nåde,

I dag blev et svar givet til den franske ambassadør, både på det forslag, han mundtligt fremsatte og på brevet fra hans konge, en kopi af hvilket jeg her har vedlagt til Deres Nåde og som jeg derfor ikke behøver kommentere på; jeg bekræfter dertil, at en beslutning er truffet i Hollands stænder, som skal bæres over til Generalstaterne, om at give mig et lignende svar angående affærene i Norden, at dette land har bestemt sig for stadigvæk at overholde de aftaler, der blev indgået her; men dog insisterende på, at kongen af Danmark kan få erstatning for de skader, som han led denne vinter ved fredens forsinkelse. Vedrørende dette specifikke, har stændernes ledere presset mig overmåde meget i private samtaler; men jeg imidlertid forsikre Dem, at de vil glæde sig over en fred i de områder: fordi krigen er kostbar for dem og sandsynligvis bliver meget dyrere, hvis polakkerne slutter fred med svenskerne (hvilket de er på tærsklen til at gøre, som de kan forstå af det vedlagte); i den forbindelse ser de klart, at hvis denne krig fortsætter, ville trafikken i hele Øresund på ganske kort tid hovedsageligt falde i englændernes hænder, som jeg virkelig er sikker på den ville, hvis Deres Nåde ville behage at tage den kurs, at englænderne vedvarende kunne få en sikker konvoj dertil, således som hollænderne har. Årsagen til at jeg så ofte omtaler dette specifikke er, fordi jeg tror, at der ikke findes én enkelt ting, der så meget ville bidrage til fremme skibsfart og søfolk i England.

De sidste breve fra dette lands udsendinge i København giver dette land stort håb om en pludselig afslutning til fred der; hvilket er til dette lands fulde tilfredshed; de havde jo håb om at vinde Bornholm eller noget andet til kongen af Danmark som skadeserstatning for hvad han har lidt denne vinter. De blev alligevel ikke så lidt opskræmte over det de havde modtaget af privat post fra London, om at udsendingene fra Sverige dér pludseligt modtog nye akkreditiver og anmodede om audiens; under den audiens agter de tale til skade for dette land og insistere på, at kongen af Sverige kunne få noget i kompensation for det han opgiver, over og mere end Roskildefreden; hvorimod dette land ikke bare ville have ham til at opgive Trondhjem, men give noget mere til danskerne, som førnævnt beskrevet. Lord Nieupoort har med denne post fået meget presserende ordrer tilsendt, om at være årvågen og forsigtig i denne sag, hvilket, som sandt er, betyder meget for dette land; når de får ordnet denne affære efter deres hoved, vil de blive meget magtfulde: alene håbet derom har

allerede fremkaldt en stor ændring i prisniveauet og skaffet en så stor kredit til dette lands *cantores*, at deres pengeværdi indenfor en måned er steget mere end en *per cent*.

Hollands stænder har i denne uge udnævnt van Beuningen, seneste ambassadør for dette land i København, til at blive en af de ekstraordinære ambassadører i Frankrig og Mynheer Merode til en af de ekstraordinære ambassadører i Spanien: Det meldes, at herrerne van Ghent af Gelderland og Aloa af Friesland bliver tilføjet, for på de andre provinsers vegne at tage til Frankrig: hr. van Amron af Utrecht til Spanien; ambassaden i Spanien er foruden spørgsmålet om høflighed, hovedsagelig et spørgsmål om handel, idét man håber på at opnå nogle privilegier for dette land, i forhold til spansk uld og salt fra en bestemt ø der tilhører spanierne, hvilket dette land gennem mange år har ønsket overordentligt meget, så at de dermed kan være sikret salt til deres fiskeri, selv om de skulle komme i krig med både Portugal og Frankrig. Hvad angår instrukserne for ambassadøren til Frankrig, har jeg i en af de vedlagte papirer sendt Dem hovedpunkterne deri; i betragtning af, at hensigten er at fremme en ny alliance med Frankrig, tvivler jeg ikke om, at Deres Nåde vil tænke alvorligt derover og hvor meget de kan berøre England. Med hensyn til den seneste skat på udenlandske skibe i Frankrig, er instrukserne meget præcise om, at de retter alle deres bestræbelser mod dens fjernelse; for at opnå det foregiver de, at nogle paragraffer i en ældgammel alliance mellem Frankrig og dette land er i kraft nu; fordi sandhedsværdien af dette er særligt ønskelig at kende, søgte jeg efter den og har heri vedlagt en kopi af hvad jeg har kunnet finde om den sag. Om England har meget at skulle have sagt, ved jeg ikke; imidlertid talte dette land meget om udsættelse af importen af alle franske varer til dette land, indtil den fjernes; dog er der intet gjort heri: Skønt plakater er ophængt med forbud under streng straf for borgerne i dette land for at betale den, finder jeg dog store flåder vendt hjem fra Frankrig, der har betalt den og intet er foretaget imod nogen af dem; hvilket jeg anså min pligt at lade Deres Nåde vide som en kendsgerning, i forbindelse med M. Nieupoorts fortsatte insisteren i London om denne sag.

...

Det erfares at danskerne stadigvæk insisterer på at få nogle penge tilsendt dem fra dette land og at der her stadigvæk er en stor tilbøjelighed til at få, om ikke et af danskernes områder i deres hænder, så dog i det mindste Trondhjems toldindtægter og om muligt også Øresunds; til trods for dette, uden ordrer fra Dem, har jeg endnu ikke givet nogen antydning om det til landet, jeg foreholder dog dagligt i private samtaler de førende ledere, at England ikke kan tillade, at dette land kan få et sådant område udleveret, ej heller at de kan få opkrævningen fra nogen af deres toldsteder; for det ville være meget destruktivt for Englands købmænd og handel. Denne regerings beskaffenhed er således, at ting kan forhindres ved omhu, men sjældent genvindes, når én gang gennemført.

Nogle breve melder, at Wrangel er død. Hollands stænderforsamling vil være her igen omkring 3 ugers tid fra nu, når vigtige sager igen skal debatteres; jeg beder om, at jeg da forinden får fulde instrukser fra Dem, om hvorledes jeg skal optræde i forhold til jeres affærer; jeg er,

Deres Nåde,

Deres Højvelbårenheds mest lydige ydmyge tjener, G. Downing.

Hr. Downing, udsending i Holland, til sekretær Thurloe.

Haag, 16/26 marts, 1660.

Deres Højvelbårenhed,

Jeg modtog ikke post i sidste omgang fra Dem, som De lovede tidligere og ved derfor ikke hvad slags specifik information De vil have fra mig. Jeg har skrevet generelt til præsidenten for statsrådet og deri også vedlagt dokumenter af vigtighed herfra, hvilke allesammen, utvivlsomt ikke vil havne i Deres hænder. Tillad mig dog kun at tilføje, i relation til Nieupoorts opfordringer i England, om 398 463 163 40 339 549, ny skat i Frankrig, på underligt grundlag. 147 477 90 142, at Generalstaterne derved ville gøre, som de gjorde med kongen af Danmark, ved at trække ham ind i klammeri og besværligheder til hans ruin og 468 71 kun deres 362 gevinst; i relation til den sag besidder England mere passende og trygge hjælpemidler.

...

Her er der stor fryd over det store håb om en brat fredsslutning mellem Sverige og Danmark og at den skal sluttes før noget kan ankomme fra England, for at 14 animere kongen af Sverige 536 til 263 355 forsinkelser; 71 150; til det endemål forsikrer jeg, at hvilke instrukser dette lands udsendinge i København imidlertid vil 477 presse 287 144 for at vinde Bornholm, eller noget andet, for kongen af Danmark, til erstatning for hvad han led sidste vinter; 172 289, 467 263 502 havde de Witt tilskrevet dem, på ingen måde, 101, 239 295 379 205 287, på grund af dette, 477 for at forsinke freden; 427; dette forsikrer jeg er sandt: Da de er overordentligt 71 40 15 369 139 408 547 141 311 150 475 108 58 skinsyge omkring Englands handel i Øresund, hvis den affære var slut, 192 298 71 135 159 42 136 116 154 286, tvivler jeg på at De vil finde 469 254 155 108 dette land besværligt. 443 155 22 358 460.

...

Jeg er,

Deres Højvelbårenhed,

Deres mest trofaste ydmyge tjener,

G. Downing.

Hr. Downing, udsending i Holland, til sekretær Thurloe.

Haag, 2. april, 1660.

Deres Nåde,

Dette kun for at lade Dem vide, at siden posten ikke kom fra England i denne uge, er jeg ganske uvidende om Deres ordrer for sagerne i Øresund. Jeg undlader at sende de papirer, som jeg derfra har modtaget, som er overført mellem udsendingen fra dette land og svenskerne, fordi det ikke kan

betvivles, at De får dem fra Englands udsendinge der. Jeg længes efter at høre Deres mening angående den sag, som efter manges meninger er ved afslutningen; men andre mener, at mange vanskeligheder stadigvæk vil dukke op. Jeg var sammen med de danske ambassadører i går og finder dem fantastisk vrede, som om de ikke kan styre sig selv; på den anden side findes der nogen her, som tror at når svenskerne får deres skibe ud af Landskrone, vil de få forsynet deres områder i Pommern og andetsteds, de vil endnu et stykke tid fastholde deres synspunkter. Jeg er,

Deres Højvelbårenhed,

Deres mest trofaste ydmyge tjener,

G. Downing.

Hr. Downing til præsidenten for statsrådet.

Haag, 2. april, 1660.

Deres Nåde,

Mit sidste brev gav Dem en beretning om situationen indtil starten på Hollands stænderforsamling, under hvis fravær der sjældent sker noget som helst af betydning i dette land.

Jeg tvivler ikke om, at De fik en beretning om, hvad som er sket i Øresund mellem de svenske og hollandske udsendinge, om et absolut ophør af fjendtlige handlinger til søs, ved hvilket de hollandske udsendinge syntes yderst urolige; de har derefter præsenteret 2 noter for Generalstaterne, kopier af hvilke jeg heri har vedlagt. Det gør dem lidt mere urolige, at hollænderne har for sig selv har tilvejebragt en total standsning af krigen på havet, uden så meget som at inkludere de danske handelsskibe, som efter de svenske krigsskibe pludselig kom ud, for de flestes vedkommende ville være i fare for at blive taget. Svenskerne ville desuden få muligheden for at forsyne Wismar, Stettin og andre af deres områder i Pommern og andetsteds med alle nødvendigheder. Men sandheden er, at dette land er træt af urolighederne østpå; de håber på, at de nu er tæt på afslutningen; sandheden er, at dette lands udsendinge i København med denne uventede våbenhvile i så høj grad har fornærmet kongen af Danmark såvel som dette lands folk, at deres egne personer vil være i meget stor fare, hvis freden pludseligt ville følge nu.

Hollands stænder vil mødes her omkring en fjorten dages tid fra nu, hvilket det er min pligt at lade Dem vide, således at jeg i god tid kan modtage Deres ordrer, især i forhold sagen i Øresund og i Portugal og til hvilket udfald De vil have sagerne gennemført. Jeg er,

Deres Nåde,

Deres Højvelbårenheds mest lydige Ydmyge tjener,

G. Downing.

I går aftes havde udsendingene fra dette land en konference med Danmarks ambassadører, hvorunder de erklærede, at dette land mente det rimeligt, at deres konge skulle acceptere aftalerne fra Haag; men hvad angår skader, som han har lidt denne vinter, ville de bestræbe sig på at fremskaffe ham nogen kompensation. Brandenburgs udsending havde i går en konference med udsendinge fra dette land, hvor han fremsatte ønske om at de skulle lægge sig imellem med mægling for at befri området fra den store fare, i hvilket det nu befinder sig fra kongen af Frankrigs tropper.

Dette lands udsendinge for franske anliggender skal i næste uge tage til den franske ambassadør her, for at konferere med ham omkring den seneste skat på fremmede fartøjer i Frankrig.

De Witt til Nieuport, den hollandske ambassadør i England.

Deres Nåde,

Posten fra England i denne uge er endnu ikke ankommet, så jeg har intet modtaget fra Dem siden den 19. i sidste måned.

De sidste breve, som Deres Højmægtigheder har modtaget fra de herrer ekstraordinære kommissærer i Danmark fra dette land, har forvirret dette land meget; Deres Højmægtigheder har fundet det belejligt at returnere et svar til de nævnte kommissærer, så vel som til kongen af Danmark.

Münsters affære håber vi snart vil blive bragt til en lykkelig bilæggelse.

Vi ved ikke hvad vi skal tro med udeblivelsen af posten. Nogle formoder, at nye besværligheder kommer til England. Nogle få dage vil opklare sagerne. I mellemtiden har jeg ikke noget mere betydningsfuldt at tilføje og forbliver, &c.

Haag, 2. april, 1660.

Et dokument afleveret til den hollandske ambassadør.

Med sekretær Thurloes håndskrift.

Statsrådet havde, siden Deres Excellences dokument af den 2./12. marts, 1659, leveret rådet under Deres sidste offentlige audiens, af de engelske kommissærer og befuldmægtigede i København modtaget en omfattende og fuldstændig redegørelse om de forretninger, som har fundet sted i Danmark for at forlige de 2 nordiske konger og om hvilken tilstand disse anliggender befandt sig i på tidspunktet for depechens afsending, hvilket var den seneste 25.; de mente det nødvendigt i sig selv og meget behageligt for den tillid, hvormed England og De Forenede Provinser har behandlet hinanden i ledelsen af den sag, at overbringe til Deres Excellence, de herrer Generalstaters ambassadør, sagens rigtige kendsgerninger som de har modtaget dem fra de nævnte

befuldmægtigede og som er indeholdt i det heri vedhæftede dokument; med den yderligere tilføjelse, at de nævnte befuldmægtigede, efter kongen af Danmarks annullerede erklæring af den 4. september og afvisning af fredsslutning med kongen af Sverige, på de af de tre mæglende landes aftalte vilkår og betingelser, af kommissærerne fra De Forenede Nederlandes Generalstater har forlangt, at ifølge aftalen indgået i Haag, skal hjælpen ydet til kongen af Danmark af De Forenede Nederlande straks trækkes tilbage, som for en refusant til freden; hvilket forlangende blev afsendt i skriftlig form til rådet, som har foranlediget en kopi heraf vedlagt hertil. Ligevel har rådet givet os ordre om også at kommunikere frit til Deres Excellence, hvad de har modtaget fra København; således har det også behaget dem, at vi ville erklære for Deres Excellence, at dette land stadig er besluttet på at beholde og overholde deres del af de i Haag, den 21. maj, den 24. juli og den 4. august, 1659, indgåede og afsluttede respektive traktater og aftaler, hvilke alle er blevet ratificeret og bekræftet af De Forenede Provinsers Generalstaterne; uden at tvivle om, at Deres Højvelbårenheder er af samme sind og med samme hensigter; De vil ligeledes for deres del opfylde, overholde de samme traktater, samarbejde med dette land og Frankrig om alt, som kan fremme den nævnte fred på de vilkår der er indeholdt deri. For derved, hvis i tilfælde af at kongen af Danmark vil fortsætte sin afvisning af freden, som før nævnt, vil De Forenede Provinser trække al hjælp og bistand tilbage, i overensstemmelse med hvad der blev forlangt af de engelske befuldmægtigede i Øresund, i medfør af Haag traktaterne.

Dette er hvad vi er beordret til at insistere på overfor Deres Excellence; og at erfare af hvilket Deres overordnede beslutninger herom består; da der nu ikke er nogen anden besværlighed tilbage (efter rådets bedømmelse) for at bringe denne ulykkelige krig til en lykkelig afslutning.

Oplæst og godkendt den 22. marts, 1660.

Hr. Downing, udsending i Holland, til sekretær Thurloe.

Deres Nåde,

I denne uge modtog jeg to breve fra Dem og hvad angår affærerne i 459 Sund 104 33, om jeg må sige min mening, tror jeg at det er klart bedst for England, at en afslutning af krigen mellem kongen af Sverige og kongen af Danmark ikke 112 forhastes; 390 35; thi ved fortsættelse heraf, 467 vil den handel 263 bestemt lidt efter lidt falde i hænderne på 41 105 56 engelske 143 65. Desuden, om på dette kritiske tidspunkt for sagerne, medens alting i England er så uafklaret, Generalstaterne vil have frihed for alle deres 142 43 14 305 251 søstridskræfter, 133 475, som de så ville, kan De let begribe, at konsekvensen heraf kan blive farlig; om desuden kongen af Sverige sluttede fred med kongen af Polen og 40 kejseren og kurfyrsten af Brandenburg inkluderes heri, hvilket selv om det ikke i virkeligheden gennemføres, dog med al sandsynlighed kommer tæt på, vil Generalstaterne og Danmark ikke være i stand til at skaffe heste 133 142 til at jage kongen af Sverige ud af de steder han holder besat; der synes således ikke at være nogen presserende hast 146 i sagen, som der ville have været, i tilfælde af at Generalstaterne, kongen af Polen, kejseren og 134 207 543 kurfyrsten af Brandenburg havde sluttet sig sammen, 311 468 133, for hvilket der i øjeblikket ikke synes at være

nogen frygt, Generalstaterne tør direkte at trække sig ud af de aftaler, der blev indgået sidste år i Haag, så længe Frankrig pressede, som det gjorde, for at holde sig til dem; England overholder dem også, hvilket sandelig er både i Deres og kongen af Sveriges interesse, at De skal gøre; for det er disse aftaler, som har holdt et generelt forbund imod kongen af Sverige væk; det er disse aftaler, som ligefrem afholder dette land fra at trække sig tilbage til Brømsebro traktaten; hvilket, var det ikke for dem, de bestemt ville gøre; men de frygter, at i det tilfælde vil England og Frankrig slutte sig sammen og indgå i et forbund med Sverige for ligefremt at hjælpe det til lands og til vands; De kan derfor forstå, at lord Nieupoort overhovedet ikke taler om tilbagetrækning fra disse aftaler, men kun om en eller anden erstatning til kongen af Danmark for hvad han led efter at freden ikke blev sluttet denne vinter. Men dette er direkte i modstrid til hvad der bogstaveligt blev udtrykt i den tredje paragraf i aftalen indgået i Haag den seneste 24. juli. Hvilket ordret er som følger: ”Quod si a jam dictis oratoribus ante diemdecimum quintum elapsus concordia inter ambos reges non aliis quam Roschildianæ pacis conditionibus integrari possit, ita tamen ut omnino illic mutetur tertius ...

.....”

Hvori De kan finde en udtrykkelig direkte forskrift for, hvorledes England og De Forenede Provinser skal opføre sig i tilfælde af, at freden ikke er sluttet indenfor den nævnte 15 dage; nemlig, at de skulle bestræbe sig for en reel gennemførelse og tilvejebringelse af hvad der havde været og var derom i enighed med hinanden angående sagen, hverken mere eller mindre. Hvad angår de 400.000 Rigsdalere, er den simple sandhed den, at i mine instrukser, som jeg havde på den tid, var det ganske overladt mig at opgive de 400.000 Rigsdalere fra kongen af Danmark, så vel som Trondhjem; dette nægtede jeg dog bestemt; men anså det alligevel for min pligt, ikke at gøre alt hvad jeg kunne gøre, men at indgå den billigste handel jeg evnede for den svenske konge; således afviste jeg totalt, skønt jeg blev meget presset af dette land, at de 400.000 Rigsdalere kunne sættes til side på udtrykkelige og forpligtende vilkår, ligesom med Trondhjem, men samtykkede dog i, som De kan finde nedskrevet, at man skulle henvende sig til kongen af Sverige omkring det; havde der på denne konto ikke her været indsat en sådan paragraf, kunne hollænderne ikke så meget som have åbnet deres mund overfor kongen af Sverige om det, i forbindelse med de foregående ords strengthed, som fratager al frihed til at ændre på noget som helst, andet end hvad der heri udtrykkeligt er nedskrevet. Men derhos fortalte jeg nogen fra dette land, at jeg ikke ville undlade at skrive til nogen i London om denne sag og fremstille for dem kongen af Danmarks fattigdom og hans manglende solvens for en sådan sum, således at de kunne foranlediges til yderligere at tilslutte sig dem derom. Dette er de sande kendsgerninger i relation til de 400.000 Rigsdalere; kongen af Danmark er virkelig meget fattig og ikke i stand til at betale det; så at jeg anser for en stor velgørenhed hvis det blev ham eftergivet; men spørgsmålet om hvorvidt kongen af Spanien vil inddrages i at forpligte kongen af Sverige til at gøre det, 308 311 477 112 22 362 311 536 477 er noget 150 71 149 140 16 470 er noget 150 71 149 140 15 470 som ikke må tages 133 287 ilde op, 109 466 37, som man burde 267 138 431 afhænde 44 selv med 205 112 andres almisser 142 199 379 138 og arbejde fra England, der allerede 41 395 155 54 60 og 467 fik Sverige til rigeligt at væmmes; 148 279 544; desuden er Generalstaterne rige nok, 395 152 35 60 og 467 den situation er alt det værd for dem; 199 477 468 102; nogle af de deputerede fra Amsterdam sagde på den tid til mig, at de 171 hellere ville betale for det, 149 end at 467 142 som skulle forhindre freden; 253 135 468 427. Men det værste

ved denne sag er, at Generalstaterne gør sig alle slags anstrengelser for at besidde Sverige, siden det vil være forgæves for dem 468 102 477 at være afhængig 110 37 af nogen konge på England; fordi England ikke tager hensyn til Sveriges 142 interesser; de kan desuden 105 dreje England 109 547 hvilken vej de behager; dette er en sag af meget stor vigtighed og betragtning. Medens Generalstaterne virkelig taler således, 62 kan England 547 helt så vel som den franske ambassadør tale om et 285 157 70 154 ækvivalent til kongen af Sverige for Trondhjem, 443 107 468 102 og det ville være måden at genoprette deres omdømme hos kongen af Sverige på i rigeligt mål og således slutteligt dæmpe hele sagen samt imedens (for ikke at nævne mere) sikre 535 at Generalstaterne lider ved fortsættelsen af 254 108 475 108 153 205 251 408 disse problemer; på dette kan du være helt sikker, at hvis 547 England i denne sag ikke vil give efter for Generalstaterne, må Generalstaterne give efter for England. 386 168 39 199 32 477 547. I dette kan De være sikker på Frankrig. For min del tror jeg virkelig, at det for England er nødvendigt hurtigt at foretage sig noget for 133 41 at genvinde troværdighed i Sverige 133 44 267 466 500 554 før den 376 fred sluttes; 427; for bagefter vil det være for sent; der vil ikke blive nogen mulighed for udvirke det. Lige meget hvad lord Nieupoort vil tage og hvad der kan optræde i Generalstaternes svar til mig, som jeg sender med denne post vedlagt min til præsidenten for statsrådet, 170 ved De dog, at hvis jeg modtager instrukser, kan jeg få 247 367 535 29 Generalstaterne til at ændre deres tone. 395 466. Men hvad man gør med den slags, skal man gøre uden forsinkelse. Hollands stænder vil begynde deres møder her i næste uge; det ville give England et godt ry, denne gang at vise noget 24 kraft; 143 350 390 144. Jeg finder hr. Coyet meget utilfreds med, 39 441 267 142 254 110 466 109 466 38, at instrukserne kommer til mig på denne tid; han regner med, at om England 547 ikke i det mindste vil spendere nogle få 161 ord 38 144 på dem, må de 376 slutte en fred som de 217 468 kan og følgelig herefter tage hensyn til England.

Hvad angår affæren med Portugal, der er for nuværende ikke noget tegn på, at Generalstaterne sender nogen 49 358 289 flåde mod det. 143 156 71 151. Jeg ved ikke hvad der vil ske, hvis 426 231 freden sluttes i Øresund; 155 108 36; for da vil de ikke have 395 noget at 477 270 500 foretage sig med deres skibe; 456 141; de vil blive meget presset for at sende nogle 456 140 skibe til Portugals kyst, 150 408 551 og 460 nogle skibe samt mænd til Brasilien. 477 23 437 174 41 42 359; De er klar over, at interessen for 120 443 302 udbytte er 346 er fremherskende her. Generalstaterne har omkring 34 skibe i Øresund. 468 459 156 109 36. Her har man gennem de seneste tre måneder debatteret 285 157 72 om udrustning af otte- 110 58 305 475 40 69 56 63 og fyrrer flere. 384 135 45. Men de havde fortsatte tøvende håb om fred, 427 og at der måtte være en forsyning af penge til det fra nogle ekstraordinære midler; hvad de allerede har dér, er tilstrækkeligt til som modvægt til kongen af Sverige og til at fortsætte deres opgaver, hvis ikke hindret af England; deres ekstraordinære 285 udrustning 123 124 339 58 kunne forurolige England for meget; på dette grundlag sker intet med det endnu; ej heller findes nogen skibe her 141 parate, undtagen for almindelige konvojer. 170 287.

...

Jeg har givet denne lange beretning, i forbindelse med Deres forespørgsler og er

Deres Nåde, Deres mest hengivne ydmyge tjener, G. Downing.

Oberst Algernon Sydney til sekretær Thurloe.

Højstærede Sir,

I går modtog jeg to breve fra Dem, som, skønt de ikke var daterede, efter indholdet af sagerne i dem og ankommet efter det sidste jeg modtog, dateret den 16/26 marts, viste at de var nyligt skrevne. Skønt de vigtigste punkter, der har været omstridte mellem Sveriges og Danmarks kroner, er indrømmede ved generelle erklæringer fra begge sider, finder vi stadigvæk vanskeligheder og forsinkelser med traktaten. Kommissærerne fra begge sider mødtes i sidste uge tre dage i træk, den ene efter den anden, uden at komme en løsning et skridt nærmere. Metoden de enedes om som den hurtigste, var at gennemgå Roskildefreden, undersøge hvert punkt og ændre det som skulle være nødvendigt. Den første dag blev ødet bort af danskerne i en strid om den anden paragraf, hvor de ønskede en forandring, der ville tillade dem frihed til at fortsætte og oprette defensive alliancer. Svenskerne der vidste, at de under navn af defensive alliancer mente dem, der i virkeligheden var offensive og at der fandtes en plan mellem kejseren, kongerne af Polen og Danmark og kurfyrsten af Brandenburg, under foregivende af gensidigt forsvar, for at danne et forbund mod Sverige, ville ikke gå med til en ændring af paragraffen. Mæglerne sluttede sig til dem ifølge deres instrukser: Danskerne gav efter. Ikke desto mindre bragte de igen den næste dag det samme punkt i diskussion og anvendte al deres tid på det, uden at komme til en løsning. Den tredje dag foreslog danskerne en ændring af metoden i deres fremgangsmåde, idét de tilbød, at de ville overlade en plan til mæglerne der indeholdt vilkårene, under hvilke de ville slutte fred. Jeg var parat til at acceptere dette vel vidende, at de i dette måtte underkaste sig aftalerne fra Haag; derpå kunne freden umiddelbart sluttes; afveg de fra dette, blev de refusanter. Men de andre mæglere valgte hellere, at de ligeligt fra begge sider skulle levere de forandringer til os, som hver af dem ønskede foretaget i Roskildefreden, skriftligt, således at vi kunne udføre vores arbejde med at forsone uenighederne imellem dem. Svenskerne var også samstemmende i det. Denne morgen var reserveret til modtagelse af dokumenterne fra begge sider. Svenskerne er parate; men jeg hører intet fra danskerne. Jeg kan kun undre mig over de ambassadørers selvtillid, som beder om erstatning for tabene fra de forsinkelser i freden denne vinter, når intet er mere sandt, end at de er mindst lige så meget forårsaget af danskerne, som af svenskerne. Nu fortsætter de i alle ting med mere useriøse tvister, for at unddrage sig fredsslutningen mere end de andre; medmindre de tvinges, vil de aldrig samtykke til de foreslåede betingelser, uanset alle deres erklæringer og løfter. Efter min mening havde Generalstaterne ingen årsag til at undre sig over vores protest, medmindre de tænkte, at vi, uden nogen styrke her, skulle i alting efterleve deres ambassadørers love, som om vi tjente et land, der ikke havde ét skib i hele verden, eller som var kastet i sådanne vanskeligheder og lidelser, som vi aldrig kunne håbe på at komme os over. Vi havde en anden opfattelse; skønt England ikke har nogen styrke her, ej heller for nærværende er i stand til at sende nogen, hvormed vi kan forsvare os mod den uret vi lider, mente vi det nødvendigt at efterlade os et sådant dokument, som kunne retfærdiggøre vore handlinger, når som helst det ville behage Gud at sætte os i en tilstand hvor man kan forlange retfærdighed og oprejsning. Sandheden er, at den hollandske ambassadørs fremfærd er uudholdelig; for ved siden af deres uforskammethed ved at behandle Frankrig og England som undersåtter, 137 147 48 86 63 11 142 138, kan Sidney ikke stole på hvad de fortæller. 141 113 Den franske ambassadør og vi ydmyger dem undertiden; men de vender tilbage til deres gamle kurs.

Dette forpligtede os til levere dokumentet, hvilket Slingeland bekendte var rimeligt og at de ikke kunne forvente mindre. Da de ikke kunne finde fejl i sagen, tog de forbehold for det som værende dårlig latin, hvilket sandsynligvis er sandt; for da vores to sekretærer var fraværende, skrev jeg det, selv om jeg aldrig i mit liv har skrevet så meget som tre linjer på det sprog. Men jeg er ikke ivrig efter den bebrejdelse fra en mand i min profession; at slå på en puritaners hoved er ingen større forbrydelse. Pas venligst på med, at danskerne ikke får nogen ordrer, der kan forhale freden: Måske vil de ikke være kede af at blive nægtet. De tror, at de skal bede om oprejsning af deres allierede; men jeg tror, de er villige til at blive tvunget til fred af hollænderne, så de åbenlyst kan nægte dem nogen belønning for deres assistance. Jeg tror, at den vigtigste årsag til hollændernes uvillighed til at tvinge dem, er bevidstheden om, at de derved kommer til at ødelægge deres forstillelse med at blive tilbagebetalt for deres udgifter. Vi vil ikke være uopmærksomme på Englands interesser på noget tidspunkt, hvor vi kan fremme dem; men meget lidt frihed er os overladt mere end opnåelse af de samme handelsprivilegier for vores land indenfor Sveriges og Danmarks områder, som ved nogen traktat er tilstået hollænderne. Hvad som helst i traktaten fra Elbing, som kan regnes til skade under navn af *turbatores pacis*, &c. er ikke i vores magt at hindre; aftalerne fra Haag ratificeret af parlamentet og vore instrukser, forpligter os til bestræbelser for bekræftelsen af den, sammen med dens udlægninger. Jeg er, Sir,

København, 2/12 april. 1660.

Deres ydmyge tjener,

Al. Sydney.

Uddrag fra fortegnelsen over beslutningerne af De Stormægtige Herrer i De Forenede Nederlandes Generalstater.

Mercurii, 14. april, 1660.

Lord Huygens og andre af de stormægtige ærede kommissærer for danske affærer har fremvist og foranlediget et bestemt traktatudkast oplæst i forsamlingen efter beslutning om og levering af en gældsforpligtelse nævnt deri for 60.000 Rigsdalere, nævnt i Deres Stormægtigheders beslutning af den seneste 8. og 26. marts og den 6. i denne måned, hvilke skal sendes fra dette land til kongen af Danmark, ligeså angående den sikkerhed, som Deres Stormægtigheder begærer for tilbagebetalingen af de udgifter, som dette land har afholdt for at hjælpe Danmark mod kongen af Sverige under denne seneste krig, udover den almindelige hjælp og undsætning lovet i det af 1649 indgåede forbund. Det nævnte aftaleudkast er som følger:

Denne dag, den --- april, 1660 er det mellem os kommissærer for kongen af Danmark på den ene side og De Forenede Provinsers Generalstater på den anden, aftalt og besluttet, i kraft af vore respektive fuldmagter, at der fra dette land vil blive sendt til den nævnte konge af Danmark et beløb på 150.000 Gylden, ved 5 *per cent*, og under et løfte om at indbetale den nævnte pengesum efter ét års forløb; til sikkerhed for hvilken sum nævnte Hans Majestæt underskriver et gældsbevis og

ligervis giver sikkerhed for samme til dette land i Trondhjems indtægter. De nævnte indtægter vil også være sikkerhed for de omkostninger, som dette land har haft ved at hjælpe kongen af Danmark under hans krig mod kongen af Sverige, ud over den hjælp der blev lovet i forbundet indgået mellem kongen af Danmark og Deres Nådige Stormægtigheder.

Efter debatten om det, har Deres Stormægtige Højvelbårenheder godkendt den nævnte aftale og besluttet, at den samme skal sendes til de ekstraordinære højkommisærer i Danmark og skal afslutte den samme med den nævnte konges højkommisærer.

Sir Robert Honeywood til sekretær Thurloe.

København, 16./6. april, 1660.

Ærede Højvelbårenhed,

Forandringerne på den side har for nylig været så mange og så pludselige, at inden vi i dette hjørne af verden kunne få viden om den første, er en anden og en tredje frembragt, hvilket har holdt os meget i mørke i forhold til viden om mange for vor forhandling meget væsentlige ting. Det er først meget sent (også ved et tilfælde) at vi fik meddelelse om den nuværende drejning af sagerne til den side; hvorved da De fandt Dem selv som medlem af rådet og mere specifikt delegeret til ledelsen af udenrigssagerne, jeg har dristet mig til at anbefale til Deres fordel hvad som helst, der måtte angå vores affærer her, eller os selv. Til dette formål har vi ugentligt affattet en beretning til rådet om vores forhandlinger, hvilke jeg formoder er kommet Dem sikkert i hænde; af disse, som hermed ankommer, kan de se, at uenighederne mellem de to kroner nærmer sig en afslutning; hvorom jeg kunne tale med større tillid, om ikke deres indbyrdes modvilje og langsomme fremdrift gør tingene mere foranderlige. Det er dog en sandhed, at svenskerne nu finder det i deres interesse at slutte fred; danskerne kan ikke føre krig alene, eller uden den hjælp de hidtil har fået fra Holland, som nu synes at være meget trætte at yde den længere. Disse udsendinge presser for nærværende så meget for en konklusion, at nogle få dage vil sætte den på spidsen, hvilket jeg tror på vil blive freden, som vil gøre yderligere tjenester fra os her overflødige; derfor forpligter det os til udbede os den gunst fra Dem, at fremskaffe og sende rådets tilladelse til så at returnere, hvilket vil være en ikke helt lille tilfredsstillelse for os, efter et så langvarigt og uventet fravær. Det vil derefter glæde mig at aflægge Dem yderligere beretning om vore forhandlinger og mere særlig sikkerhed for, at jeg er,

Sir, Deres ydmyge og lydige tjener,

Rob. Honeywood.

Hr. Downing til sekretær Thurloe.

Haag, 16. april, 1660.

Deres Højvelbårenhed,

Jeg modtog Deres brev med den sene post, med alt vedlagt, angående affærerne i Øresund og i mit brev til rådet vedlagt en kopi af den note, som jeg har klargjort om dette emne og agter at aflevere til Generalstaterne i morgen; i mellemtiden har jeg underrettet M. Coyet om, at jeg har modtaget ordrer vedrørende hans affærer. Han sagde, at det glædede ham meget; men derhos at nogen havde rapporteret til lord Nieupoort, at instrukser var afgået til Englands udsendinge i Øresund om, at gøre de 400.000 Rigsdalere *sine qua non*, med henblik på freden; han sagde, at England, som foregiver så meget venskab med svenskerne, stadigvæk tager sit forbehold; uanset hvad Holland har i sinde, kan de ikke overbevise dem om det. Men jeg fortalte ham, at sådan var det ikke, ej heller nogen anden ordre, end som tidligere at bruge deres bestræbelser dertil; ved hvilket han blev meget fornøjet og sagde, at de satte pris på pengene, men endnu ikke så meget fordi England, fra hvem de forventer fordele, til stadighed ville sætte dem i taberposition. I det seneste brev tilskrev jeg Dem min egen mening omkring denne sag og det som er, med sikkerhed, i deres interesse.

Når De har udarbejdet proklamationen vedrørende pirateri og når jeg får en kopi, vil jeg hurtigt sende Dem mine tanker omkring det. Jeg tvivler ikke på, at De vil overveje det, som blev offentliggjort på mit initiativ af dette land i november, 1657. 199 skønt 328 158 er det passende, at De gør noget, tror jeg dog alligevel jo mindre desto bedre. 75 468 358 140 141 468 231 146 466 132.

Hvad angår Polens affærer, sender jeg dem ugentlig sådanne breve, som kommer fra dette lands udsendinge der. Hvis kejseren og Brandenburg ikke kan finde ind til freden, menes det, at de vil blive indbefattet i den og aflevere hvad de havde taget i Pommern; alligevel taler nogle, som om de ikke havde lyst til at aflevere det, Polen burde slutte fred; tillige også beholde hvad de har taget fra kongen af Danmark. Men det vil blive vanskeligt for dem at gøre. Frankrig vil ganske bestemt ikke lade kongen af Sverige blive slået ud af Pommern. På dette kan De være sikker, i forbindelse med konge af Frankrigs interesser i Alsace.

... jeg er,

Deres Nåde,

Deres mest trofaste ydmyge tjener,

G. Downing.

Nieupoort, den hollandske ambassadør i England, til Ruysch.

Westm, 16. april, 1660.

Deres Velbårenhed,

Jeg forstod i begyndelsen af ugen, at der var en plan i gang, for at få rådet til at tro på, at Deres Stormægtigheder, i stadig mere snæver forbindelse med Danmark, havde sendt nye ordrer dertil om igen at overfalde Sverige til lands og til vands med al deres kraft; ligeledes havde Deres Stormægtigheder en plan om at bringe Trondhjem og andre steder i deres magt, for derved at afskære den engelske nation fra handelen og fiskeriet omkring Island og Moskovia. Jeg anså det så for min pligt at gøre alle sådanne historier og opspind frugtesløse; Den tolvte i denne måned informerede jeg Generalstaterne fuldt om alt hvad jeg havde hørt og demonstrerede klart, at Deres Stormægtigheder var gået frem med fuld hæderlighed og retfærdighed og havde ikke på mindste måde overtrådt konventionen fra Haag, ej heller under foregivende af at sætte sig besiddelse af noget sted, til skade for dette land. Hans Excellence sagde, at der fandtes mange mennesker, der stræbte efter at så splid mellem begge lande; men han opfattede det sådan, at den nuværende tingenes tilstand, så vel som Englands som De Forenedes Provinsers, burde bevæge dem til at forene sig mere snævert mod hinanden. Jeg talte ligeledes med Hans Nåde om det havgående pirateri og gav ham forskellige oplysninger omkring det. Efter dette erklærede han overfor mig, at det vakte den højeste mishag hos ham; han ville tale med statsrådet om det.

Den næste dag kom der nogle herrer, de holdt en konference med mig og afleverede en plan til mig om proklamation imod piraters og private krigsherrers udskejelser, idét de ønskede at genoptage konferencen så snart som jeg kunne blive klar til at kommunikere mine overvejelser videre til dem, idét de erklærede, at de ikke uden specielle ordrer fra parlamentet var kvalificerede til sammen med mig at afslutte de paragraffer der tidligere var enighed om; men de forestillede sig, at offentliggørelsen af den nævnte proklamation ville være en god handling. Efter at jeg havde taget proklamationen, spurgte jeg Deres Nåder, om de havde aflagt rapport om hvad jeg havde foreslået under den seneste konference angående pacificeringen af de to nordiske konger. De nævnte Velbårenheder fortalte mig, at rapporterne var fremlagt og sådanne instrukser sendt til de befuldmægtigede i Danmark, som vil afslutte den længe ønskede fredstraktat. Derpå forsikrede jeg Deres Nåder, at de rapporter der blev spredt rundt omkring, at Deres Stormægtigheder agtede at få Trondhjem eller andre steder i Danmark i deres magt, var falske og opdigtede og alene var opfundet for at yppe kiy; nogle personer havde ofte bestræbt sig på at bruge den slags historier, til skade for Deres Stormægtigheder; men sandheden havde bestandigt undertrykt disse løgne. I går eftermiddags talte jeg med Sir J. Holland samt andre og anbefalede dem mine overvejelser omkring den nævnte planlagte proklamation. Jeg viste dem, at der ikke var foreskrevet nogen straf i den nævnte proklamation, da den alene var et generelt forbud; der burde anlægges sag i admiralitetsretten imod overtræderne, i overensstemmelse med rettighederne og lovene i dette land. Deres Nåder sagde, at de ikke havde nogen lovgivende magt og derfor ikke kunne foretage sig yderligere desangående. Jeg erklærede for Deres Nåder hvad Deres Stormægtigheder havde gjort for at få alle de klager til at ophøre, som hidrørte fra England side; jeg afleverede til Deres Velbårenheder kopier af sådanne

plakater, som var blevet offentliggjort af Deres Stormægtigheder. Deres Nåder sagde, at de ville rapportere det hele til statsrådet.

Sekretær Thurloe til hr. Downing, den engelske ambassadør i Holland.

Sir,

Jeg har modtaget Deres brev af den niende april, N.S. og er af helt af samme mening vedrørende freden i Øresund og har været det i lang tid; men jeg finder, at ikke alle her har den opfattelse, hvilket er grunden til, at instrukserne vedrørende de 400.000 Rigsdalere blev givet til de befuldmægtigede dér på den måde, som blev omtalt i mit sidste brev. Efterskriften fik jeg sat ind bagefter, hvorved det helt blev overladt til dem på stedet; jeg håber de vil styre det i overensstemmelse hermed. Den hollandske ambassadør presser her temmelig meget for at få at vide, hvilken instruks der er givet vedrørende de 400.000 Rigsdalere: Men rådet forhaler udførelsen; det vil ikke være passende for Dem at tage nogen notits af det hvor De befinder Dem. I sidste uge fik De instruks fra rådet om, hvorledes De skal bære Dem ad i sagen om Øresund, hvilken jeg håber, er kommet i Deres besiddelse. Siden da har rådet afgivet svar på adskillige dokumenter fra danskerne, en kopi af hvilken hermed tilsendes Dem, hvilket vil være en yderligere belysning af, hvorledes De skal bære Dem ad i den sag; omfanget heraf, som De kan se, er at holde traktaterne helt på linje med aftalerne fra Haag, skønt muligheden for at slække lidt derpå ville være den bedste måde hvormed at forsinke afslutningen; men det er måden, som rådet agter at gå frem på.

Ms. Nieupoort orienterede sine kommissærer i går om, at våbenhvilen er accepteret, at traktaten mellem Danmark og Sverige er fornyet, at fred straks vil følge og at flåderne fra Sverige og Holland sejler sammen som gode venner, hvilket jeg ikke finder omtalt i Deres brev.

Jeg er enig med Dem i, at England vil gøre godt ved at udvise en smule begejstring i sagen med Portugal og jeg vil anstrenge mig for at få en instruks fra rådet til Dem vedrørende den sag, at blive sendt afsted med den næste postgang. Jeg er

Whitehall, 6. april, 1669.

Deres meget hengivne tjener.

Oberst Algernon Sidney til hr. Downing.

Ærede herre,

Jeg skrev dette vedlagte brev for nogle dage siden, men har ikke haft nogen mulighed for at sende det siden da. Vi har modtaget en stor formel plan fra Sverige, med et væld af udlægninger af Roskildefreden og andre småting de gerne vil have bragt ind, men ikke på nogen vigtige punkter i

modsatning til den. Danskerne gav os på samme tid deres indsigelser mod vores plan, afleveret til dem seneste januar. De består ikke af så mange ark papir som de andres; men de går direkte imod Roskildefreden, deres egne erklæringer og vores aftaler på alle vigtige punkter, angående alliancer, afståelsen af provinser til Sverige og sagen omkring Holsten, samt noget andet. Vi glemmer ikke at gøre brug af dette, at vise oprigtigheden i deres ønsker om fred og hvor godt de fortjener den forventede erstatning. Vi har haft nogle konferencer med kommissærerne fra begge sider omkring flere af deres dokumenter kommunikeret til hver part, hvad vi har modtaget fra deres modstandere og lyttet til hvad de kunne sige om deres egne fordringer; vi fandt at de ville diskutere og kværule i al evighed, uden afslutning af noget som helst. De mæglende udsendinge skal mødes i morgen og udforme en plan passende med Roskildefreden, begge kongers erklæringer og deres egne ordrer; ved hvilket vi håber at begge parter vil lade deres interesser blive reguleret. Jeg er

Deres ydmyge tjener,

Al. Sydney.

København, 7. april, 1660.

De hollandske kommissærer i København til Generalstaterne.

København, 16./25. april, 1660.

Deres Stormægtigheder,

Deres Højvelbårenheder, brevet som det behagede Deres Stormægtigheder at tilskrive os, fra den 19. i denne måned, er kommet sikkert i vore hænder. Vi anså det vores pligt at sende et svar på dets indhold tilbage i al hast; I denne stund ligger nemlig den svenske krigsflåde (undtagen 2, som er sejlet til Helsingør og yderligere 2, som befinder sig i Wismar bugten) stadig i og udenfor Landskrones havn; ingen del af deres flåde vovede sig længere til havs i nærheden af Deres Stormægtigheders flåde, der lå for anker mellem det førnævnte Landskrone og denne by. Det er også virkelig sandt, at de svenske krigsskibe aldrig tog mere end to danske fartøjer, der kom sejlene lige ind imellem dem og som vistnok bagefter kunne have undsluppet, havde det behaget dem; den information, som er blevet tilsendt Deres Højvelbårenheder, er baseret på et falsk grundlag og er en grov samt fejlagtig information; vi kan med fornuft og vor viden forsikre Deres Højvelbårenheder om, at ikke den mindste skade er blevet påført kongen af Danmarks skibe og undersåtterne i samme kongerige, i syne af Deres Stormægtigheders flåde og krigsskibe; endnu mindre, at Sveriges fjendtlige handlinger mod Danmark ville være passeret eller tilladt af den nævnte flåde; vi har altid gjort det til vores sag at forhindre samme. Vi er snarere af den opfattelse, at da Deres Stormægtigheders flåde siden trak væk fra Landskrone, er svenskerne blevet påført mere skade af danskerne, end hvad danskerne har lidt. Vi skal ikke undlade, i fortsættelsen af vore pligter, punktligt at styre os selv, i overensstemmelse med indholdet i af det nævnte brev fra Deres Stormægtigheder og udvise en sådan forsigtighed i adfærd og ledelse af vores forhandling, som vi

hidtil har udvist; vi håber at Deres Stormægtigheder vil få en gunstig mening om vores gode bestræbelser imod alle fornærmende og skumle indtryk, som nogle kunne stræbe efter at give.

Et efterretningsbrev til sekretær Thurloe.

Deres Højvelbårenhed,

Jeg fik med den sidste post Deres Nådes ordre og kommando til at fortsætte med at tilskrive Dem de efterretninger, antydet mig af hr. Isaac Johnson i hans brev; derhos, Deres Højvelbårenheds løfte om at sørge for at jeg stilles tilfreds for mine anstrengelser, hvilket jeg tiltror fuldt og med tillid, da det er Deres Nådes behag og kommando til hr. Johnson at betyde for mig Deres Nådes ordre. Hvilket jeg på det strengeste vil efterleve. Jeg skal ikke unnlade at skrive efterretninger ugentlig til Deres Nåde og om sagernes indhold, som godt som det nu er muligt. Hvad angår nyhederne modtager vi, ved breve fra Danzig, af den 20. i denne måned, at freden mellem polakker og svenskere er indgået: Dens paragraffer er endnu ikke afsløret, men endnu holdt tilbage, indtil et lille vedhæng, en del af traktatens fuldstændiggørelse, er debatteret. Den franske udsending, Ms. Colbert, er taget fra Wien til traktaten i Prøjsen, i Oliwa, for der at antyde for de svenske kommissærer, at kejseren tilbyder svenskerne en våbenhvile på 6 uger, til hvilket svenskerne ikke vil nedlade sig, da de kan se at det gøres af rent politiske grunde for at rekruttere tropper i Pommern, især til deres kavaleri, hvilke for de flestes vedkommende mangler gode heste og er meget svagere end tidligere. Deres hensigt er intet andet end at vinde tid. Svenskerne vil om kort tid være parate til at marchere for at møde fjenden i Pommern. Hvad angår traktaten i Danmark, sidder den fast på den danske side, der stadigvæk insisterer på at få erstatning af svenskerne, for tab og skader siden den første september, da svenskerne afviste den i Haag aftalte fredsplan; til erstatning kræver de at få Bohus i Norge fra svenskerne. Derudover kræver de erstatning af svenskerne for tab og skader siden det seneste brud på Roskildefreden og begærer af svenskerne, Landskrone, Malmø og Christianstad; men svenskerne vil aldrig samtykke til sådanne uforskammede krav. Han mangler stadigvæk at overholde planen skabt i Haag; hvis kongen af Danmark ikke underkaster sig rimelighed, vil han blive tvunget til det. Men hvis hollænderne ikke havde slingret og ikke havde foregivet dette og hint, var freden blevet sluttet meget tidligere end nu. Den engelske eksprespost der kommer fra England, sendt til de engelske ambassadører i Øresund, er forbi og har fortsat sin rejse. Traktaten fra Itzehoe i Holsten, mellem danskerne og hertugen af Holsten, er ikke afsluttet; dets succes frygtes dog at være frugtesløs. De danske styrker fortsætter stadig deres belejring af Tønningen. Dette er for nuværende det hele fra

Dres Højvelbårenheds

Mest ydmyge og trofaste tjener,

De Lawerin.

Hamborg, den 17. april, 1660.

Et efterretningsbrev.

Sir,

Jeg fik intet brev fra Dem med sidste post; men med posten før den, modtog jeg et, med en antydning om, at de havde ordre fra hr. sekretær Thurloe om overfor mig at tilkendegive hans ønske og kommando om at fortsætte her med at tilskrive ham efterretninger, hvilken ordre jeg præcist og trofast vil udføre. Jeg håber at det vil behage hr. sekretæren at betale min veksel på 15 pund sterling, som kun er en meget ringe sum, som jeg havde behov for til indkøb af mine påtrængende fornødenheder. Hvad angår nyhederne, siden mit sidste brev af den 17. i denne måned, ved vi fra breve i København, af den 14. i denne måned, at svenskerne har tilfangetaget general Schack og generalløjtnant Ahlefeldt, de to vigtigste kommandører i den danske hær, som har gjort kongen af Danmark de bedste tjenester i de seneste krigshandlinger mod svenskerne. De kom fra Fyn, i en hollandsk galliot, med kurs mod København og blev mødt af to svenske krigsskibe, der tog denne galliot med de nævnte to generaler og derhos en betydelig sum penge, over 60.000 Rigsdalere. Den almindelige forklaring er, at hollænderen forrådte disse danske officerer. Danskerne kan hurtigt bytte sig til deres to generaler, med nogle prominente svenske officerer, der stadigvæk er deres fanger, såsom fyrsten af Anhalt, generalløjtnant Ham, de to grever Waldeck, grev Königsmarck og mange andre store. Traktaten er endnu ikke afsluttet i Danmark, men er tæt på at blive afgjort. Danskerne holder stædigt på at få Bohus som erstatning, hvilket Sverige ikke vil samtykke i, da det ikke er udtrykt i fredsplanen fra Haag af den 4. august. Det er lige blevet rapporteret, at svenskerne vil levere området omkring det til danskerne, men ikke fæstningen. Traktaten fra Itzehoe, mellem danskerne og hertugen af Holsten, er endnu ikke afsluttet. Det menes, at den ikke vil have virkning; hertugen er i stand til at udholde danskernes belejring, før han vil opgive sin suverænitet over Slesvig, der en gang blev ham tilstået ved freden i Roskilde. Fra Danzig får vi nyt om, ved breve af den 28. i denne måned, at freden mellem polakkerne og svenskerne med bestemthed er sluttet; dens paragraffer er endnu ikke offentliggjort; nogle af dem fik De via hollandske trykte nyheder med den seneste post. Grev Königsmarck er nu frigivet og bragt fra slottet (hvor han var fange) til byen Danzig. Kongen af Polen er meget utilfreds med hollænderne og med byen Danzig. Der er stor misundelse, misfornøjelse og frygt imellem dem. Elbing kommer til at blive overleveret til brandenborgerne. Dette er for nærværende det hele, jeg forbliver

Hamborg, den 24. april, 1660.

Deres ven og tjener,

De Lawerin.

Et efterretningsbrev.

Sir,

Mit seneste brev til hr. sekretær Thurloe og til Dem, vedlagt i brevet til hr. Richard Basse, var fra den 24. april. Siden Deres seneste brev til mig, af den 6. april, med ordren fra hr. sekretær Thurloe, har jeg ikke fået breve fra dem i to postgange. Jeg må tilstå, at jeg er meget usikker, nogle gange håbefuld, andre gange ængstelig; men jeg håber, når den næste post fra England ankommer, at jeg da vil føle mig mere sikker, idét jeg fra hr. sekretær Thurloe forventer et svar på, om det har behaget ham at acceptere min veksels på 15 pund sterling. Hvad angår nyheder, får vi med brev fra København nyt om, fra den 29. april, at den hollandske flåde har truet 12 svenske krigsskibe, der kom fra Landskrone. Hollænderne ville ikke lade dem passere videre, ej heller lade dem returnere til Landskrone, men ville have dem til ikke at bevæge sig væk fra den hollandske flåde, indtil yderligere ordrer kom fra den hollandske ambassadør; hvilken usle handling af hollænderne (hvis det stadig er sandt) vil blive taget meget ilde op af svenskerne. Det er rapporteret, at årsagen til hollændernes tilbageholdelse af de nævnte svenske skibe er den, at kongen af Sverige nægter at holde aftalen indgået med hollænderne i Elbing. Andre siger, at fordi svenskerne dominerer på havet *pro lubito* og har tilfangetaget 2000 danske sømænd der kom fra Norge på vej til København. Disse nyheder kom i går med adskillige breve fra København, men de svenske breve fra Helsingør melder absolut intet om det, men snarere at freden er tæt på at blive sluttet. Mellem mæglerne er der for nylig opstået stor skinsyge, hvilket den svenske kommissær hr. Rosenhane er draget til København for at fjerne, ved at få dem til at enes. De franske og engelske ambassadører har indbyrdes udvekslet hårde ord; de har endnu ikke opdaget hollændernes underfundighed; de er en pestilens for alle andre lande med deres troløshed; deres lykkelige periode kan snart være slut. Af breve fra Danzig ved vi, at freden der er sluttet; kun ratifikationen forventes. Det polske parlament skal mødes i midten af maj; jeg ville gerne tilføje mere til dette, men lige nu er der intet mere af interesse. Jeg slutter derfor og forbliver

Hamborg, den 1. maj, 1660

Deres ven og tjener,

De Lawerin.

Jeg beder Dem, min herre, om at viderebringe mit brev til hr. sekretær Thurloe og lad mig vide hvad han yderligere behager, med hans egen underskrift, om jeg skal fortsætte her, eller ej.

Den unge grev Königsmarck fik tilladelse fra hertugen af Brandenburg, med pas fra ham, til at besøge sin mor i Hamborg, på sit æresord; idét han havde til hensigt at returnere derfra til Berlin igen, blev han tilfangetaget på Elben og bragt som fange til Glückstad. Hvordan hertugen af Brandenburg (hvis fange han er) vil synes om denne dårskab af danskerne, vil de få at vide i det næste brev.